MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

DOVILĖ NAUJOKAITĖ

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS TAIKANT IKT

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

doc. dr. Violeta Jegelevičienė

VILNIUS, 2017

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS 3

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS 4

PRIEDŲ SĄRAŠAS 5

ĮVADAS 6

1. KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS IKIMOKYKLINIAME UGDYME 9

1.1. Kūrybiškumo samprata ir jo ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje 9

1.2. Kūrybiškos asmenybės ugdymas 13

1.3. Vaikų kūrybiškumą skatinanti edukacinė aplinka 16

1.4. Pedagogų vaidmuo ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą 19

1.5. Kūrybiškumo ugdymo metodai, būdai ir formos 22

2. IKT PRIEMONIŲ TAIKYMAS UGDYMO PROCESE 27

2.1. IKT priemonių taikymas ikimokykliniame ugdyme 27

2.2. IKT priemonių taikymas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą 31

3. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS TAIKANT IKT EMPIRINIS PAGRINDIMAS 35

3.1. Tyrimo metodologija 35

3.1. Empirinio tyrimo duomenų analizė 39

3.3. Tyrimo apibendrinimas 58

IŠVADOS 60

REKOMENDACIJOS 62

LITERATŪRA 63

SANTRAUKA 69

SUMMARY 70

PRIEDAI 71

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Palankiausi kūrybingumui gyvenimo laikotarpiai remiantis Švietimo problemos analize, 2009.....10
2 lentelė. Anketos sudarymo blokai ir literatūros šaltiniai.....36
3 lentelė. Demografiniai klausimai ir literatūros šaltiniai.....37
4 lentelė. Pedagogų nuomonė, kokias IKT priemones naudoja taikant konkretų ugdymo metodą vaikų kūrybiškumui ugdyti (proc.).....57

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Kūrybiškumo vystymosi sistema pagal Y. C. Yeh, 2004.....11
2 paveikslas. Vaikų kūrybiškumą įtakojantys faktoriai pagal R. Rudienė, V. Volkovickienė, T. Butvilas, 2016.....15
3 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (proc.).....39
4 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.).....40
5 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikaciją (proc.).....40
6 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje (proc.)....41
7 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal darbą skirtingo amžiaus vaikų grupėse (proc.).....41
8 paveikslas. Kūrybiškumo samprata pedagogų požiūriu (proc.).....42
9 paveikslas. Pedagogų nuomonė, koks vaikas yra kūrybiškas (proc.).....43
10 paveikslas. Pedagogų požiūris apie veiklas skatinančias vaikų kūrybiškumą (proc.).....44
11 paveikslas. Pedagogų nuomonė apie veiksnius skatinančius vaikų kūrybiškumą (proc.).....45
12 paveikslas. Pedagogų nuomonė, kaip geriausia ugdyti vaikų kūrybiškumą (proc.).....46
13 paveikslas. Pedagogų nuomonė, kokias būdais dažniausiai yra ugdomas vaikų kūrybiškumą (proc.)..47
14 paveikslas. Pedagogų nuomonė, kokie metodai naudojami vaikų kūrybiškumo ugdymui (proc.).....49
15 paveikslas. Pedagogų nuomonė, kokia aplinka yra kūrybiška (proc.).....50
16 paveikslas. Pedagogų nuomonė apie IKT taikymą ikimokykliniame ugdyme (proc.).....52
17 paveikslas. Pedagogų nuomonė, kaip dažnai IKT taikomos vaikų kūrybiškumui ugdyti (proc.).....54
18 paveikslas. IKT priemonių taikymo ugdymo procese įvairovė (proc.).....54
19 paveikslas. IKT priemonių taikymo kūrybiškumo ugdymo procese dažnumas (proc.).....56

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 Priedas. Anketa..... 71

2 Priedas. 2017-2018 m.m. pagrindinėje darbovietėje dirbančių pedagogų skaičius institucijose, kuriose vykdomas ikimokyklinis arba priešmokyklinis ugdymas remiantis Švietimo informacinių technologijų duomenimis.....77

3 Priedas. Atrinktų ikimokyklinių ugdymo įstaigų sąrašas.....98

ĮVADAS

Temos aktualumas.

XXI amžius šiandien yra laikomas informacinių technologojų amžiumi, o mūsų visuomenė įvardijama, kaip informacinė visuomenė. Informacinės ir komunikacinės technologijos (toliau IKT) tapo neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi ir tapo pagrindiniu iššūkiu šiandieniniam švietimui (Trends Shaping Education, 2008). Atsiradusios naujosios kompiuterinės technologijos sparčiai keičia mūsų pasaulį, tuo pačiu keisdamos ir švietimą. Tokiame informacinių ir komunikacinių technologijų amžiaus kontekste auga ir formuojasi mūsų jaunoji karta. Mokslo pažanga skatina diegti ir plėsti naująsias informacines komunikacines technologijas ir ikimokykliniame ugdyme – įtraukti IKT į ugdymo(si) procesą, nes XXI amžiaus vaikai yra laikomi skaitmeninio amžiaus vaikais, jie yra smalsūs, o norint juos sudominti, reikia įtraukti įvairias IKT priemones į ugdymo procesą. Pastebima, kad pastaraisiais metais informacinės ir komunikacinės technologijos vis labiau ir dažniau yra integruojamos į ugdymosi procesą, taip praturtindamos mokymo(si) metodus, darydamos įtaką mokymo(si) turiniui ir visam ugdymo(si) procesui (Valstybinė švietimo 2013 – 2022 m. strategija, 2014). Šiandien ikimokyklinei ugdymo įstaigai yra keliama daug uždavinių, iš kurių vienas pagrindinių yra ne vien tik įtraukti IKT priemones į ugdymo procesą, bet tuo pačiu ir išugdyti kūrybinius vaikų gebėjimus (Dagienė ir Kurilovas, 2008; Vaicekauskienė, 2009)

Temos naujumas.

Šiandien IKT ugdymo(si) aplinkoje tampa vienu iš svarbiausių elementų, leidžiančių labiau efektyvinti visą mokymo(si) procesą vaikams nuo pat mažų dienų. Informatikos, informacinių technologijų ugdymo 2014 - 2020 metų strategijos gairėse (2014) nurodoma, kad visuotinai diegti informacinių technologijų naudojimo turinį ikimokyklinėse ugdymo įstaigose planuojama 2020-aisiais metais. IKT padeda kurti naują, patrauklią, dinamišką mokymosi aplinką, dėl to lengviau tampa ugdymo procese vaikams taikyti aktyvius mokymo(si) metodus, ugdyti jų kūrybiškumą. Iš prigimties vaikai yra labai kūrybingi ir smalsūs. Vaikams kuriant yra svarbus pats pažinimo bei kūrybos procesas, galimybė vaizdu išreikšti tai, ką galvoja, o ne gautas galutinis rezultatas (Šalkauskis, 1991; Russ, 2001). Šių dienų švietimo sistemoje didelis dėmesys skiriamas kūrybiškumo ugdymui (Petrulytė, 2001; Jautakytė, 2014; Blatman ir Kišnikas, 2000; Becker - Textor, 2001; strategija „Lietuva 2030“, 2012; 2014 – 2020 m. Nacionalinė pažangos programa, 2012; Colker, Dodge ir Heroman, 2007; Vaicekauskienė, 2009). World Economic Forum (2016) kūrybiškumas yra išskiriamas, kaip vienas iš svarbiausių gebėjimų skaitmeninio

amžiaus vaikams, kurie bus reikalingi 2020 metais. Mokslininkai (Glebuvienė ir Tarasanienė, 2008; Pečiuliauskienė, Valantinaitė, Malonaitienė, 2013) tiria vaikų ir jaunimo kūrybiškumo ugdymą, tačiau, kaip panaudojant IKT ikimokyklinio ugdymo procese ugdyti vaikų kūrybiškumą, tyrimų nėra atlikta daug. Atsižvelgiant į tai, kad naujoji Z karta yra skaitmeninė karta, kuri tarsi ir yra technologijos (Pečiuliauskienė, Valantinaitė, Malonaitienė, 2013). Kaip taikyti IKT ugdymo procese teorinių svarstymų yra daug, bet empirinių tyrimų, kurie analizuotų, kaip IKT padeda pedagogui ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymą yra rasta labai mažai.

Temos ištirtumas.

OECD (2001) oficialiojoje publikacijoje teigiama, kad IKT praturtina mokymo(si) programas, nes pagerina mokomųjų dalykų dėstymą ir mokymo(si) veiklų organizavimą. V. Dagienės ir E. Kurilovo (2008) teigimu, informacinių technologijų taikymas ugdymo procese atveria vaikams naujas perspektyvas: integravus kompiuterius į ugdymo(si) programas yra skatinamas vaikų kūrybiškumas, atvirumas naujovėms. V. S. Glebuvienė ir A. L. Tarasonienė (2008) teigia, kad šiuolaikinės ugdymosi priemonės tampa reikšmingu veiksniu ikimokyklinio amžiaus vaikui, kaip skatulys veikti, tyrinėti, atrasti, kurti. Strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), pabrėžiama, kad vaizduotė, kūrybiškumas ir kritinis mąstymas yra laikomi svarbiausiais gebėjimais ir turi būti ugdomi nuo mažų dienų. P. Pečiuliauskienė, I. Valantinaitė ir V. Malonaitienė (2013) teigia, kad kūrybinę visuomenę tobulins Z kartos asmenys, tad jų kūrybiškumo ugdymas šiandien yra itin aktualus.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas taikant IKT.

Tyrimo problema. Kaip taikant IKT skatinti vaikų kūrybiškumo ugdymą?

Tyrimo tikslas. Ištirti IKT priemonių taikymą ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymui.

Tyrimo uždaviniai.

1. Aptarti pedagogų vaidmenį ugdant vaikų kūrybiškumą ikimokykliniame ugdyme
2. Išanalizuoti kūrybiškumą skatinančios edukacinės aplinkos įtaką ikimokykliniame ugdyme
3. Aptarti metodus taikomus ikimokykliniame ugdyme ugdant vaikų kūrybiškumą
4. Aptarti ikimokykliniame ugdyme taikomas IKT, jų galimybes
5. Ištirti ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų požiūrį į IKT priemonių taikymo ypatumus ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą

Informacijos rinkimo ir tyrimo metodai:

- Mokslinės ir metodinės literatūros analizė.

- Anketa.
- Rezultatų analizė ir lyginimas.

Atlikto darbo praktinė reikšmė. Empirinio tyrimo rezultatai atveria galimybę tobulinti ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymą taikant IKT ugdymo procese. IKT yra įrankis pedagogui, kuris padeda ne vien tik paįvairinti ugdymo procesą, padaryti jį patrauklesniu, bet ir skatina vaikų kūrybiškumą.

1. KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS IKIMOKYKLINIAME UGDYME

1.1. Kūrybiškumo samprata ir jo ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

XXI amžiuje kūrybiškumas traktuojamas, kaip išskirtinis žmogaus gebėjimas, lemiantis jo sėkmę šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame vyrauja konkurencija (Jautakytė, 2014). Kūrybiškumui ugdyti, kaip pastebi psichologai (Blatman ir Kišnikas, 2000; Becker - Textor, 2001) pats palankiausias yra ikimokyklinio amžiaus tarpsnis, nes būtent tada vaikai yra patys imliausi: jie smalsūs, žingeidūs, visa savo vaikiška esybe trokšta pažinti pasaulį, jų mąstymas dar laisvas, nesuvaržytas įvairiausių stereotipų ir dogmų.

Šiandien mokslinėje literatūroje (Vaicekauskienė, 2009; strategijoje „Lietuva 2030“, 2012; 2014 – 2020 m. Nacionalinėje pažangos programoje, 2012) yra sutinkama labai daug kūrybiškumo sampratos apibrėžimų, tad jų įvairovės gausa apsunkina kūrybiškumo sampratos aiškinimą. Tradiciškai kūrybiškumas apibrėžiamas, kaip gebėjimas atrasti tai, kas yra nauja, netikėta ir originalu (Sternberg, Lubart ir Kaufman, 2005; De Bono, 2009). Taip pat ir mokslininkė V. Vaicekauskienė (2009) kūrybiškumą apibrėžia, kaip gebėjimą kurti naujus dalykus.

Pastaruoju laikotarpiu mokslinėje literatūroje (Šalkauskis, 1991; Russ, 2001), kūrybiškumas buvo nagrinėjamas, kaip kūrybos procesas ir jo rezultatas, asmens savybė bei mąstymo gebėjimas. Mokslininkai nurodo, kad kūrybiškumas, kaip viena svarbiausių asmens savybių turi būti ugdoma nuo pat vaiko mažų dienų. Kūrybinė veikla, kuria užsiima vaikai, juos suvienija, moko bendravimo, bendradarbiavimo, skatina vaikų tarpusavio draugiškumą. Ikimokyklinis ugdymas vaikui suteikia daugiausia galimybių veikti spontaniškai, kitaip tariant, kūrybiškai.

Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2014) kūrybiškumas yra apibrėžiamas kaip asmens savybė, susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta. Taip pat kūrybiškumas yra išskiriamas, kaip atskira vaikų ugdymosi pasiekimų sritis, kuri integruojama į visas mokymosi sritis, garantuojančias sėkmingą vaiko asmenybės ugdymą(si). Pasak D. Grakauskaitė – Karkockienė (2002), ugdant vaiko kūrybiškumą, svarbiausia dėmesį sutelkti ne į galutinį rezultatą, o į patį procesą, nes kurdamas vaikas nesuka galvos dėl baigtinio rezultato. Vaikui yra įdomus pats kūrybos procesas ir tai jis daro visiškai natūraliai, priešingai nei suaugusieji.

Mokslininkai (Colker, Dodge ir Heroman, 2007) pastebi, kad ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą labai svarbu suteikti galimybes vaikams rinktis: leisti pasirinkti vietą, priemones, kūrybinę

veiklą, duoti laisvę tyrinėti savo aplinką, leisti susitepti žaidžiant, skatinti vaikus dirbti savarankiškai, vertinti vaikų idėjas, skatinti problemų sprendimą ir protingą riziką.

D. Grakauskaitė – Karkockienė (2002) nurodo E. P. Torrance išskirtus veiksnius, lemiančius sėkmingą vaiko kūrybiškumo ugdymą: t.y. leisti vaikui savarankiškai dirbti; nekontroliuoti vaiko kūrybinės veiklos; skatinti patį vaiką pasirinkti jį dominantį veiklos būdą; sudaryti sąlygas kūrybinėms idėjoms įgyvendinti; suteikti vaikui galimybes dalyvauti bendroje kūrybinėje veikloje; leisti vaikui sukurti kūrybišką netvarką. Taip pat mokslininkė pabrėžia, kad reikia įtraukti ir pagarbą vaiko kūrybai, jo kūrybos procesui bei džiaugtis vaiko pomėgiais, interesais bei polinkiais.

I. Becker – Textor (2001), pabrėžia lankstų mąstymą ir sklandžiai kuriamas idėjas, kaip svarbius kūrybiškumo apibrėžimo komponentus, tačiau pačia svarbiausia kūrybiškumo ypatybe laiko originalumą. A. Petrulytės (2001) teigimu, „vaiko kūrybiškumas atsiskleidžia pirmiausia pamėgtuose užsiėmimuose, svajonėse, humoro jausmu, savo nuomonės turėjimu, laisvu ir nepriklausomu mąstymu, polinkiu „atrasti netvarką tvarkoje“ ir pasitikėjimu savimi“. Dauguma mokslininkų (Grakauskaitė – Karkockienė, 2002; Petrulytė, 2001; Becker – Textor, 2001) vieningai sutaria, kad kūrybiškumas, yra viena iš vertingiausių asmens savybių, kuri turi būti ugdoma nuo mažų dienų.

Kaip atskleidžia V. Vaicekauskienė (2009), asmuo kūrybiniais gebėjimais pasižymi visą savo gyvenimą, tačiau kūrybingumo ugdymo raida nėra tolygi: asmens kūrybiniai gebėjimai didėja maždaug iki keturiasdešimties metų, o vėliau pradeda menkti (1 lentelė.).

1 lentelė

Palankiausi kūrybingumui gyvenimo laikotarpiai remiantis V. Vaicekauskiene, 2009

Berniukai, vyrai (amžius)	Mergaitės, moterys (amžius)
0-5	0-5
11-14	10-13
18-20	18-20
29-31	29-31
40-45	(37?) 40-45
60-65	60-65

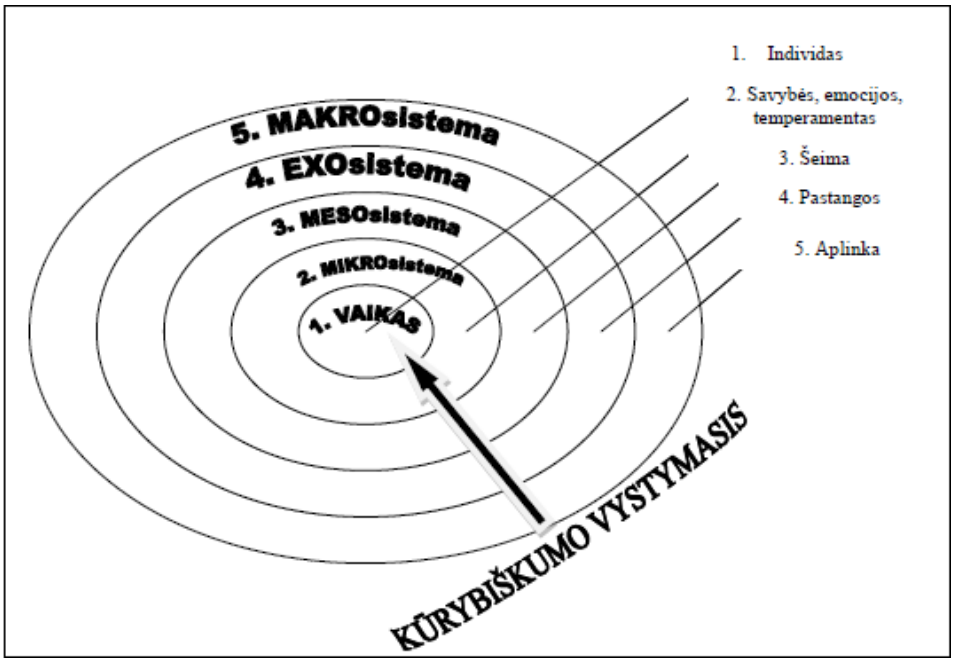
Nors vaikai jau gimsta kūrybingi ir išlieka kūrybiški visą savo vaikystę, kūrybiškumo ugdymą reikia pradėti, kuo anksčiau, nes nelavinami vaikų kūrybiniai gebėjimai nyksta. V. Vaicekauskienė (2009)

teigia, kad kiekvienas žmogus yra kūrybingas, tad ikimokykliniame amžiuje reikia sudaryti visas sąlygas sėkmingai kūrybiškumo plėtotei ir ugdymui.

Remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014), vaikui ugdantis kūrybiškumo srityje tobulėja:

- domėjimasis naujais, nežinomais, dar neatrastais, sudėtingais dalykais;
- gebėjimas įžvelgti problemas, klausinėti, diskutuoti, įsivaizduoti, fantazuoti, aiškintis;
- gebėjimas ieškoti atsakymų į vaikui kilusius klausimus;
- vaiko drąsa veikti, daryti savaip.

Vaikų kūrybiškumo ugdymą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje įtakoja ir aplinkos veiksniai. Y. C. Yeh (2004) kūrybiškumą apibūdina ekologinių sistemų modeliu (mikrosistema, mesosistema, exosistema ir makrosistema), turinčiu didelį poveikį vaiko kūrybiškumo vystymuisi (1 pav.).

1 pav. Kūrybiškumo vystymosi sistema pagal Y. C. Yeh 2004

Šiame modelyje mikrosistemą sudaro individualios asmens savybės, emocijos ir temperamentas, mesosistema glaudžiai siejasi su šeimos patirtimi, o exosistemą galima apibūdinti, kaip paties asmens pastangas ugdytis kūrybiškumą. Makrosistema glaudžiai priklauso nuo asmens socialinės aplinkos (Yeh, 2004). Pagal šį modelį mikrosistema (vaikas su savo savybėmis, emocijomis ir temperamentu) sąveikauja

su mesosistema (šeima) ir tai nulemia kiekvieno asmens, šiuo atveju ikimokyklinio amžiaus vaiko kūrybiškumo ugdymą.

Pasak Kovalevskajos, (Kovalevskaja, cituojama pagal Visockienė ir Alijošienė, 2014) vaikų kūrybiškumas ypatingai atsiskleidžia vaikams vykdant įvairią veiklą. R. Rudienė, V. Volkovickienė, T. Butvilas (2016) pažymi, kad vaikams vykdant įvairią veiklą reikia mėgautis pačiu pažinimo procesu, o ne rezultatu. Kuriant ir atrandant kartu su vaikais, stebint ir analizuojant, pastebima, kad kūrybiškas vaikas siūlo naujas idėjas, lanksčiai mąsto, veikia spontaniškai, noriai įsitraukia į veiklą, fantazuoja ir juokauja bei jaučiasi svarbus ir pripažintas. Tad organizuojant vaikų kūrybiškumą plėtojančią veiklą, labai svarbus vaidmuo tenka ir pedagogui. Šiais laikais pedagogas turi būti kūrybiškas, nuolat tobulėti, domėtis, nes nuo jo gebėjimo sudominti ir įtraukti vaikus į kūrybinę veiklą, priklauso ir vaikų kūrybiškumas bei jų kūrybinis aktyvumas.

Mokslininkės J. Cameron ir E. Lively (2015) teigia, kad norint būti kūrybišku reikia būti žaismingu ir norėti įsitraukti į veiklą, netingėti, nes net ir pati paprasčiausia veikla gali būti įkvepianti. Mokslininkės pažymi, kad patį kūrybos veiksmą galima apibrėžti, kaip kūrimą kažko naujo, todėl reikia vaikus mokyti iš kasdienybės smulkmenų semtis idėjų kūrybai. Jei vaikai mokės nuobodžios veiklos imtis su džiaugsmu ir pasitelkę fantaziją, tai smagių dalykų galės atrasti pačiose netikėčiausiose vietose (Cameron ir Lively, 2015). Pasak šių mokslininkių, ugdant vaikų kūrybiškumą, reikia vaikams leisti patiems veikti, pasirinkti veiklą, veiklos būdus. Taip pat mokslininkės atkreipia dėmesį, kad nėra patartina vaikus spausti į rėmus, kontroliuoti, nes taip yra stabdomas vaikų kūrybiškumas. Jei vaikas bus nuolat kontroliuojamas, spaudžiamas į rėmus, jis ims maištauti, bijos rizikuoti, priimti netikėtus sprendimus, ir tai darys įtaką vaikų kūrybiškumui (Cameron ir Lively, 2015).

Apibrėžiant kūrybiškumo ugdymą matyti, kad kūrybiškumas, kaip asmens savybė yra labai svarbi ir išskirta, kaip atskira vaikų ugdymosi pasiekimų sritis, kuri integruojama į visas mokymosi sritis, garantuojančias sėkmingą vaiko asmenybės ugdymą(si). Apibendinus įvairius kūrybiškumo sampratos apibrėžimus matyti, kad kūrybiškumas tai asmens savybė, susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta, taip pat tai išskirtinis žmogaus gebėjimas, lemiantis jo sėkmę pasaulyje. Tad kūrybiškumą ugdyti būtina pradėti jau ikimokykliniame ugdyme, nes tada vaikai patys imliausi. Kūrybiškumo potencialas slypi kiekvienoje vaiko veiklos srityse, tad būtina jį pastebėti ir pastiprinti, nes jiems svarbus yra pats pažinimo bei kūrybos procesas, o ne galutinis rezultatas. Vaikų kūrybiškumui taip pat įtakos turi tiek aplinka, tiek pedagogas, tiek pati veikla. Ikimokyklinis ugdymas vaikui suteikia daugiausia galimybių veikti spontaniškai, kitaip tariant, kūrybiškai ir tai lemia vaikų sėkmę.

1.2. Kūrybiškos asmenybės ugdymas

Nors visi vaikai yra daugiau mažiau kūrybingi, kūrybiškumo ugdymą reikia pradėti kuo anksčiau. Daugelis mokslininkų (Davidson, 2011; Mayesky, 2013; Mills, 2014) pabrėžia, kad iki 65 proc. vaikų vieną dieną dirbs dar neesamą darbą. Tai reiškia, kad norint paruošti vaikus šioms darbo vietoms, vaikams reikia daugiau būti kūrybiškiems, prisitaikantiems, turėti išlavintą kritinį mąstymą (Davidson, 2011; Mayesky, 2013; Mill, 2014).

H. Gardner (1993) teigia, kad kiekvienas vaikas gimsta savyje turėdamas kūrybinį potencialą, o ikimokyklinis vaiko amžius nuo trejų iki penkerių metų yra pats svarbiausias vaiko kūrybiškumo vystymuisi. Tai tampa tikru iššūkiu pedagogams – iššugdyti kūrybišką asmenybę. Tai, ką vaikas patiria būdamas ikimokyklinio amžiaus, neretai nulemia ir vaiko tolimesnę asmenybės vystymosi kryptį, todėl labai svarbu pradėti ugdyti vaikų kūrybiškumą nuo pat jo pirmųjų žingsnių tiek šeimoje, tiek ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Mokslininkai (Petrulytė, 2001; Grakauskaitė – Karkockienė, 2002; Pečiuliauskienė, Valantinaitė ir Malonaitienė, 2013) vieningai sutaria, ikimokyklinis ugdymas vaikui suteikia daugiausia galimybių kūrybiškumo raiškai ir plėtotei.

A. Petrulytė (2001) remdamasi atliktais tyrimais, išskiria šiuos kūrybiškos asmenybės bruožus:

- atviras sau, kitiems bei kintančiai aplinkai;
- smalsus, bendras intelektas aktyvus;
- jaučiamas stiprus kūrybos ir saviraiškos poreikis;
- darbštus, tačiau su kūrybiškumo svyravimais - pakilimais ir atoslūgiais;
- didelis emocionalumas, psichinis jautrumas ir pažeidžiamumas;
- kritiškumas, abejojimas pripažinti tiesoms, esamai tvarkai, taisyklėms;
- asmenybės originalumas, elgesio keistumas;
- pasitikėjimas savo jėgomis, teigiamas savęs vertinimas, bet kartu ir nepasitenkinimas rezultatu.

Atlikti mokslininkės Petrulytės (2001) tyrimai parodo, kad kūrybingai asmenybei priskiriami patys įvairiausi bruožai. Kūrybiškumą daugiausia lemia individualios asmens savybės: originalumas, vaizduotės lakumas, mąstymo greitumas, tikslumas, konstruktyvumas, savarankiškumas ir energingumas, jautrumas, smalsumas, sklandumas, lankstumas, išradingumas, gebėjimas spręsti problemas ir priimti iššūkius, poreikis nuolat tobulinti savo veiklą (Grakauskaitė-Karkockienė, 2006). Pagal Reggio Emilia filosofijos

įkvėpėją ir žymų edukologą, italijos pedagogą L. Malaguzzi (1998), kiekvienas vaikas turi šimtą kalbų, šimtą rankų, šimtą būdų išreikšti save skirtingai ir unikaliai. Todėl šiuo požiūriu vaiko kūrybiškumas yra gebėjimas kurti naujas idėjas ir sprendimus, kurie gali būti naudingi kitiems žmonėms (Malaguzzi, 1998).

Pagal Ikimokyklinio ugdymo metodines rekomendacijas (2015) ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi ypatingu gebėjimu pateikti originalių bei neįprastų idėjų, laisvai išreikšti save, gebėjimu ką nors simbolizuoti, įsivaizduoti, fantazuoti, improvizuoti. Vaikų kūrybiškumas ikimokykliniame amžiuje daugiausiai reiškiasi verbalinėje, vizualinėje, judėjimo, pažinimo veikloje. Ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi tuo, kad kūrybos procesas jiems yra svarbesnis už galutinį rezultatą.

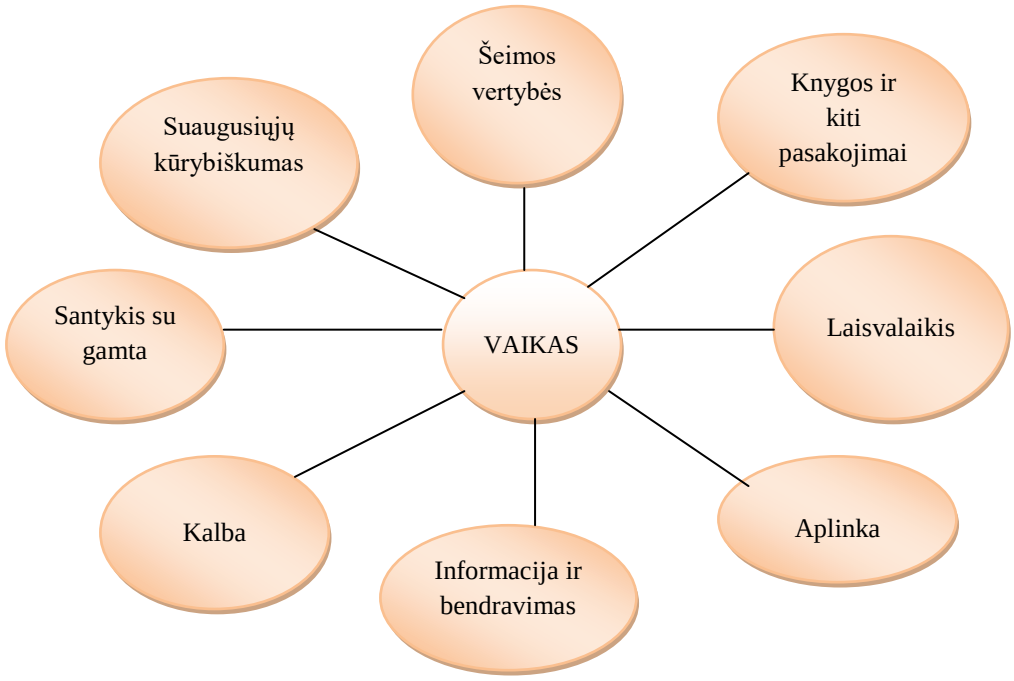
Mokslininkai (Colker ir kt., 2007) pastebi, kad ugdant ikimokyklinio amžiaus tarpsnio vaikų kūrybiškumą, vaikams reikia suteikti pačių įvairiausių kūrybinės raiškos galimybių; skatinti juos dirbti savarankiškai ir grupelėse; vertinti, o ne kritikuoti vaikų idėjas; skatinti vaikams iškilusių problemų sprendimų paiešką ir t. t. Šie mokslininkai taip pat akcentuoja, kad kūrybingumas yra labai svarbus asmens gebėjimas, kuris leidžia vaikams samprotauti ir rasti įvairių sprendimo būdų susidūrus su sunkumais.

Mayesky (2013), vaikų kūrybiškumo ugdymui per meninę veiklą siūlo naudoti aštuonis pagrindinius būdus, kurie padeda vaikams išreikšti jų kūrybiškumą:

- padėti priimti pokyčius, nes baimė ir nerimas yra kūrybiškumo priešai.
- padėti vaikams suprasti, kad kai kuriose problemose nėra lengvų sprendimo variantų.
- padėti vakams suprasti, kad dauguma problemų gali turėti daug galimų sprendimų variantų, tad reikia išsiaiškinti ir atrasti teisingą sprendimą.
- padėti vaikams suvokti ir priimti savo jausmus.
- vertinti vaikų kūrybiškumą, net ir tada, kai jis yra netvarkingas.
- pažinti vaikų džiaugsmą pripažįstant vaikų kūrybines pastangas.
- padėti vaikams suprasti savo unikalias savybes ir kūrybines išraiškas.
- Skatinti vaikus būti aktyviais: tyrinėti, atrasti ir ištirti dar kartą.

Tad kūrybiškas menas ir kūrybiškas požiūris į vaikų veiklą apskritai apima ir sujungia šias sritis: kognityvinę, kalbos, socialinę – emocinę ir fizinę. Kūrybiškos veiklos yra sąmoningai atviros ir skatina bei palaiko vaikų kritinį mastymą bei kūrybiškumą (Mayesky, 2013; Mills, 2014).

Mokslininkai R. Rudienė ir kt. (2016), pažymi, kad pagrindiniai faktoriai, kurie įtakoja vaikų kūrybiškumo ugdymą yra ir pagrindiniai kūrybiškumo elementai (2 pav.).

2 pav. Vaikų kūrybiškumą įtakojantys faktoriai pagal R. Rudienė, V. Volkovickienė, T. Butvilas, 2016

Svarbu paminėti, kad visi faktoriai, paminėti pateiktame 2 pav. yra būtini siekiant skatinti, plėtoti ir palaikyti kiekvieno vaiko kūrybiškumą. Visi šie faktoriai turi rasti vietą ikimokyklinės ugdymo įstaigos edukacinėje veikloje, nes jie įtakoja vaikų kūrybiškumo ugdymą (Rudienė ir kt., 2016).

Apibendrinant galima teigti, kad labai svarbu kūrybiškumą ugdyti, nes kūrybiškumas yra labai svarbus asmens gebėjimas, kuris leidžia vaikams samprotauti, rasti įvairių sprendimo būdų susidūrus su sunkumais, generuoti naujas idėjas. Vaikams kūrybiškumas vystosi iš jų patirties, jie labiau domisi procesu, nei galutiniu rezultatu. Tad ikimokyklinio amžiaus vaiko kūrybiškumo ugdymo siekiamybė – skatinti vaiką atidžiau pažvelgti į save, geriau suvokti savo polinkius bei pomėgius, išgales, pajusti savo vertę. Taip pat reikia pabrėžti, kad kūrybiškumas yra viena svarbiausių žmogaus intelekto savybių. Ugdant ikimokyklinio amžiaus tarpsnio vaikų kūrybiškumą, vaikams reikia suteikti pačių įvairiausių kūrybinės raiškos galimybių: skatinti juos dirbti savarankiškai ir grupelėse; vertinti, vaikų idėjas; skatinti vaikams iškilusių problemų sprendimų paiešką ir t. t.

1.3. Vaikų kūrybiškumą skatinanti edukacinė aplinka

Analizuojant kūrybiškumą įtakojančius veiksnius, ypatingai didelis dėmesys yra skiriamas aplinkos įtakai (Grakauskaitė-Karkockienė, 2006). Remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) vaikų kūrybiškumui ugdyti būtina saugi, vaiko saviraišką skatinanti aplinka, kuri pasižymi pasitikėjimu ir pagarba, o vaikai yra skaitinami ir giriami už naujoves. D. Grakauskaitė – Karkockienė (2002) taip pat pabrėžia aplinkos įtaką vaiko kūrybiškumo ugdymui. Mokslininkė teigia, kad vaiko kūrybiškumą galima ugdyti tik sudarant kūrybiškas, laisvas, emocionalias ugdymosi sąlygas. Remiantis mokslinkų (Cropley, 2009; Cheung, 2012) įžvalgomis, kūrybiškumą skatina įvairi, turtinga aplinka, kurioje yra pakankamai laiko, asmeninės erdvės ir priemonių.

Anot A. Petrulytės (2001) ir M. J. Kehily (2004), kiekvienoje ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje erdvė turi būti pritaikyta vaikų kūrybiškumo ugdymui, kur vaikas gali laisvai ir nevaržomai domėtis, tyrinėti ir pažinti aplinką, bendrauti su savo bendraamžiais, naudotis visomis ugdymo įstaigoje esančiomis priemonėmis, taip pat priimti pedagogų siūlomas idėjas ir bandyti jas įgyvendinti savo veikloje, taip kaip jis jas įsivaizduoja. Taip yra sukuriamos sąlygos ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumui plėtoti.

A. Petkevičienė (2008) pritaria, kad aplinka daro įtaką vaikų kūrybiškumui, jų jausmams, pasitikėjimui savimi bei santykiams su aplinkiniais. Kuriant ugdomąją aplinką ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje mokslininkė pataria atsižvelgti į šiuos aspektus:

- Ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinkoje vaikas turi rasti viską, ko jam reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui;
- ugdomojoje aplinkoje vaikas turi jaustis lyg šeimininkas – kitiems netrugdydamas gali laisvai ją keisti, pritaikyti savo žaidimams ir veiklai;
- aplinka turi būti jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, kūrybiškumą, norą veikti ir ugdytis;
- erdvė turi būti padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai gali individualiai bei grupelėse ugdytis;
- aplinkoje patalpos, baldai, įranga bei ugdymo priemonės turi būti pritaikytos vaikų ugdymosi poreikiams tenkinti;
- turtinti ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinką naujomis priemonėmis, žaislais.

A. Petkevičienė (2008) teigia, kad ugdomajai aplinkai ikimokyklinio amžiaus vaikų įstaigoje skiriamas vis didesnis dėmesys. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos grupės ugdomoji aplinka daro didelę įtaką kiekvieno vaiko ugdymosi patirčiai, tad pedagogų tikslas – kruopščiai apgalvoti, kaip turi būti sutvarkyta erdvė, kad ji skatintų visapusišką vaikų raidą. Turi būti sudarytos visiems vaikams vienodos sąlygos atsiskleisti ir būti gerbiamam bei vertinamam. Mokslininkė teigia, kad aplinka turi būti tokia, kad vaikas galėtų joje augti, ugdytis, tyrinėti, pažinti pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje su suaugusiais. Taip pat mokslininkė pabrėžia, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinka turi būti orientuota į vaikams skirtą aktyvios veiklos studiją, tyrimų, problemų sprendimų ir ieškojimų erdvę bei svarbiausia orientuota į pačius vaikus.

M. Montessori (2000) taip pat pabrėžia aplinkos įtaką vaikų kūrybiškumo ugdymui, teigdama, kad tik tinkamai paruošta aplinka yra pagrindas dirbti kūrybiškai. Pasak mokslininkės, vaiko kūrybiškumą skatinanti aplinka, turėtų:

- įgyvendinti laisvės principą: laisvė vaikui pasirinkti patalpą, medžiagas, reikalingas technines pagalbines priemones ir pačią veiklą;
- aplinka turi būti orientuota į vaiko poreikius;
- aplinkoje esančios priemonės turi būti tinkamos saugios, laisvai prieinamos ir tinkamos naudoti ne būtinai tik pagal paskirtį.

Aplinka turi būti kuriama siekiant tikslingai skatinti ir įgalinti vaiką kūrybinei veiklai. Svarbiausia, kad aplinka būtų orientuota į vaiką, kur būtų skatinamos tiek vaiko žinios, tiek ir jo iniciatyvumas (Šiaučiukėnienės, Visockienės ir Talijūnienė, 2006). Mokslininkės I. Šaučiukėnienė ir kt. (2006) išskiria šiuos vaiko kūrybiškumą skatinančios aplinkos bruožus:

- kai vyrauja teigiamų emocijų skatinimas ir kūrybinės saviraiškos palaikymas;
- kai gerbiamas kiekvieno vaiko individualumas ir savarankiškumas;
- kai tarp vaiko ir suaugusiųjų vyrauja bendravimo atvirumas ir dialogas;
- kai tenkinami visi vaiko pažinimo poreikiai;
- kai ugdomosios priemonės, veiklos ir formos vaikus žavi ir patraukia.

Pasak mokslininkių, šie aukščiau išskirti vaiko kūrybiškumą skatinantys elementai yra kaip pagrindas formuojant aplinką, pritaikytą vaiko kūrybinėms galioms skleistis.

Pasak I. Becker - Textor (2001), vaiko kūrybiškumo ugdymas priklauso nuo aplinkos, kurioje vaikas gyvena, žaidžia, išgyvena. Taigi, pedagogų valioje paruošti ir sukurti vaikui tinkamą, kūrybiškumą skatinančią aplinką. Kalbėdama apie vaiko kūrybiškumą skatinančią aplinka mokslininkė teigia, kad vaiko

kūrybinėms galioms skleisti padedanti aplinka turėtų būti nepriklausoma, užtikrinanti laisvę vaikams rinktis ne tik patalpas, reikalingas technines priemones ar medžiagas, bet ir apskritai pačią veiklą. Tuo tarpu A. Petkevičienė (2008) teigia, kad aplinkoje didelis dėmesys turi būti skiriamas ne vien tik pačios aplinkos įrengimui, bet ir edukacinėms priemonėms. Pasak mokslininkės, ugdomosios priemonės yra suskirstomos į dvi grupes: pagrindines, be kurių sunku užtikrinti ugdymo kokybę ir pageidautinas, kurios papildo materialinę bazę moderniomis šiuolaikiškomis arba vaikams naudingomis, patraukliomis priemonėmis.

Mokslininkės Colker ir kt. (2007) pastebi, kad aplinkos efektyvumą vaikų kūrybingumo ugdymui galima įvertinti pagal šiuos kriterijus: vaikas pats gali pasrinkti norimą veiklą (tyrinėjimą, skaitymą, vaidmenų žaidimą, meninę kūrybą ar kt.); erdvėse įvairiems interesams tenkinti naudoja priemones tinkamai ir kūrybiškai; ilgą laiką būna užsiėmęs pasirinkta veikla; veikdamas patiria sėkmę; tausoja priemones. Taigi, kūrybiškai paruošta aplinka aktyvina vaiko poreikį ir gebėjimą kurti (Fumoto, Robson, Greenfiel, Hargreaves, 2012).

P. A. Caughlin ir kt. (1997) (Projektas „Gera pradžia“, 2001) teigiama, kad pedagogai privalo paruošti vaikams aplinką taip, suskirsti į skirtingus veiklos centrus, kad ji būtų tarsi laboratorija, kur vaikai galėtų tapti tyrinėtojais, dailininkais, draugais žaidžiančiais kartu arba mokslininkais. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinkoje turi būti priemonių skatinančių kūrybingai veikti ir nuolat eksperimentuoti, daryti atradimus, ieškoti sprendimų variantų. Taip pat pažymima, kad skirtinguose veiklos centruose gali būti naudojamos tos pačios medžiagos ir priemonės, jas pernešant iš vieno centro į kitą. Mokslininkai pabrėžia, kad pedagogai turi rūpintis tinkama vaikų aplinka, skatinti pokalbius, sužadinti vaikų smalsumą, taip ugdant vaikų kūrybiškumą ir organizuojant kūrybišką ugdymą.

Anot mokslininkių L. Šiaučiukėnienės, O. Visockienės, P. Talijūnienės (2006), ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinka turi skatinti vaiką kūrybinei veiklai. Aplinka turi būti orientuota į vaiką, kurioje skatinamos tiek žinios, tiek pats vaiko iniciatyvumas. The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006) akcentuojama, kad ugdomoji darželio aplinka turi būti palanki kiekvieno vaiko tyrinėjimams bei savarankiškiems kūrybiniams atradimams. Taip pat labai svarbu, vaiko kūrybiškumą skatinanti aplinka būtų saugi, harmoninga, stimuliuojanti, turtinga prasmingomis veiklomis, sąveikomis, priemonėmis, skatinančiomis saviraišką bei pozityviai veikiančiomis jo kūrybiškumą (Geros mokyklos koncepcija, 2013; Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014).

Apibendrinant galima teigti, kad vaikų kūrybiškumui ugdyti yra labai svarbi aplinka, kurioje jis auga, tobulėja, vystosi ir žaidžia. Šiandien ugdomoji aplinka yra suprantama, kaip erdvė, kurią sukuria

pedagogas su savo ugdytiniais, kurioje pripažįstama kiekvieno vaiko teisė būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu. Ugdomoji ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinka turi būti orientuota į vaiką, jo poreikius. Nuo aplinkos sukūrimo priklauso, kaip sėkmingai bus pasiekti užsibrėžti kūrybiško ugdymo tikslai. Tad aplinka turi būti įrenta taip, kad skatintų vaikų kūrybiškumo ugdymą, padėtų laisvai skleistis ir plėtotis vaiko kūrybinėms galioms, skatintų sudėtingesnius vaikų tarpusavio žaidimus, mokytų būti nepriklausomais, įveikti sunkumus. Svarbu, kad aplinka būtų turtinga priemonėmis, skatinančiomis eksperimentuoti, tyrinėti, ieškoti naujos informacijos, taip sudarant geresnes sąlygas vaikų kūrybiškumui plėtotis.

1.4. Pedagogų vaidmuo ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą

Svarbiausias vaidmuo ugdant vaikų kūrybiškumą ikimokyklinės ugdymo įstaigos ugdymo aplinkoje tenka pedagogui, nes pedagogas tiesiogiai kuria ugdymo procesą, parenka ir planuoja ugdymo turinį, derina mokymo metodus ir priemones skirtas vaikams (Saebo, 2003; Eckhoff, 2011; Cheung, 2012; Jonynienė, 2009). Tai kaip pedagogas supranta kūrybiškumą, kokios pozicijos jis laikosi, nulema kūrybinę atmosferą ugdymo procese (Jonynienė, 2009). Nuo to, kaip pedagogas supranta kūrybiškumą, labai priklauso ir vaikų kūrybiškumo ugdymo ypatumai ikimokykliniame ugdyme. D. Grakauskaitė - Karkocienė (2002) pabrėžia, kad svarbu, jog pedagogas vestų užsiėmimus linksmai ir kūrybiškai nusiteikęs, pats juose noriai dalyvautų, būtų geranoriškas, neverstų vaikų pasakoti ar daryti to, ko jie nenori ar nesugeba. Nuo to, kaip pedagogas geba sudominti ir įtraukti vaikus į kūrybinę veiklą, priklauso vaikų kūrybiškumo ugdymas.

Vaikų kūrybiniai gebėjimai ugdymo procese labiausiai atsiskleidžia, kai į ugdymo aplinką yra įtraukiamos pedagogo kūrybinės galios ir sugebėjimai. Kūrybingi pedagogai turi žinoti būdus, kaip skatinti vaikų smalsumą ir kelti savigarbą bei pasitikėjimą savimi. Kūrybiškas vaikų ugdymas labai priklauso nuo pedagogų, kaip jie taiko mokymosi metodus, kad darytų mokymąsi įdomesnį, labiau jaudinantį, efektyvesnį (Visockienė ir Alijošienė, 2014). Taip pat mokslininkės išskiria keletą pedagogo bruožų, kurie yra būtini siekiant užtikrinti kūrybišką vaikų ugdymą:

- turi būti įkvepiantis pavyzdys;
- turi integruoti įvairių dalykų žinias;
- turi puikiai išmanyti ir nuolat domėtis įvairais dalykais;

- skatinti vaikus domėtis juos supančia aplinka;
- žadinti vaikų smalsumą;
- formatuoti didelius lūkesčius vaikams;
- tikslingai skirti laiko vaikų kūrybiškumui;
- atrasti savo mokymo stilių.

Taigi, kūrybiškiausiai dirba tie pedagogai, kurie moka bendrauti su vaikais, išklausyti, palaikyti, sudominti, jaučiantys atsakomybę už vaikus (Dumčienė, 2001).

M. J. Kehily (2004) pabrėžia, kad ugdant vaikų kūrybiškumą labai svarbu yra pats pedagogų kūrybiškumas. Pasak mokslininkės, kūrybiškumas yra savybė, kurios neįmanoma sau pačiam išugdyti nesiekiant tokiu būti ar tapti, todėl mokslininkė, kaip vieną svarbiausių kūrybiškumo ugdymo salygų išskiria – pačių pedagogų kūrybiškumą. Tik kūrybiškai dirbantys pedagogai gali išugdyti kūrybišką vaiką. Mokslininkei pritaria ir I. Becker - Textor (2001) teigdama, kad kūrybiškas pedagogas visų pirma turi būti kūrybiška asmenybė, turinti visus kūrybiškumą nusakančius bruožus, susipažinusi su kūrybinėmis technikomis, darbo metodais ir priemonėmis. Pedagogas ugdymo procese turi taikyti tokius ugdymo metodus, kurie ugdytų kūrybišką vaikų elgesį. Tai yra didelis iššūkis pedagogui, nes pats pedagogas pirmiausia turi siekti tobulėjimo, mokėti į save pažiūrėti iš šalies.

Mokslininkės A. Dumčienės (2001) atlikti tyrimai atskleidžia, kad vaikų kūrybiškumą ugdo įvairi veikla, todėl ugdymo procesą pedagogams reikia organizuoti taip, kad vaikų turimos žinios būtų pritaikomos praktiškai ir kūrybiškai. Kūrybiškas pedagogas ugdydamas vaikų kūrybiškumą į ugdymo procesą įtraukia ir aplinką. Jis visą ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinką gali paversti kūrybine, neeiline erdve, taip įtraukdamas ir kiekvieną vaiką į kūrybinį procesą. Tokiu būdu vaikai kasdien natūraliai mato, kuria ir ugdo savo kūrybinius gebėjimus. Autorės V. S. Glebuvienė, O. Monkevičienė ir kt. (2006) nurodo šiuos principus, kuriais vadovaudamasis pedagogas ugdo vaikų kūrybiškumą:

- pedagogas sukuria jaukias erdves pačių vaikų inicijuotai veiklai;
- pedagogas skatina pačius vaikus susikurti erdves veiklai, žaidimams;
- pedagogas pripažįsta vaiko teisę rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą;
- ugdymo procese yra taikomi vaikų dėmesio pritraukimo būdai žaislais ir priemonėmis;
- pedagogas daro įtaką vaikų kūrybiškumui modeliuodamas aplinką, ją keisdamas, pritaikydamas, turtindamas.

Pedagoginis darbas leidžia jį dirbantiems pedagogams atrinkti esmingiausius dalykus, laisvai pasirinkti kūrybiškumą skatinančius ugdymo metodus, prognozuoti kiekvieno vaiko raidą ir sukurti kūrybiškumo ugdymo strategiją.

Anot M. Hill (2010), pedagogo kūrybiška veikla reiškiasi ugdymo procese. Ne vien ugdymas, bet ir daugelis kitų šio proceso komponentų iš pedagogo reikalauja kūrybiškumo. Neįmanoma iš anksto numatyti vaikų santykio su jiems siūlomomis vertybėmis, nes tą santykį lemia daugybė veiksnių, tarp kurių ir grupės nuotaika, dvasia, kuria gyvena vaikai. Kūrybiško pobūdžio yra ugdymo turinio įgyvendinimas, ugdymo metodų parinkimas ir taikymas. Ugdymo tikslo įgyvendinimas iš pedagogo taip pat reikalauja nešabloniško mąstymo bei nešabloniškų veiksmų.

Pasak A. Dumčienės (2001), kiekviena ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi leisti ir užtikrinti kūrybišką pedagogo darbą – leisti pedagogui interpretuoti, keisti, paįvairinti ugdymo programą ir aplinką, didinti pedagogų komunikacines kompetencijas. Visa tai iš pedagogo reikalauja kūrybiškumo ir tuo pačiu sudaro kūrybiškam vyksmui palankų klimatą.

Apibendrinus galima teigti, kad pedagogai vaidina svarbų vaidmenį organizuojant ugdymo procesą nukreiptą į vaikų kūrybiškumo ugdymą, nes pedagogas savo pavyzdžiu įtakoja vaikus. Tad pedagogams privalu būti sumaniems, kūrybiškiems, išradingiems, kompetentingiems ir į vaiko veiklą įsikišti tik tada, kai to tikrai reikia. Nuo to, kaip patys pedagogai supranta kūrybiškumą, daug priklauso jų organizuojamo vaikų kūrybiškumo ugdymo ypatumai. Patys pedagogai tiesiogiai kuria ugdymo procesą, parenka ir planuoja ugdymo turinį, derina mokymo metodus bei priemones, todėl pedagogai patys yra atsakingi už tinkamai paruoštą ugdymo(si) aplinką bei ugdomus vaikų kūrybinius gebėjimus. To pasekoje, pedagogui kūrybinėje veikloje reikia taikyti kuo įvairesnes užduotis, skatinti vaikus fantazuoti, eksperimentuoti, neversti daryti tai, ko jie nenori ir taip plėtotį vaikų kūrybiškumą, mąstymą ir elgesį. Taip pat galima pastebėti, kad pedagogo veiklai yra svarbūs gebėjimai logiškai ir kūrybiškai mąstyti, nes nuo jo veiksmų tiesiogiai priklauso ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, todėl pedagogui būtina būti pasirengusiam kūrybinei pedagoginei veikla ir būti pasiruošusiam kūrybiškai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikus.

1.5. Kūrybiškumo ugdymo metodai, būdai ir formos

Siekiant ugdyti kūrybišką asmenybę, reikia sukurti ne tik vaiko kūrybiškumą plėtojančią aplinką, bet ir parinkti lavinančias veiklas. Šiaučiukėnienė, Visockienė, Talijūnienė (2006) teigia, kad norint ugdyti kūrybišką asmenybę, reikia sudaryti sąlygas kūrybiškumui gimti ir plėtotis, todėl pedagogo organizuojamos veiklos turi būti lavinančios, įvairiapusiškos ir kūrybiškos. Pedagogas turi sukurti tinkamas sąlygas ugdyti vaikų meninius gebėjimus, taip leisdamas vaikams laisvai ir savarankiškai kurti. Kūrybiškumo ugdymą skatina galimybės piešti piešinius, pasakoti istorijas, įsitraukti į vaidybinius žaidimus (Craft, 2005; Runco, 2006; De Bono, 2009).

D. Grakauskaitė - Karkockienė (2002) išskiria tokius veiksnius, kurie skatina ir lemia vaikų kūrybiškumą:

- tam tikra autonomija, savarankiškumas ir laisvo pasirinkimo galimybė, nes vaikui yra būtina turėti savo erdvę ir laiką, kur galėtų netrugdomai veikti.
- turtinga, įvairi aplinka, skatinanti tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti, nes yra rekomenduojama pratinti vaikus dėmesingai stebėti gamtą, žmogų, daiktus, įžvelgti jų grožį, formuoti estetinį santykį su aplinka (mokyti stebėti metų laikus, įvairių gamtos būsenų nuotaikas), ugdyti norą stebėti smulkias detales per padidinimo stiklą, mikroskopą, popierinį rėmelį, fiksuoti, kaip keičiasi aplinka stebint ją per spalvotą stiklą, popierių, keičiant žiūrėjimo tašką (gulint, žiūrint iš viršaus, iš apačios ir t.t.).
- demokratiški aplinkinių (tėvų, pedagogų) santykiai su vaikais, nes tolerantiškas elgesys vaiko atžvilgiu ugdo savarankiškumo, nepriklausomybės ir pasitikėjimo savimi jausmą.
- tinkamas vaiko motyvacinės, emocinės ir vertybinės sistemos ugdymas, kūrybiškos asmenybės bruožų formavimas.

Tad vaikų kūrybiškumo ugdymas skatina ikimokyklinio amžiaus vaikų gerovę, stiprina jų ryšius su suaugusiais, stiprina bendruosius vaikų gebėjimus, didina vaikų įsitraukimą į veiklą bei suteikia vaikams daugiau galimybių veikti.

Anot V. Vaicekauskienės (2009), ugdyti vaikų kūrybiškumą reikia remiantis šiais kriterijais:

- ugdant asmenybę, vertybes, nes kūrybingi žmonės yra savarankiški, tad vaikams reikia suteikti erdvę ir galimybę kūrybiškai veikti.
- skatinant smalsumą reikia mokyti vaikus tyrinėti, gerbti vaikų klausimus, stengtis į juos atsakyti, raginti klausti.

- vertinant vaikų originalumą reikia išklausyti vaikų idėjas, siūlomus sprendimus, padrąsinti juos, kad vaikai nenusiviltų ir nebijotų reikšti savo minčių.
- leidžiant vaikams pasirinkti veiklą reikia sudaryti sąlygas pačių vaikų inicijuotam mkymuisi, t.y. leisti rinktis veiklas, kurios vaikams patinka, yra įdomios.
- turtinant vaikų įspūdžius ir vaizduotę, nes vaikų kūrybiškumas yra lavinamas keliaujant, klausant koncertų, žiūrint spektaklius, sulaukiant svečių, eksperimentuojant ir kt.
- leidžiant vaikams klysti, nes vaikai turi žinoti, jog padarius tam tikrą klaidą bus nenubausti, viską galės pradėti iš naujo ir taip ištaisyti savo klaidas.

Tad vaikų kūrybiškumo ugdymas turi būti parenkamas atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir gebėjimus. Ikimokykliniame amžiuje kūrybiškai ugdant vaikus yra svarbu išsaugoti natūralų vaiko smalsumą, skatinti jų kūrybinę saviraišką ir sudaryti sąlygas vaikams patirti naudojimosi savo vaizduote bei improvizavimo ir kūrybinio žaidimo teikiamą džiaugsmą (Vaicekauskienė, 2009).

Yra pripažįstama, kad vaikų kūrybinę raišką galima skatinti taikant įvairius metodus. Pasak A. Petrulytės (2001), galima išskirti dvi kūrybiškumo ugdymo metodų grupes:

- tiesioginiai metodai (kūrybiškumą lavinančios veiklos – tokios kaip skaitymas, vaizduotę žadinančių žaidybinių situacijų modeliavimas, tyrinėjimas, eksperimentavimas, meninė kūryba ir pan.);
- netiesioginiai metodai (kūrybiškumą skatinančios aplinkos sukūrimas – tai priemonės, medžiagos ir kūrybos technikų įvairovė).

Šių metodų atitinkamas organizavimas ir taikymas ugdymo procese, priklausomai nuo vaiko sukauptos patirties, įgūdžių, gebėjimų, turimos vaizduotės, turi lemiamos įtakos vaiko kūrybiškų gebėjimų ugdymui (Juodaitytė, 2003).

Meniškai vertingų knygų skaitymas, pasakų sekimas suaktyvina vaiko vaizduotę, tyrinėjimas leidžia vaiko vaizdinius praturtinti natūraliu pažinimu, o laisvas vaidmenų žaidimas ir meninė kūryba atveria vizualinės raiškos galimybę. Taip yra kuriama vaiko saviraiškos poreikius tenkinanti ir kūrybinius gebėjimus ugdanti aplinka. Siekiama, kad vaikas būtų kūrėjas, o pedagogai tik proceso žadintojais. Tai padeda lengviau atsiskleisti kiekviename vaike glūdintiems kūrybiniams gebėjimams ir jiems reikštis (Petrulytė, 2001).

Šaučiukienė, Visockienė, Talijūnienė (2006), pažymi, kad vaikų kūrybiškumui ugdyti puikiai gali būti taikomi pažintinės veiklos metodai, kurie yra susiję su vaiko turimos patirties realizavimu bei turtinimu praktinėse kūrybinėse veiklose. Jų metu didelis dėmesys kreipiamas į emocingumą, vaizduotę,

iniciatyvumą, patirtį, naujas idėjas. Šie metodai padeda sukurti vaiko kūrybiškumą skatinančią aplinką, įgalinančią veikloje remtis kuo gausesniais pojūčiais. Kita labai svarbi veikla, yra žaidimas (Tarasonienė, 2004). Žaidimas, pasak mokslininkės, yra ypač susiję su kūrybiškumo ugdymu, nes žaisdamas vaikas nuoširdžiai įgyvendina savo siekius ir svajones.

D. Grakauskaitės - Karkockienės (2002) nuomone, išugdyti kūrybišką asmenybę padeda meninės kūrybos metodai, nes ugdymas menu – tai geriausias būdas asmenybės kūrybiškumui atsiskleisti. Kazragytė (2011) pastebi, kad vaikų kūrybiškumas labiausiai atsiskleidžia, kai vaikai piešia, pasakoja ir žaidžia. The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006) pabrėžia, kad ugdyti vaikų kūrybiškumą reikia per dalyvavimą išraiškingose veiklose tokiose kaip, piešimas, šokiai, dainavimas, muzika, keramika, rašymas, tapyba, šešėlių teatras, nes vaikai savo dalyvavimu patys gali tapti to dalimi. Dalyvavimas meninėse veiklose atskleidžia, kad vaikams yra svarbi galimybė išreikšti save per kūrybiškumą skatinančias veiklas.

Ugdyti vaikų kūrybiškumą galima ir per tokias veiklas, kaip tyrinėjimas, skaitymas, vaidmenų žaidimas, meninė kūryba (piešimas, lipdymas) ir kt., nes tai turi įtakos vaiko mąstymui, vaizduotei, kalbai ir tolimesniam asmenybės vydtymuisi (Juodaitytė, 2003; Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Sweden, 2013)

Tyrinėjimas. Tyrinėjant kūrybiškumas suprantamas, kaip galimybė vaikams tyrinėti medžiagas ir rinktis veiklas (Fumoto, Robson, Greenfield, Hargreaves, 2012).

Skaitymas. J. S. Pocienė (2010) teigia, jog garsus pasakų skaitymas žadina vaikų vaizduotę ir kūrybiškumą. Sekant ar skaitant vaikui pasaką yra svarbu pasitelkti įvairias vaizduotę žadinančias priemones, tokias kaip įvairūs garsai, vaizdinės priemonės: paveikslėliai, žaislai ir kt. Iliustracijų spalvos, įvairūs garsai, pasigamintos lėlės padeda vaikams geriau įsiminti pasaką (Colker, Dodge, Heroman, 2007). To pasekoje, skaitymas gerina ne tik vaiko kalbinius įgūdžius (mokomasi išgirsti ir klausytis), bet ir įtraukia į kūrybinį procesą – aktyvina tapti skaitomo kūrinio dalimi.

Vaidmenų žaidimas. L. J. Colker, D. T. Dodge, C. Heroman (2007) išskiria vaidmenų žaidimų svarbą vaiko raidai, nes vaikas žaisdamas vaidmenų žaidimus mokosi žaisti vaizduotę lavinančius žaidimus, kartu išreiškia savo jausmus ir turimą patirtį per žaidimą. Mokslininkės pastebi, kad žaisdami vaidmenų žaidimus vaikai ne tik lavina savo kūrybinę vaizduotę, bet ir ima geriau suprasti pasaulį.

Mėgdžiojimas. Kūrybiškumą ugdančios veiklos – teikia galimybę mėgdžioti. Mėgdžiojimas yra puiki ugdymo(si) forma, nes vaikas visada gali atkartoti buvusią veiklą, vėl ją išgyventi iš naujo ir geriau įsisąmoninti (Goebel ir Glockler, 2006). Taip atsiranda didesnis noras ir motyvacija mėgdžioti ir kurti.

Tam didelės įtakos turi ir pedagogų pavyzdys. Jei pedagogai elgiasi kūrybiškai, laiko save kūrybiškais, tai savo elgesiu tarsi „užkrečia“ ir vaikus (Pilkauskaitė-Valickienė, Skerytė-Kazlauskienė, 2011). Pradėjus pedagogui tapyti ar lipdyti, vaikas pamato tai, susižavi ir pats pradeda kartoti pedagogo veiklą. Stankevičienė (2002) teigia, kad pedagogo kūrybinė veikla yra „užkrečianti“, ji įkvepia vaiką ir čia gimsta laisva vaiko kūryba.

Projektinė veikla. The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006) patirtis rodo, kad vaikai yra linkę įsitraukti į projektinę veiklą. Per projektinę veiklą vaikai gali pristatyti savo idėjas, išreikšti savo emocijas. Projektinė veikla į kurią įsitraukia vaikai gali būti ne vienos dienos projektas, o ilgą laiką trunkantis projektas, nes taip vaikams yra suteikiama galimybė sugrįžti prie projektinės veiklos vėliau, peržiūrėti iš naujo, įvertinti, tai ką jie kuria, pakeisti, sukurti iš naujo.

D. Grakauskaitė - Karkockienė (2002) remdamasi D. J. Radeloffu, kūrubiškumą ugdančiose veiklose siūlo naudoti kuo įvairesnes priemones ir būdus vaiko nuotaikai, emocijoms bei originalioms idėjoms reikšti:

- naudoti įvairiausius būdus žadinančius vaiko vaizduotę;
- leisti vaikui pasvajoti;
- skatinti vaikus dalintis savo idėjomis;
- sukurti tinkamas sąlygas vaiko kūrybai reikštis;
- leisti vaikui dirbti originaliai, kitaip negu kiti vaikai;
- skatinti vaiko individualumą;
- atsargiai vertinti vaikų sukurtus darbus, nekritikuoti, nors galutinis rezultatas neatitiks pedagogo iškeltų lūkesčių.

Vaikai iš prigimties yra kūrybingi, ir jiems lengviau išreikšti savo kūrybines galias, lyginant su suaugusiais, tačiau pedagogams reikia padėti jį lavinti, ugdyti ir plėtoti. Vaikai patys ieško, tyrinėja, kuria savo elgesį, veiksmus. Dauguma šių poelgių yra prasmingi – padeda pasiekti tikslą, įveikti kliūtis, išspręsti kylančius sunkumus.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad vaikų kūrybingumo ugdymo tikslas – išugdyti nebijantį rizikuoti, atkaklų, gebantį veiksmingai realizuoti idėjas, atsakingą kūrėją ir novatorių vaiką. Tad sėkmingą vaiko kūrybiškumo vystymąsi lemia kūrybinių veiklų ir metodų įvairovė, vaiko aktyvus dalyvavimas veiklose. Žaisdamas, tyrinėdamas, eksperimentuodamas, kurdamas, skaitydamas, piešdamas, dainuodamas, mėgdžiodamas vaikas kuria naujas žinias ant savo jau turimos patirties ir ieško naujų būdų, kaip kūrybiškai išreikšti save, lavina savo vaizduotę bei formuoja tvirtesnį savo kūrybos pamatą.

Įvairiais metodais ugdant vaikų kūrybingumą yra siekiama, kad vaikai mokėtų rasti įkvėpimo šalinius, pasitelkę vaizduotę drąsiai generuotų įvairias idėjas, gebėtų apgalvoti, atrinkti, patikrinti idėjas ir jas veiksmingai realizuoti, įžvelgtų netikėtas idėjų sąsajas ir idėjų pritaikymo nestandartinėse situacijose galimybes, rodytų iniciatyvą, nevengtų apgalvotai rizikuoti, klysti, plėtoti inovatyvias, autentiškas idėjas, gebėtų paaiškinti kitiems savo sumanymus, jų inovatyvumą ir veiksmingumą.

2. IKT PRIEMONIŲ TAIKYMAS UGDYMO PROCESE

2.1. IKT priemonių taikymas ikimokykliniame ugdyme

Šiandienis pasaulis neįsivaizduojamas be kompiuterio, interneto, kitų interaktyvių įrankių bei technologijų, visos šios technologijos vis dažniau yra naudojamos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, tad tai tampa neatsiejama ugdymo sistemos dalimi padedančia kokybiškiau ugdyti šiuolaikinius vaikus. IKT tampa tikru pagalbininku pedagogui įvairiose jo organizuojamose veiklose, padeda jam pasiruošti veikloms, suteikia daugiau galimybių paįvairinti ir efektyvinti ugdymo procesą, jį keisti. IKT ugdymo procese teikia įvairias galimybes vaikams ir suaugusiems bendrauti ir bendradarbiauti, praturtina ugdymo procesą, padaro jį patrauklesniu (Dudzinskienė ir kiti, 2010).

Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) šiuolaikiniai vaikai yra apibūdinami, kaip „interneto amžiaus“, Z kartos, skaitmeninių technologijų vaikai ir kt., nes jie auga kartu su technologijos. Jie tarsi ir yra technologijos (Pečiuliauskienė, Valantinaitė ir Malonaitienė, 2013). Z kartos vaikai auga apsupti kompiuterių, interneto, interaktyvių lentų, mobiliųjų telefonų, fotoaparatų, skaitmeninių knygų bei žaislų. Remiantis Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), šiuolaikinį vaiką domina ne tik tradiciniai, bet nauji, modernūs, technologijomis grįsti, žaislai bei žaidimai:

- žaislai, kurių gamyba pagrįsta naujomis elektroninėmis technologijomis ir naujomis žaidimo su jais galimybėmis;
- animacinių filmų veikėjai, kurių veiksmai, elgsena, pagrįsti naujomis technologijomis;
- knygos su garso ir vaizdo signalais bei mechaniniais įtaisais;
- žaislų kolekcijos, gyvūnų ir žmonių figūrėlės;
- lėlės su šiuolaikinį žmonių gyvenimą atspindinčiais priedais;
- kompiuteriai ir kompiuteriniai žaislai;
- modernios technikos žaislai – fotoaparatai, telefonai, mikrofonai, buitinės technikos modeliai, transporto priemonės ir kt.;
- modernūs konstruktoriai, funkcionali statybinė medžiaga ir ją papildančios detalės.

Šiuolaikinės ugdymosi priemonės – šiuolaikinę civilizaciją atspindintys bei šiuolaikinių technologijų žaislai ir žaidimai, IKT, spaudos leidiniai tampa reikšmingu veiksniu ikimokyklinio amžiaus vaiko žaidimui, kaip skatulys veikti, tyrinėti, nugalėti sunkumus ir kaip siekis pamėgdžioti tuos, kurie traukia savo galia, išskirtiniais gebėjimais, kitokia, nei priimtina elgsena (Glebuvienė ir Tarasonienė, 2008). Z kartos vaikams mobilusis telefonas jau pakeitė lėlę, žaislinį automobiliuką, kaladėles. Naujosios kartos vaikai auga naudodami internetą nuo tada, kai dar net nemoka kalbėti. Tad šiai vaikų kartai yra akcentuojamas labai glaudus ryšys su technologijomis (Pečiuliauskienė ir kt, 2013).

Anot autorės G. Kvieskienės (2004), šiuolaikinės ikimokyklinės ugdymo įstaigos tikslas yra sukurti naujomis IKT priemonėmis aprūpintą ugdymo(si) aplinką, kurioje būtų skatinami aktyvūs pažinimo procesai: nuomonių vertinimas, kritinis mąstymas ir kūrybiškumas. Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) pabrėžiama, kad yra būtina sudaryti sąlygas vaikams žaisti su šiuolaikinio vaiko poreikius atitinkančiais žaislais. Šalia jau įprastų žaislų, tokių kaip mašinėlės, lėlės, minkšti žaislai, stalo žaidimai, dėlionės, ikimokyklinio ugdymo grupėse turi būti kompiuteriai, fotoaparatai, interaktyvios lentos, skaitmeninės knygos ir kt.

IKT priemonės ugdymo procese tampa vis svarbesnės vaikams, nes tai jų pasaulio pažinimo, kūrybos ir saviraiškos priemonė, įtakojanti jų kasdieninę veiklą, laisvalaikį. Technologijų pritaikymas ugdymo procese gali būti skirtas naujai informacijai gauti, bendravimui, bendradarbiavimui bei kūrybai. L. J. Colker , D. T. Dodge, C. Heroman (2007) teigia, kad vaikai, turėdami savo grupėje bent vieną kompiuterį, kaip ugdymo(si) priemonę, gali:

- geriau susipažinti su technologijomis ir išmokti jomis tinkamai naudotis;
- įgyti skaitymo ir rašymo pradmenų;
- įgyti matematinių įgūdžių, susipažinti su įvairiomis sąvokomis;
- įgusti save kūrybingai išreikšti;
- spręsti problemas ir tobulinti tyrinėjimo įgūdžius,
- elgtis savarankiškai ir nepriklausomai,
- domėtis daiktais ir įvykiais,
- vaidinti sukurtus vaidmenis ir situacijas,
- išreikšti mintis žodžiais ir sakiniais,
- žinias ir patirtį pritaikyti naujame kontekste.

Grupėje turint bent vieną kompiuterį, projektorių ar interaktyviąją lentą, galima veiksmingai iliustruoti mokomąją medžiagą. Tik medžiagos demonstravimui pedagogas turi iš anksto pasiruošti,

randant internete pateiktį atitinkančią temą, rodant filmus, prezentacijas ir kt. Palyginti su tradicinėmis (neelektroninėmis) priemonėmis, IKT turi akivaizdžių pranašumų vizualizuojant mokomąją medžiagą, tiriant ir aiškinant įvairių objektų sąveiką, eksperimentuojant, įtvirtinant žinias, formuojant įgūdžius, ieškant naujos informacijos, kūrybiškai išreiškiant savo mintis ir požiūrį, bendraujant realiu laiku ir bendradarbiaujant (Girdzijauskienė, Gudynas, Jakavonytė ir Jevsikova, 2010). Ikimokyklinio ugdymo rekomendacijose (2015), siūloma vaikams sudaryti galimybes internetinių pokalbių programa „Skype“ bendrauti su kitų Lietuvos miestų ar užsienio šalių ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikais. Taip vaikai gali kalbėtis, kurti bendrus projektus, rodyti vieni kitiems savo kūrybinius ir kitus darbelius .

Technologijų pritaikymo ugdymo procese vaikai mokosi tyrinėdami, kaip veikia įvairūs daiktai. Naudodami įvairius įrankius ir prietaisus, vaikai supranta, kad kiekvienas iš jų turi skirtingą paskirtį. Tad jau ikimokykliniame amžiuje reikia vaikus mokinti dirbti su naujomis technologijomis (Colker ir kt., 2007).

Kompiuterizuotos užduotys vaikams, naudojantiems realaus pasaulio modeliavimą, ugdo vaikų kognityvinius gebėjimus ir palaipsniui sukuria naujas žinias, nes technologijomis yra sukuriami vaizdiniai ženklai, leidžiantys vaikams mąstyti, išmanyti, bendrauti, bendradarbiauti, kurti ir galiausiai mokytis (Drigas ir Kokkalia, 2014).

Šiandien ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dažniausiai yra naudojamos šios IKT priemonės: nešiojamasis kompiuteris, personalinis kompiuteris, mokomosios kompiuterinės programos, skaitmeninis projektorius, filmavimo kamera, interaktyvi lenta, fotoaparatas, ausinės su mikrofonu, televizorius, vaizdo aparatūra, magnetofonas, kopijavimo aparatas, spausdintuvas. Šios IKT priemonės gali būti naudojamos pedagogui, kaip pagalbinės priemonės ruošiantis įvairioms veikloms (kopijavimo aparatas, spausdintuvas, skaneris), ieškant informacijos (skaitmeninis projektorus, interaktyvi lenta, televizorius, magnetofonas, video aparatas), kaupiant duomenis apie vaikus, rengiant ataskaitas kitose veiklose (Colker ir kt., 2007).

Ikimokyklinio amžiaus vaikai jau yra pasiruošę dirbti kompiuteriu, jiems įdomu tyrinėti, bandyti, pamatyti, kas nutiks paspaudus mygtuką (Susan, 2000). Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2014) taip pat yra nurodoma, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai jau turi gebėti minimaliai naudotis kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu, įvairiomis kompiuterinėmis programomis, kitomis IKT priemonėmis, tad ikimokyklinė ugdymo įstaiga vaikui gali būti ta vieta, kur jis, stebimas pedagogų, gali lavinti savo kompiuterinės veiklos įgūdžius. Ikimokyklinio ugdymo metodinių rekomendacijų (2015) ugdymo gairėse teigiama, jog reikia skatinti vaiką įvairioje veikloje kopijuoti atskiras raides, žodžius, skatinti rašyti savo vardą įvairiais rašikliais, kompiuteriu.

Ugdomųjų veiklų metu vaikai žaisdami prie kompiuterio po vieną, poromis ar mažomis grupėmis, kaupia patirtį, bendrauja ir bendradarbiauja, taip lavindami savo socialinius įgūdžius (Colker ir kt., 2007). Kompiuteryje peržiūrint savo bei kitų vaikų darytas nuotraukas, vaikams yra sudaromos galimybės geriau pažinti vieniems kitus (Kajokienė, 2012).

IKT priemones, mikrofoną, mobilų telefoną galima naudoti, kaip diktofoną naudojant interviu metodą. Taip yra palaikomas bendravimas tarp vaikų, vaikai yra skatinami klausti, aiškiai suformuluoti klausimą, drąsiai reikšti savo mintis. Išklausius įrašus galima diskutuoti, aptarti, papildyti draugų atsakymus. Ausines vaikai gali panaudoti pasakų, muzikos klausymui, poilsiui, atsipalaidavimui, pabuvimui vienumoje (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

Išmaniosios technologijos gali labai pasitarnauti nuotraukų, filmuotos medžiagos peržiūrėjimui, kurią galima žiūrėti daugybę kartų, padaryti savo kūrinio kopijų, įsikelti į išmaniąją technologiją. Taip pat galima naudotis įvairių ugdomųjų žaidimų teikiamomis galimybėmis (pažinti, įvardinti spalvas, formas, dydžius, santykius it t.t.). Pedagogams reikia tik sukurti, suteikti galimybes į nevaržomą vaikų ugdymą(si) (Rumšienė, Stūronaitė ir Žiemytė, 2017).

Taip pat ugdymo procese galima naudoti ir virtualios realybės aplinkas, kurios jungia skaitmeninius ekranus ir įvairias praktines medžiagas taip sukurdamos sąlygas vaikams virtualiai eksperimentuoti, tyrinėti, maišyti spalvas, atlikinėti įvairius bandymus ir atrasti naujus dalykus. Atlikti tyrimai parodė, kad tai yra efektyvi mokymosi aplinka, kuri vienu metu moko keletą skirtingų koncepcijų, ugdo skirtingus vaikų gebėjimus (Price ir Rogers, 2004).

Skaitmeninių technologijų tinkamas suplanavimas ir naudojamas ugdymo procese sustiprina ikimokyklinio amžiaus vaikų bendradarbiavimo ir socialinius – emocinius įgūdžius. O‘Hara (2008), pastebi, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai naudodami IKT yra skatinami diksutuoti apie istorijas, pasidalyti savo mintimis su bendraamžiais, išreikšti savo mintis. L. Plowman, C. Stephen (2003), pastebėjo, kai vaikai kartais dirba kartu, jie padeda vieni kitiems išsiaiškinti klaidingus dalykus, diskutuoti dėl tinkamos pasirinkimo galimybės. Mokslininkų atliktas tyrimas parodė, kad IKT stiprina aktyvų bendradarbiavimą tarp vaikų ir pedagogų, siekiant padėti tinkamai funkcionuoti turtingoje technologijų turimoje mokymosi aplinkoje.

Apibendrinus galima teigti, kad šiuolaikinių vaikų ugdymas yra neįsivaizduojamas be IKT priemonių taikymo bei naujosios mokymo aplinkos, nes dabar IKT yra ugdymo sistemos dalis padedanti geriau ugdyti vaikus. Norint, kad būtų mokomasi dar sklandžiau ir efektyviau, šiandieninėje ugdymo įstaigoje mokymo(si) procesas yra neatsiejamas nuo IKT naudojimo. IKT papildo tradicinių ugdymo

metodų galimybes, kas leidžia lengviau sudominti ir įtraukti šiuolaikinius ikimokyklinio amžiaus vaikus į ugdymo procesą, pratinti juos dirbti su moderniosiomis technologijomis. Dabar yra daug būdų, kaip galima panaudoti IKT ugdymo procese, tik pedagogui reikia gerai suplanuoti ir apgalvoti IKT taikymo galimybes ir išnaudoti tik tas galimybes, kurios teikia pranašumų. IKT naudojimas ugdymo procese padeda vaikams susipažinti su technologijomis, įgusti kūrybingai save išreikšti, spręsti problemas ir tobulinti tyrinėjimo įgūdžius. Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje IKT galima integruoti į vaikų ugdymo grupės gyvenimą įvairiais aspektais, o ugdymo procese atsiradus naujoms mokymo ir darbo priemonėms, būtini ir nauji mokymo(si) metodai, kurie efektyviai panaudojus naujas technologijų galimybes, būtų nukreipti tenkinti šių dienų naujosios kartos vaikų interesus.

2.2. IKT priemonių taikymas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą

Kūrybiškumas apima vaizduotę ir originalumą, kad kažkas yra unikalu, turi savo vertę, yra patrauklu, naudinga arba yra galimas problemos sprendimas (O'Hara, 2008). Kūrybiškumui plėtoti ugdymo procese IKT pritaikomos gana vienpusiškai – piešimas interaktyvioje lentoje, įvairios meninės veiklos ant šviesos stalo, kompiuteris - vaizdinės medžiagos peržiūrai. Naudojant IKT vaikų kūrybiškumo ugdyme siekiama, kad vaikas noriai dalintųsi įspūdžiais, būtų drąsus ir nebijotų kurti, eksperimentuoti, improvizuoti ir prašytų pagalbos, jei jam to reikia (Rumšienė ir kt. 2017). Ugdymo procese naudojamos kompiuterinės mokomosios priemonės ir žaidimai, priešingai nei spausdintinės priemonės, yra pagrįsti įvairiapusiška vaizdine, garsine ir emocine išraiška, daug labiau ugdo vaikų vaizduotę ir kūrybiškumą (Kajokienė, 2012). Fotografavimas, savų ir bendraamžių darbų nuotraukų, filmuotos video medžiagos peržiūros, kompiuteriniai žaidimai – paįvairina ir padeda plėtoti ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą (Rumšienė ir kt., 2017).

Kompiuterių programos, kurios yra atviros, lengva jomis naudotis, suteikia vaikui galimybes per mokymosi veiklą atrasti kūrybiškus pasirinkimus ir išreikšti savo vaizduotę. McCarrick K., Li X., (2007) atliktame tyrime teigiama, kad vaikų, kurie dažnai mokosi nevaržomai naudodamiesi IKT priemones, parodo daugiau smalsumo, kūrybiškumo, motyvacijos palyginti su tais vaikais, kurie mokosi pagal labiau struktūrizuotą IKT mokymą su labai didele pedagogų priežiūra.

Vaikams įdomu kurti naudojantis IKT priemonėmis. Meninėse veiklose ikimokyklinio amžiaus vaikai taikydami kompiuterines technologijas gali piešti, spalvinti, fotografuoti, žiūrėti nuotraukas ir filmuotą medžiagą, žaisti lavinamuosius žaidimus ir taip ugdyti savo kūrybiškumą (Rumšienė ir kt. 2017).

Skaitmeninių priemonių, pavyzdžiui, fotoaparatų naudojimas ugdomojoje veikloje labai paskatina vaikus tyrinėti, ieškoti, atrasti, kurti. Įgyta vaikų patirtimi galima pasidalinti surengiant ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje foto darbų parodą, taip yra ugdomas vaikų kūrybiškumas publikuojant darbus bei vertinant kitų bendraamžių meninius darbus. Taip pat turint kompiuterį, šviesos stalą, fotoaparatą, grafoprojektorių, multimediją, interaktyvią lentą, galima išnaudoti šias priemones skatinant vaikus įvairiapusei kūrybinei raiškai skaitmeninėmis priemonėmis. Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015), rekomenduojama kaupti elektroninius ir fotografuotus popierinius vaikų kūrybos albumus – kompiuteriniu pieštus piešinius, sukurtų kompozicijų nuotraukas ir kt., kad taip būtų galima stebėti vaikų kūrybinį progresą.

Grupėje be kompiuterio galima sėkmingai bei kūrybiškai panaudoti ir daugelį kitų technologijų – fotoaparatą, spausdintuvą, kopijavimo aparatą, mobilųjį telefoną, diktofoną, televizorių, muzikos centrą, mikrofoną, ausines ir kt. Galimybė laisvai naudotis technologijomis leidžia patiems vaikams vadovauti ugdymo(si) procesui (vaikas – fotografas, tyrėjas, kūrėjas), tai skatina vaikų susidomėjimą, pažintinį aktyvumą, kūrybiškumą ir problemų sprendimą kartu su bendraamžiais, nes vaikas visada lengviau perpranta informaciją, kuri jam yra patraukli, įdomi, tik pedagogui tereikia laiku pateikti jiems tinkamas technologines priemones (Fouts ir Fouts, 2000).

Vaikus ugdymo procese reikia tik paskatinti išbandyti, eksperimentuoti su skaitmenine kūryba. Šiandien yra daugybė internetinių puslapių, kurių siūlomos programos leidžia vaikams piešti, spalvinti ar kurti tiesiog patiems virtualioje erdvėje kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu arba interaktyvia lenta. Skaitmeninio būdu sukurtus piešinio ar tapymo kūrinius galima atlikti planšetinio kompiuterio ekrane, interaktyvioje lentoje su specialiu rašikliu. Taip vaikai gali išbandyti ir derinti tarpusavyje abu būdus, jei tik yra galimybė , vėliau pamatyti ir įvertinti skirtumus (Rumšienė ir kt. 2017).

Montemayor, J., Druin, A., ir kt. (2004) pažymi, kad skaitmeninė medija gali išugdyti tokius įgūdžius, kaip artistiškumas, vaizduotės išraiška tokiose srityse, kaip muzika, piešimas, tapyba, rašymas, pasakojimas ir kūryba. Kaip mini ankstesni mokslininkai, IKT priemonės padeda vaikams kurti istorijas naudojant įvairiausias skaitmenines priemones, kurios padeda jiems mokytis, pavyzdžiui, apie spalvas, kaip jas maišyti tarpusavyje. Be to, M. O'Hara (2008) nurodo, kad naujos technologijos suteikia vaikams naujų galimybių išreikšti savo vaizduotę, ugdyti kūrybiškumą. Mokslininkas tvirtina, kad tinkamas IKT

priemonių taikymas ugdymo procese, gali parodyti aukštą vaikų kūrybiškumo ir žinių lygį. Remiantis mokslininko tyrimu, vaikai demonstruoja kūrybos potencialą, naudodami interaktyvią lentą, planšetinius kompiuterius, kad, pavyzdžiui, įterptų spalvotus puslapius ir specialiuosius efektus.

Mokslininkai teigia, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai privalo turėti galimybę patys kurti ir sukurti kažką naujo, neįprasto. Meninėje veikloje vaikai gali ne tik piešti įvairiomis tradicinėmis dailės priemonėmis, bet ir eksperimentuoti ir tobulinti savo įgūdžius nauja technika – technologija – kūrimu virtualioje erdvėje (Rumšienė ir kt., 2017). Taip virtualioje erdvėje vaikams suteikiama laisvė išlaisvinti savo kūrybiškumo galias ir kurti.

The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006) teigiama, kad vaikų kūrbiškumą ypatingai skatina darbas su šviesos stalu. Šviesos stalas – tarsi vaikų minilaboratorija. Stalo šviesa kuria ypatingą įspūdį, paryškina vaizdą, maišo skirtingas spalvas, kuria šešėlius, galima laisvai koreguoti savo sukurtą kompoziciją, spalvos ant šviesos stalo atrodo gerokai sodresnės, taip yra siekiama, kad vaikų kūryba ant šviesos stalo būtų spontaniška, o vaidyba improvizuota. Tapymas ant šviesos stalo turtina ikimokyklinio amžiaus vaiko vaizduotę, o vaikui jau vien kūrybos procesas, kai tapoma ne ant popieriaus lapo, o šviesos stalo yra išslaisvinantis vaiko kūrybą.

The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006) pedagogams organizuojant veiklas su šviesos stalu siūlo išmėginti įvairius būdus: derinti įvairias medžiagas ir spalvas, dažus, naudoti meninės išraiškos priemones. Ikimokyklinio amžiaus vaikai domisi viskuo, kas yra aplink juos, užtenka padėti ant šviesos stalo gamtinių medžiagų krepšelį, spalvotų stiklinių akmenukų, sagų, karoliukų, kamštelių ir kitų priemonių ir vaikai gali iš įvairiausių priemonių sukurti gamtos paveikslą, statyti namus, kelius, miestus (The Reggio Emilia Approach to Early Years Education, 2006).

Ikimokyklinio amžiaus vaikai ir patys nesunkiai pažįsta ir moka naudoti IKT priemones, kurios jiems teikia naujų galimybių kurti. Ikimokyklinio ugdymo procese IKT galima naudoti įvairiapusiškai, ne tik piešiant, spalvinat, dėliojant, kuriant, žaidžiant - jas galima panaudoti filmuotos medžiagos ir nuotraukų peržiūrai, garso įrašams daryti, meno ar savo kūrinių kopijoms ruošti, plėtoti kūrybiškumo galias ugdomųjų kompiuterizuotų žaidimų pagalba (Rumšienė ir kt. 2017).

Apibendrinus galima teigti, kad kūrybinės idėjos ir kūrybiškumo ugdymas negali atsirasti iš nieko, tad kūrybiško ugdymo procesas pirmiausia yra įtemptas darbas. Kūrybinę visuomenę turtins skaitmeninės, Z kartos asmenys, todėl šios kartos asmenų kūrybingumo ugdymas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra itin svarbus. Ugdant skaitmeninės kartos kūrybiškumą, taikant skirtingus mokymosi metodus būtina įtraukti įvairias IKT priemones, nes jos papildo tradicinių ugdymo metodų galimybes ir skatina

pedagogus naudoti šiuolaikinius mokymo(si) būdus. Dabar ugdomajai kiekvienai veiklai galima pritaikyti skirtingą IKT įrankį, kuris padės paįvairinti kūrybiškumo ugdymo procesą, labiau įtrauks vaikus, juos sudomins. Apibendrinant galima teigti, kad modernios technologijos suprantamos kaip kūrybingumo ugdymo veiksnys, o tinkamai naudojamos IKT priemonės ugdymo procese sąlygoja vaikų kūrybingumą. Šiandien IKT tampa vis svarbesnės šiuolaikiniams vaikams, nes tai jų kūrybos ir saviraiškos priemonė, o IKT, kaip įrankio, taikymas ugdymo procese daro pozityvią įtaką vaikų kūrybiškumo ugdymui.

3. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS TAIKANT IKT EMPIRINIS PAGRINDIMAS

3.1. Tyrimo metodologija

Magistrinio darbo tema. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas taikant IKT.

Darbo objektas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas taikant IKT.

Darbo tikslas. Ištirti IKT priemonių taikymą ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymui.

Uždavinys.

1. Ištirti ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų požiūrį į IKT priemonių taikymo ypatumus ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą

Tyrimo metodika.

Pasirinktas kiekybinis tyrimas, nes šiuo tyrimu galima išsiaiškinti, patvirtinti arba paneigti informaciją, tai pozityvistinis tyrimas (Valackienė ir Mikėnė, 2008) apie kūrybiškumo ugdymą ikimokykliniame amžiuje, edukacinės aplinkos įtaką vaikų kūrybiškumui, taikomus ugdymo metodus bei IKT galimybes skatinant vaikų kūrybiškumą.

Tyrimas grindžiamas remiantis mokslininkais D. Grakauskaitė – Karkockienė (2002), D. Grakauskaitė – Karkockienė (2006), A. Petrulytė (2001), I. Becker-Textor (2001), L. J. Coker ir kiti (2007), B. Banevičiūtė ir kiti (2015), kurie nagrinėjo ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą, ikimokyklinio ugdymo procese taikomus ugdymo metodus, vaikų kūrybiškumą įtakojančius veiksnius bei rekomendacijomis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (2014), „Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos“ (2015) apie kūrybiškumo ugdymą ikimokykliniame ugdyme, taikomus metodus. Kita tyrimo dalis rėmėsi mokslininkais R. R. Rumšienė, J. Stūronaitė, J. Žiemytė (2017), Coker L. J., Dogde D. T., Heroman C. (2007), „Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos“ (2015), The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006), kurie nagrinėjo IKT priemonių taikymą vaikų kūrybiškumo ugdymui ikimokykliniame ugdymo procese, analize ir rekomendacijomis.

Realizuojant kiekybinio tyrimo strategiją buvo taikytas kiekybinio tyrimo metodas – anketa (1 Priedas), kuri padeda išsiaiškinti pedagogų požiūrį į kūrybiškumo ugdymą, IKT priemonių taikymą vaikų kūrybiškumo ugdymui (Valackienė ir Svajonė, 2008; Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014). Anketavimas raštu apima klausimų ir atsakymų procesą tik respondento valioje, kai anketa yra savarankiškai pildoma

respondento (Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014). Tad apklausa raštu padeda atskleisti pedagogų nuomonę, apie vaikų kūrybiškumo ugdymą ikimokykliniame ugdyme bei kaip IKT įtakoja vaikų kūrybiškumo ugdymą. Šis tyrimo metodas pasirinktas pagrindžiant tuo, kad anketuojant vienu metu galima apklausti didelį skaičių respondentų (Valackienė, Mikėnė, 2008).

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti pedagogų požiūrį bei nuomonę apie vaikų kūrybiškumą, kūrybiškumą įtakojančius veiksnius, taikomus ugdymo metodus bei IKT priemones, kurias pedagogai naudoja vaikų kūrybinėms galioms plėtoti, jų taikymo dažnumą ugdymo procese.

Tyrimo instrumento konstravimas.

Tyrimo anketa buvo sudaryta remiantis anketos sudarymo rekomendacijomis (Valackienė ir Svajonė, 2008; Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014). Anketos lydraštyje buvo motyvuotai, logiškai paaiškinta, kodėl atliekamas tyrimas, pateikta trumpa anketos užpildymo instrukcija, garantuojamas anonimiškumas. Pagrindinę anketos dalį sudaro tokie struktūriniai blokai: atmintinė respondentams, uždaro tipo klausimai (apie kūrybiškumo ugdymą ikimokykliniame ugdyme, pedagogų taikomus metodus ugdymo procese ir IKT priemones, jų taikymo dažnumą, pritaikomumą vaikų kūrybiškumui ugdyti) bei demografinis klausimų blokas (2 lentelė). Anketą pedagogams sudaro 18 klausimų.

2 lentelė

	Anketos blokai	*Literatūros šaltiniai*
1.	Atmintinė respondentams	Valackienė A., Mikėnė S. (2008) „Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika“, Gaižauskaitė I., Mikėnė S. (2014) „Socialinių tyrimų metodai: apklausa“
2.	Vaikų kūrybiškumo ugdymas (1 – 8 kl.)	Petrulytė A. (2001) „Kūrybiškumo ugdymas mokant“, Becker-Textor I. (2001) „Kūrybiškumas vaikų darželyje“, Grakauskaitė – Karkockienė D. (2002) „Kūrybos psichologija“, Grakauskaitė – Karkockienė D. (2006) „Kūrybos psichologijos pagrindai“, Coker L. J., Dogde D. T., Heroman C. (2007) „Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas“, The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006)
3.	IKT priemonių taikymas (9 – 13 kl.)	Coker L. J. Dogde D. T., Heroman C. (2007) „Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas“, B. Banevičiūtė, V. Bujanauskienė, A. Galkienė, V. Gevorgianienė, V. S. Glebuvienė, M. Jonilienė, D.

		Karkockienė, V. Kazragytė, V. Mauragienė, A. Mazolevskienė, O. Monkevičienė, E. Motiejūnienė, A. Valantinas, V. Sičiūnienė, K. Stankevičienė, S. Ustilaitė (2015) „Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos“, The Reggio Emilia Approach to Early Years Education (2006), Rumšienė R. R., Stūronaitė J., Žiemytė J. (2017) „Informacinių technologijų panaudojimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ugdant vaikų meninę kompetenciją“

Pagrindinius klausimus sudaro blokai apie kūrybiškumo ugdymą ir IKT priemones. Klausimuose naudojama 3 balų Likerto skalė (2 - 3 kl., sutinku; labiau sutinku, nei nesutinku; nesutinku; 6 - 7 kl. ir 11 kl. naudoju; girdėjau, bet nenaudoju; nenaudoju).

Demografinių klausimų bloką sudaro šie požymiai: amžius, pareigos, stažas, išsilavinimas, kvalifikacija (3 lentelė).

3 lentelė

Demografiniai klausimai	Valackienė A., Mikėnė S. (2008) „Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika“

Siekiant nustatyti, kokią svarbą daro pedagogų taikomos IKT vaikų kūrybiškumo ugdymui ikimokyklinio ugdymo procese, taikyti ir statistiniai tyrimo metodai – tyrimo duomenų aprašomoji analizė atlikta SPSS programa. SSPS programa padeda gauti apibendrintus duomenis ir atskleisti reiškinių bendrąsias savybes pagal tam tikrus kintamuosius (Valackienė ir Mikėnė, 2008).

Tyrimo atlikimo laikas. 2017 m. lapkritis – gruodis

Tyrimo etika. Atliekant anketavimą galiojo visi bendriausi etiniai principai. Visi tyrime dalyvavę respondentai buvo informuoti apie tyrimo tikslą, buvo gauti jų žodiniai sutikimai dalyvauti (Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014). Tiriamieji buvo supažindinti su tyrimo duomenų konfidencialumo apsauga, buvo paaiškinta, kad tyrimo duomenys bus panaudoti apibendrintai, be galimybės identifikuoti atskirą asmenį. Respondentai laisva valia galėjo pasitraukti iš tyrimo ir neatsakinėti į anketoje pateiktus klausimus (Valackienė ir Mikėnė, 2008).

Tyrimo vieta. Pedagogų anketavimas buvo atliekamas Vilniaus miesto privačiose ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.

Tyrimo etapai.

Tyrimo etapai buvo sudaryti remiantis anketos tyrimo sudarymo rekomendacijomis (Valackienė ir Svajonė, 2008; Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014). Tyrimas buvo sudarytas iš keturių etapų:

I etapas: Mokslinės literatūros analizė. Tyrimo metodologijos konstravimas/pagrindimas. Tinkamos tyrimui metodikos parinkimas – anketinė apklausa. Tyrimo instrumento (anketos) rengimas.

II etapas: Tiriamųjų atranka įvairiose Vilniaus miesto privačiose ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.

III etapas: Tyrimo atlikimas, anketos platinimas.

IV etapas: Tyrimo duomenų paruošimas analizei. Gautų rezultatų analizavimas, aprašymas ir pateikimas.

Tyrimo dalyviai. Tyrimo dalyviais buvo pasirinkti Vilniaus miesto privačių ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogai, kurie vykdo ikimokyklinį ugdymą. Pedagogai buvo pasirinkti iš privataus sektoriaus, remiantis prielaida, kad jie yra labiau aprūpinti šiuolaikinėmis technologijomis nei valstybinio sektoriaus ikimokyklinės ugdymo įstaigos, turi daugiau laisvės pasirinkti ugdymo metodus, dirba pagal autorines ugdymo programas, kurios yra orientuotos į skirtingas vaikų ugdymo kryptis (pavyzdžiui, akcentuojamas vaikų kūrybiškumo ugdymo, gamtamokslinis ugdymas, socio-emocinis ugdymas, ugdymas pagal intelekto tipus, Montessori pedagogikos kryptis, Valdorfo pedagogikos kryptis ir kt.). Tyrimui buvo pasirinkti pedagogai, nes jie remdamiesi teoriniais ir praktiniais aspektais kiekvieną dieną ugdo vaikus, jų kūrybiškumą, pasirenka savo nuožiūra tinkamus ugdymo metodus bei IKT priemones vaikų kūrybiškumui ugdyti.

Imties sudarymo būdas. Tyrimo imtis buvo sudaryta taip, kad jos savybės atspindėtų generalinės aibės savybes, t.y. imtis būtų reprezentatyvi, nes taip yra užtikrinamas ir viso tyrimo reprezentatyvumas (Valackienė ir Mikėnė, 2008). Tad kiekybinio tyrimo populiaciją sudaro ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Remiantis Švietimo informacinių technologijų surinktais duomenis šiais 2017 - 2018 m. m. Lietuvoje yra 9353 ikimokyklinio ugdymo pedagogai (2 Priedas), iš jų 477 pedagogai dirbantys Vilniaus privačiose ikimokyklinėse ugdymo įstaigose. Imčiai nustatyti buvo naudojamas portalas www.apklausos.lt/imties-dydis. Gautas imties dydis (n = 213) nustatytas su 95 proc. patikimumu ir 5 proc. paklaida, nes tokie rodikliai kiekybiniuose tyrimuose reprezentatyvumo požiūriu laikomi pakankamais ir patikimais (Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014).

Informantų atrankos kriterijai. Imčiai sudaryti buvo pasirinkta sistemingoji imtis, paprasto atsitiktinio atrankos būdo atmaina, kai iš populiacijos sąrašo tiriamieji parenkami ne atsitiktinai, bet pagal tam tikrą sistemą (Valackienė ir Mikėnė, 2008). Buvo išrašytos visos Vilniaus miesto ikimokyklinį ugdymą teikiančios įstaigos pagal Švietimo informacinių technologijų sudarytą sąrašą ir atrenkama kas 2 privati ikimokyklinį ugdymą vykdanti įstaiga (3 Priedas). Tyrime dalyvavo visi atrinktų privačių ikimokyklinį ugdymą teikiančių įstaigų pedagogai (213 tiriamųjų).

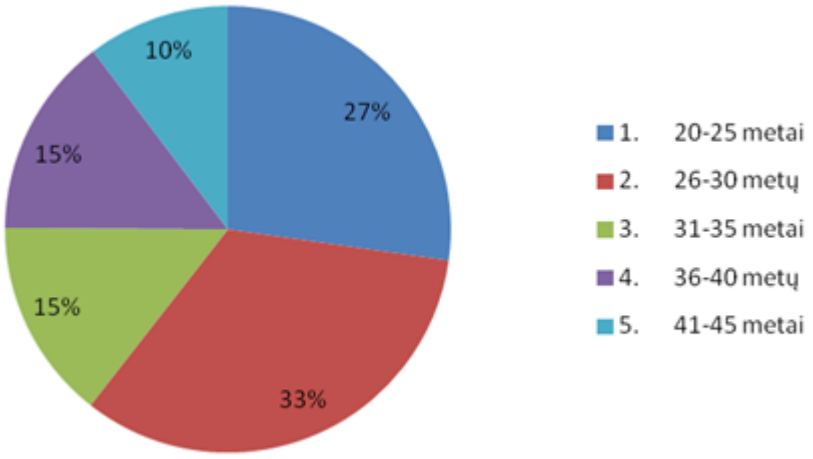
Tyrimo ribotumas. Šis darbas skirtas tik privačioms ikimokyklinėms įstaigoms, kurios turi galimybes ir nori ugdyti vaikų kūrybiškumą taikant IKT priemones ugdymo procese.

Pedagogų anketinės apklausos duomenų analizė. Organizuojant tyrimą buvo išdalintos 220 anketų, iš jų 213 grįžo atgal tyrėjui. Anketų grįžtamumo procentinė kvota 96,82 proc.

Gauti kiekybiniai tyrimo duomenys apdoroti statistine programa SPSS20, kuri yra viena plačiausiai paplitusių statistinės duomenų analizės paketų pasaulyje, naudojamų sociologijos, švietimo bei taikomųjų tyrimų duomenims apdoroti (Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014).

3.1. Empirinio tyrimo duomenų analizė

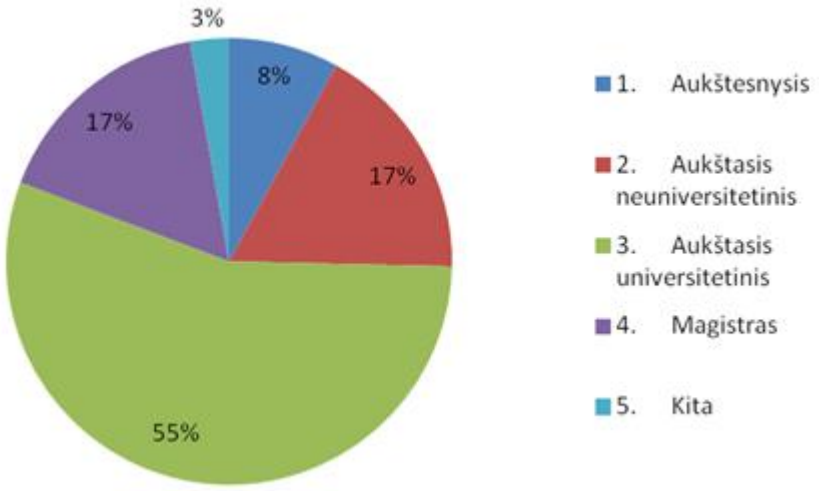
Tirtų respondentų ameninės – demografinės charakteristikos pateiktos 3 - 8 paveiksluose.

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (proc.)

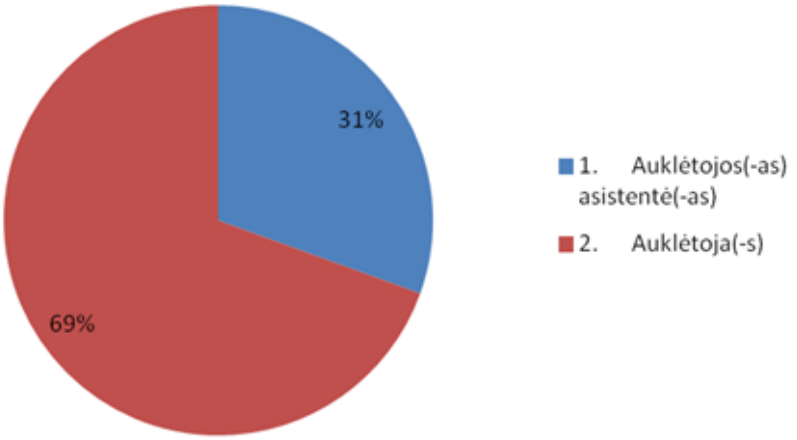
Tyrime dalyvavo dalyvavo 213 respondentų (3 pav.). Apdorojus anketinės apklausos duomenis paaiškėjo, kad aktyviausiai apklausoje dalyvavo 26 – 30 metų respondentai (33 proc.), beveik ketvirtadalis

tyrime dalyvavusių respondentų buvo 20 – 25 metų (27 proc.). Po lygiai dalyvavo 31 – 35 metų ir 36 – 40 metų respondentai (15 proc.). Mažiausiai tyrime dalyavo 41 – 45 metų respondentų (10 proc.).

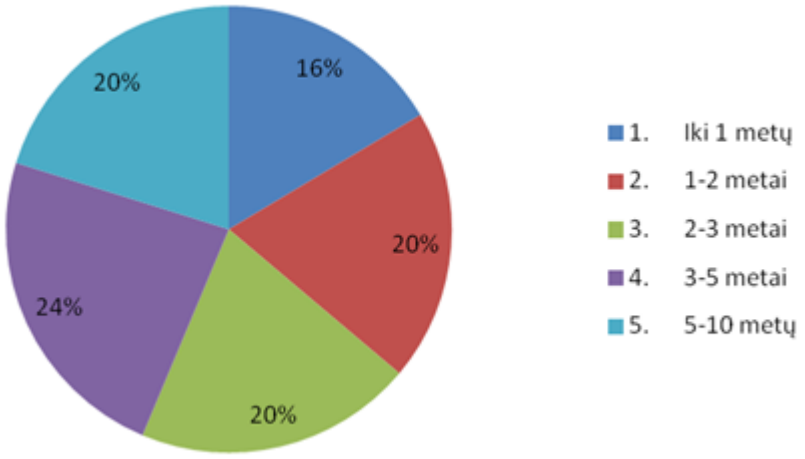
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)

Apklausoje dalyvavę respondentai buvo kelių išsilavinimo lygių (4 pav.). Tai pakankamai plati auditorija apimanti apimanti skirtingo amžiaus ir išsilavinimo žmones. Respondentų didžiausią dalį (55 proc.) sudarė įgijusių aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Po lygiai (17 proc.) respondentų turi aukštąjį neuniversitetinį bei magistro laipsnį. Pastebėtina, kad aukštesnįjį išsilavinimą turintys respondentai nebuvo tokie aktyvūs, kaip aukštąjį neuniversitetinį laipsnį turintys respondentai. Jų apklausoje dalyvavo tik 8 proc. Mažiausiai respondentų buvo apklausta turinčių vidurinį išsilavinimą (3 proc.).

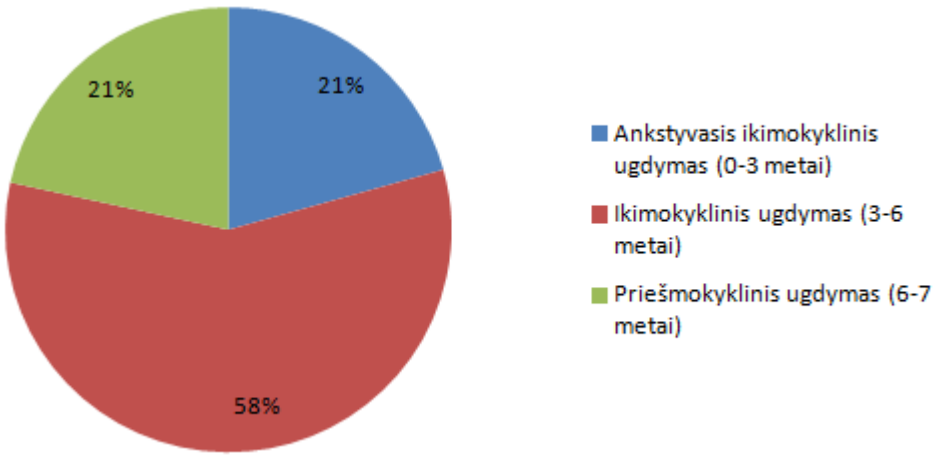
5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikaciją (proc.)

Atlikus apklausą (5 pav.) paaiškėjo, kad didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų yra auklėtojai (69 proc.). Kas trečias respondentas, dalyvavęs tyrime, yra auklėtoja(s) – asistentė(as).

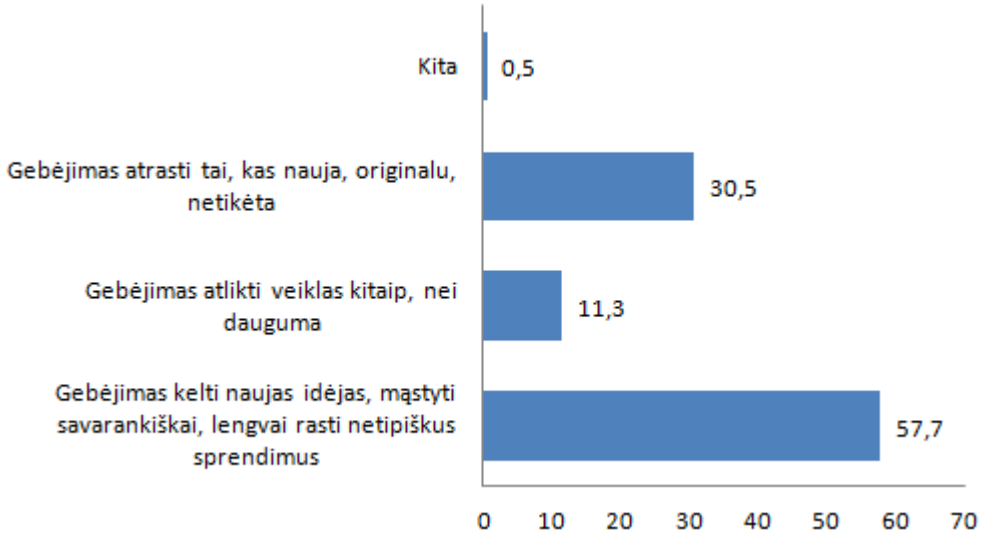
6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje (proc.)

Analizuojant duomenis (6 pav.) apie respondentų darbo stažą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje pastebėta, kad duomenys labai panašiai pasiskirsto, nėra vieno per daug dominuojančio darbo stažo. Daugiausiai respondentų ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje dirba 3 – 5 metus (24 proc.), po lygiai respondentų darbo stažas yra 1- 2 metai, 2 – 3 metai ir 5 – 10 metų (20 proc.). Tyrime mažiausiai respondentų dalyvavo dirbantys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje iki 1 metų (16 proc.).

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbą skirtingo amžiaus vaikų grupėse (proc.)

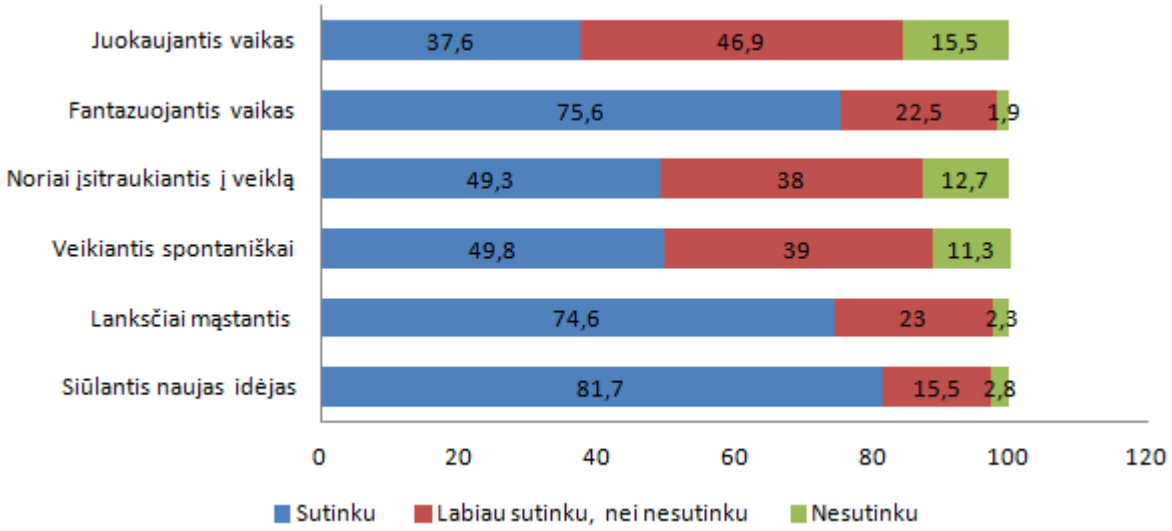
Tyrimo metu (7 pav.) buvo siekta išsiaiškinti, su kokio amžiaus vaikų grupe dirba respondentai. Daugiau nei pusė respondentų dirba su ikimokyklinio amžiaus vaikais (58 proc.). Po lygiai respondentų dirba su ankstyvojo ikimokyklinio amžiaus bei priešmokyklinio amžiaus vaikais (21 proc.).

8 pav. Kūrybiškumo samprata pedagogų požiūriu (proc.)

Tyrimo metu (8 pav.) respondentų buvo paprašyta apibrėžti kūrybiškumo sąvoką. Respondentai pateikė labai įvairius atsakymus. Daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad kūrybiškumą jie sieja su vaiko gebėjimu kelti naujas idėjas, mąstyti savarankiškai, lengvai rasti netipiškus sprendimus (57,7 proc.). Kūrybiškumą, kaip gebėjimą atrasti tai, kas nauja, originalu ir netikėta nurodė beveik trečdalis (30,5 proc.) respondentų. Beveik dešimtadalis respondentų teigia, kad kūrybiškumas yra gebėjimas atlikti veiklas kitaip, nei dauguma (11,3 proc.). Mažiausiai respondentų nurodė, kad kūrybiškumas apima visa: gebėjimą atrasti tai kas nauja, atlikti veiklas, kitaip nei dauguma bei kelti naujas idėjas (0,5 proc.). Pedagogai kūrybiškumą sieja su gebėjimu ir noru atlikti užduotį savaip, netradiciškai, laisvai pasirenkant jam reikalingas priemones; gebėjimu atlikti užduotis jas patiems pasunkinant ar palengvinant pagal savo gebėjimus; naudotis platesne nei duota informacija; gebėjimu ne tik įvykdyti pateiktas užduotis, bet ir pačiam inicijuoti veiklą; gebėjimu atrasti naujus ir originalius sprendimus, daryti ką nors unikalaus.

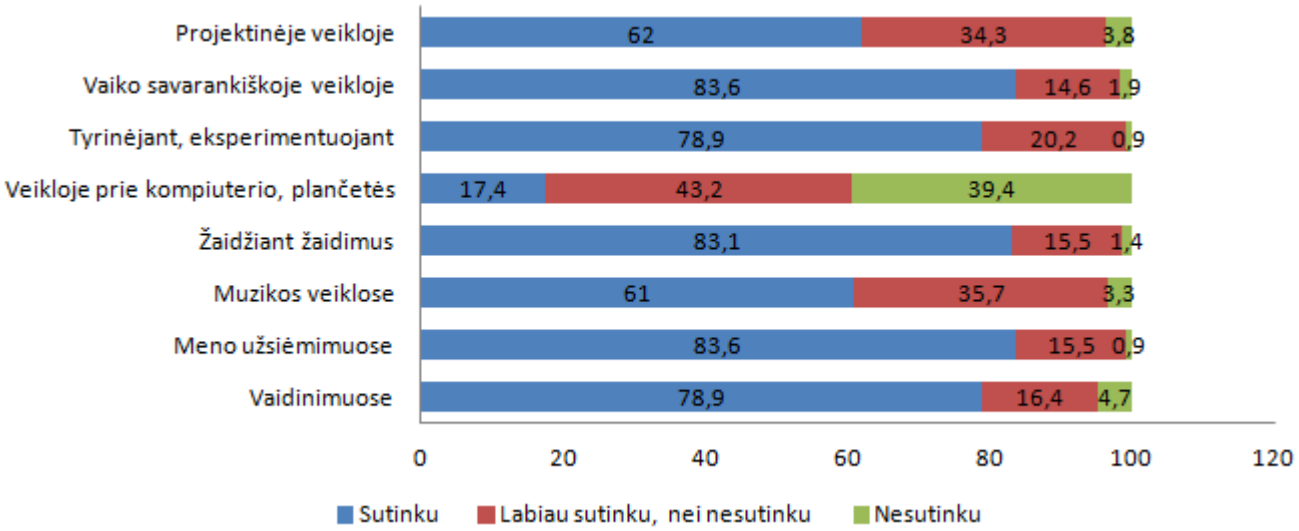
Galima daryti prielaidą, kad kūrybiškumas – tai sugebėjimas savarankiškai, nestereotipiškai mąstyti, kelti naujas idėjas, greitai orientuotis probleminėse situacijose bei rasti tinkamus netipiškus sprendimus. Tai asmenybės raiška, per kurią asmenybė stiprina savo jausmus, spartina brendimą.

9 pav. Pedagogų nuomonė, koks vaikas yra kūrybiškas (proc.)

Tyrimo anketoje buvo pateiktas klausimas, padėjęs išsiaiškinti pedagogų požiūrį į vaikų kūrybiškumą. Kaip matyti iš 9 paveiksle pateiktų duomenų, didžioji dauguma respondentų sutinka, kad kūrybiškai vaikai yra tie, kurie siūlo naujas idėjas (81,7 proc.), fantazuoja (75,6 proc.) bei lanksčiai mąsto (74,6 proc.). Respondentų nuomone, vaikai iš prigimties yra smalsūs, mėgsta bandyti, tyrinėti, eksperimentuoti. Todėl pedagogai vaikų kūrybiškumą sieja su laisvumu, originalumu, smalsumu, gebėjimu laisvai, vaizdžiai, kūrybiškai mąstyti, improvizuoti. Kita dalis pedagogų nurodė, kad kūrybiški vaikai yra veikiantys spontaniškai (49,8 proc.) bei noriai įsitraukiantys į veiklą (49,3 proc.). Respondentai vertindami, kad juokaujantis vaikas yra kūrybiškas vaikas yra linkę labiau sutikti, negu nesutikti (46,9 proc.).

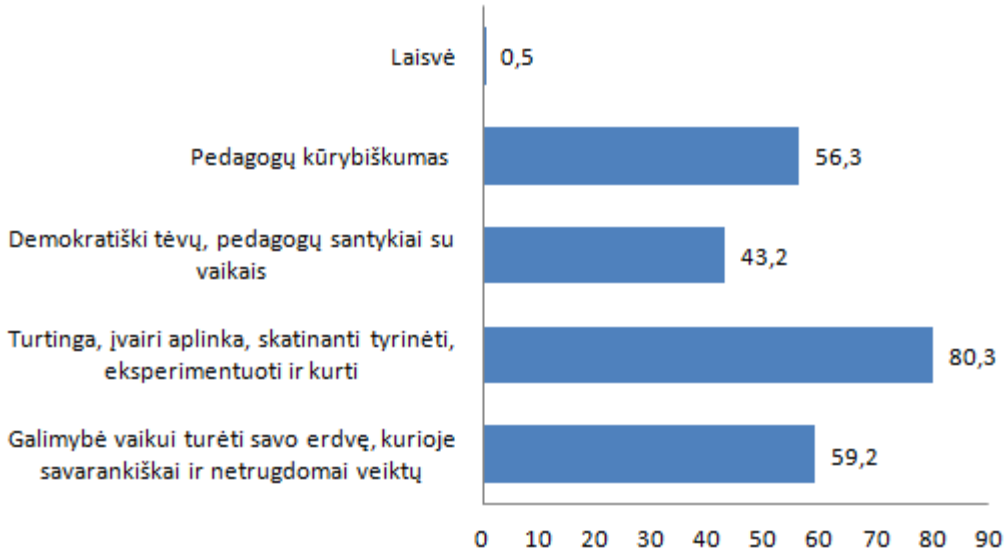
Galima daryti prielaidą, pedagogai turi labai panašų požiūrį į kūrybiškus vaikus, tai fantazuojantys, lanksčiai mąstantys ir siūlantys naujas idėjas vaikai. Kaip nurodo Ikimokyklinio ugdymo metodines rekomendacijos (2015) ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi ypatingu gebėjimu pateikti originalių bei neįprastų idėjų laisvai išreikšti save, gebėjimu ką nors įsivaizduoti ir fantazuoti.

10 pav. Pedagogų požiūris apie veiklas skatinančias vaikų kūrybiškumą (proc.)

Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti, kokiose veiklose daugiausiai yra skatinamas vaikų kūrybiškumas (10 pav.). Didžioji dauguma respondentų nurodė, kad vaikų kūrybiškumą skatina meninės veiklos metu, per vaiko savarankišką veiklą bei žaidžiant žaidimus (84 proc.). Kaip teigia mokslininkė Tarasonienė (2004) per žaidimus vaikas įgyvendina savo siekius ir svajones, kas yra labai svarbu ugdant vaikų kūrybiškumą ikimokykliniame amžiuje. Beveik vienodai responentai nurodė ugdantys vaikų kūrybiškumą tyrinėjant ir eksperimentuojant (78,9 proc.) bei vaidinant (78,9 proc.). Šiek tiek mažiau respondentų nurodė vaikų kūrybiškumą ugdantys per muzikos (61 proc.) bei projektines veiklas (62 proc.). Mažiausiai respondentų nurodė, kad kūrybiškumą ugdo per veiklas prie kompiuterio ir plančetės (17,4 proc.). Kaip matyti iš pateikto grafiko, respondentai labiau yra linkę sutikti, negu nesutikti (43,2 proc.), kad veiklų metu prie kompiuterio ir plančetės gali būti ugdomas vaikų kūrybiškumas. Apibendrinus galima daryti prielaidą, dauguma respondentų linkę manyti, kad per menines veiklas ir vaikų žaidimus daugiausiai galima ugdyti vaikų kūrybiškumą.

Šio tyrimo rezultatai patvirtina, kaip teigia mokslininkė Kazragytė (2011), kad vaikų kūrybiškumas labiausiai atsiskleidžia, kai vaikai piešia, pasakoja ir žaidžia. Dalyvavimas meninėse veiklose vaikams leidžia išreikšti save per kūrybiškumą skatinančias veiklas, nes kiekvienas vaikas nepaisant jo meninių gebėjimų ar patirties, savo raiškos poreikį išreiškia spalvomis, linijomis, muzikos garsais, judesiais ar vadyba.

11 pav. Pedagogų nuomonė apie veiksnius skatinančius vaikų kūrybiškumą (proc.)

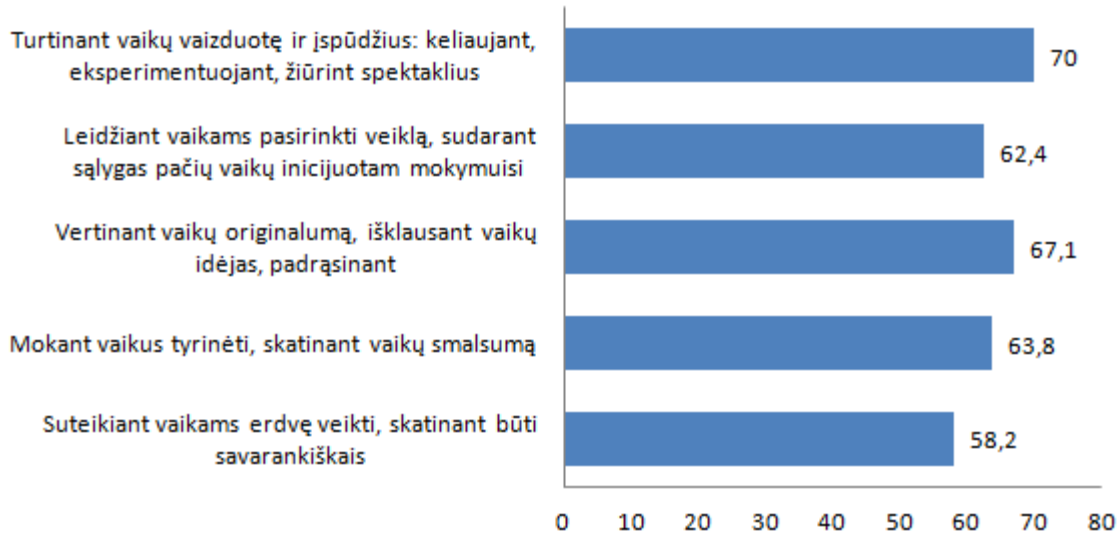
Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti pagrindinius veiksnius skatinančius vaikų kūrybiškumą (11 pav.). Analizuojant atsakymus pastebima, kad svarbiausiu veiksniu skatinančiu kūrybiškumą respondentai mano esant aplinką (80,3 proc.). Pedagogams labai svarbu sukurti tinkamą aplinką, parinkti tinkamas priemones, o tada skatinti vaikų pasitikėjimą savimi kurti, ieškoti, eksperimentuoti, atrasti. Taip pat labai svarbu, kad vaikų grupės aplinkoje turėtų būti pakankamai įvairių ir naujoviškų priemonių, kurios visada būtų prieinamos vaikams. Svarbu pažymėti, kad ugdomoji aplinka turi atitiktų vaikų amžiaus ypatumus.

Dalies respondentų nuomone (59,2 proc.) svarbu, kad vaiko aplinkoje būtų sudarytos sąlygos savarankiškai vaikų veiklai, kur vaikas galėtų laisvai ir nevaržomai veikti. Tikra autonomija veikti, savarankiškumas ir laisvo pasirinkimo galimybė leidžia atsiskleisti vaiko kūrybinėms galioms. Vaikui būtina yra turėti savo erdvę ir laiką.

Kitas svarbus veiksnys, skatinantys vaikų kūrybiškumą yra pačių pedagogų kūrybiškumas (56,3 proc.). Iš tyrimo duomenų galima spręsti, kad patys pedagogai suvokia, savo paties vaidmens svarbą ugdant vaikų kūrybiškumą, nes tik kūrybiškai dirbantys pedagogai išugdys kūrybišką asmenybę. Tai, kaip pedagogas supranta kūrybiškumą, kokios pozicijos jis laikosi, nulemia vaikų kūrybiškumo ugdymo ypatumai ikimokykliniame ugdyme. Kūrybiškas pedagogas turi padėti vaikams ugdytis, nukreipti ugdymąsi reikiama linkme, drąsinti vaikus bei stebėti jų daromą pažangą. Pedagogas turi būti pavyzdys, kuris turi norėti ir dėti daug pastangų, kad galėtų ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus. Taikant originalias idėjas, pedagogų vedamos veiklos gali būti įdomesnės ir efektyvesnės ir tai turės įtakos vaikų kūrybiškumui.

Kita dalis respondentų pažymi, kad svarbu yra šilti ir geri santykiai tėvų, pedagogų su vaikais, nes geras mikroklimatas ugdo vaikų pasitikėjimą savimi, nebijojimą klysti, bandyti dar kartą. Suaugusiųjų tolerantiškas elgesys vaikų atžvilgiu ugdo vaikų kūrybiškumo, savarankiškumo, nepriklausomybės ir pasitikėjimo savimi jausmą. Svarbu vaikams sudaryti kūrybiškas, laisvas, emocionalias ugdymosi sąlygas. Vienas iš tyrime dalyvavusių respondentų nurodė, kad svarbus veiksnys yra laisvė (0,5 proc.).

Apibendrinus pateiktus atsakymus matyti, kad yra ne vienas veiksnys skatinantis vaikų kūrybiškumą, tačiau svarbiausia yra ugdomoji aplinka, nes ugdomojoje aplinkoje yra sukuriamos visos prielaidos vaiko asmenybei maksimaliai išsskleisti individualias kūrybos galias ir gebėjimus patenkinant saviraiškos, pagarbos, kūrybos ir meilės, poreikius. Šiandien ugdomoji aplinka yra suprantama, kaip erdvė, kurioje pripažįstama kiekvieno vaiko teisė būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu.

12 pav. Pedagogų nuomonė, kaip geriausia ugdyti vaikų kūrybiškumą (proc.)

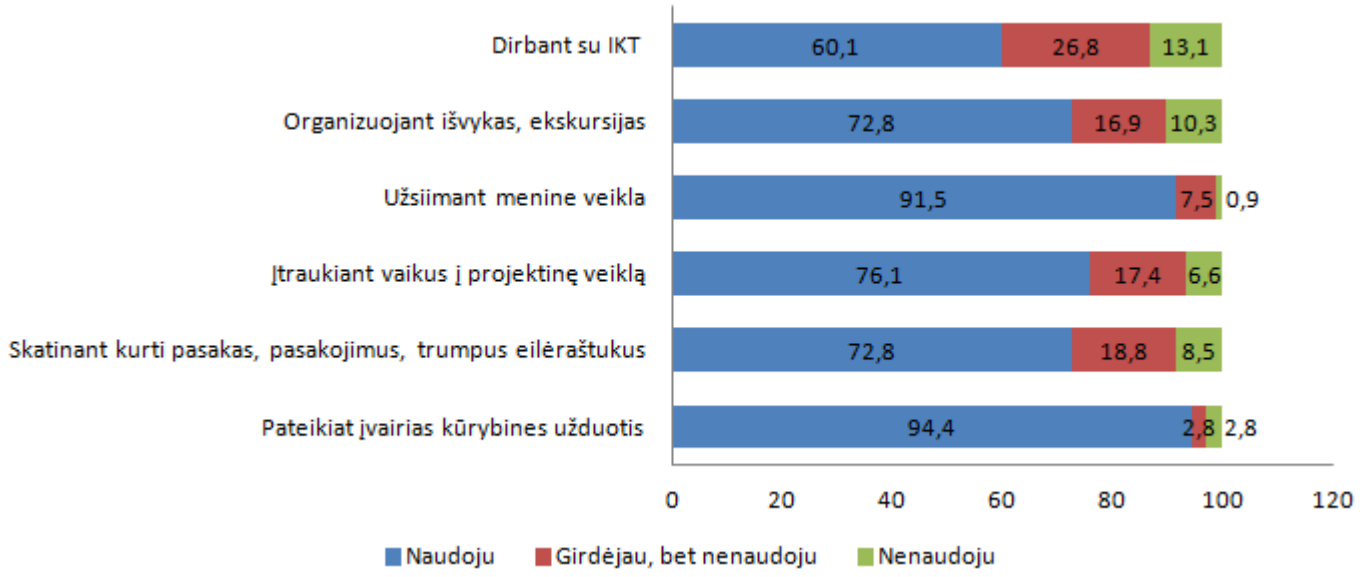
Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kaip geriausia ugdyti vaikų kūrybiškumą (12 pav.). Didžioji dauguma respondentų teigia, kad geriausia ugdyti vaikų kūrybiškumą turtinant vaikų vaizduotę per įvairias ekskursijas, žiūrint spektaklius, darant įvairius bandymus (70 proc.). Plečiant vaikų akiratį, per įvairią veiklą, vaikai kaupia savo patirtį, naujai įgytas žinias jungia su jau turimomis žiniomis, taip sukuriant palankią terpę plėtotis jų kūrybiškumui.

Šiek tiek mažiau respondentų sutinka, kad labai svarbu vertinti vaikų originalumą, išklausyti jų idėjas, jas palaikyti (67,1 proc.) Labai svarbu išgirsti vaikus ir jų idėjų niekada nekritikuoti, nes neigiama pedagogų reakcija, kritika, apribojimai slopina vaikų kūrybiškumą. Kaip tik reikia vaikų idėjas ir sprendimus išklausyti, padrąsinti juos, kad vaikai nenusiviltų ir nbijotų reikšti savo minčių ir idėjų.

Didžioji dalis respondentų sutinka, kad kūrybiškumui plėtoti yra svarbu skatinti vaikų smalsumą per tyrinėjimus (63,8 proc.). Tyrinėjant vaikai plečia savo vaizduotę, todėl reikia vaikus mokyti tyrinėti, gerbti vaikų užduodamus klausimus, stengtis į juos atsakyti, paaiškinti, kartu domėtis, raginti vaikus nebijoti klausti. Daugiau nei du trečdaliai respondentų sutinka, kad kūrybiškumui ugdyti svarbu leisti patiems vaikams pasirinkti veiklą (62,40 proc.), taip sudarant sąlygas pačių vaikų inicijuotam mokymuisi, leidžiant patiems vaikams rinktis sritis, kurios jiemsms patinka, yra įdomios.

Daugiau nei pusė respondentų sutinka, kad siekiant ugdyti vaikų kūrybiškumą reikia suteikti vaikams erdvę veikti (58, 2 proc.). Taip vaikams yra ugdomas kūrybiškumas ir savarankiškumas, vaikai nebijo patys priimti sprendimus, klysti, o suklydus ištaisyti savo klaidas ir pradėti veikti iš naujo. Tuomet vaikai drąsiai rodo savo iniciatyvą, nevengia apgalvotai rizikuoti, plėtoti inovatyvias idėjas.

Apibendrinus tyrimo duomenis, galima daryti prielaidą, kad pedagogų parinkti atsakymai į šį anketos klausimą yra apylygiai. Svarbu sudaryti sąlygas, kad vaikai galėtų ugdyti savo kūrybiškumą dalyvaudami meniniuose renginiuose, keliaudami, žaisdami, tyrinėdami, savarankiškai veikdami. Svarbu vaikus išklausyti, palaikyti, padrąsinti, suteikti erdvę jiems veikti, nes taip vaikai auga, kaip visapusiškai mąstančios, kūrybiškos asmenybės. Pasitelkę savo vaiduotę jie drąsiai generuoja įvairias idėjas, geba jas apgalvoti, atrinkti, patikrinti ir veiksmingai jas realizuoti, įžvelgti netikėtas idėjų sąsajas.

13 pav. Pedagogų nuomonė, kokias būdais dažniausiai yra ugdomas vaikų kūrybiškumą (proc.)

Tyrimo metu respondentų buvo paprašyta nurodyti, kaip dažniausiai skatina vaikų kūrybiškumą (13 pav.). Beveik visi respondentai nurodė, kad vaikų kūrybiškumą skatina pateikiant kūrybines užduotis

(94,4 proc.) Šiek tiek mažiau respondentų nurodė, kad vaikų kūrybiškumas dažniausiai lavinamas užsiimant menine veikla (91,5 proc.). Vaikų kūrybiškumas yra lavinamas pasitelkiant vaizduotę, liejant, tapant, eksperimentuojant ir komponuojant. Sudaromos sąlygos piešant atrasti kažką nauja, suteikiama galimybė išbandyti įvairias medžiagas, atrasti tik vaikui vienam tuo metu itin svarbų saviraiškos būdą. Taip pat lavinama estetinė nuovoka pasitelkiant kūrybiškumą, drąsiai eksponuojant savo darbelius.

Beveik trys trečdaliai respondentų nurodė, kad dažniausiai vaikų kūrybiškumą skatina žaidžiant žaidimus (90,6 proc.). Žaisdami vaikai visapusiškai vystosi, plečiasi jų vaizdinių ratas, ugdo savo asmenybę. Pats žaidimas ugdo vaikų fantaziją, kūrybiškumą, turtina vaizduotę, ugdo gabumus žaisti, tad žaidimo svarba vaiko kūrybiškumui yra neabejoinai svarbi.

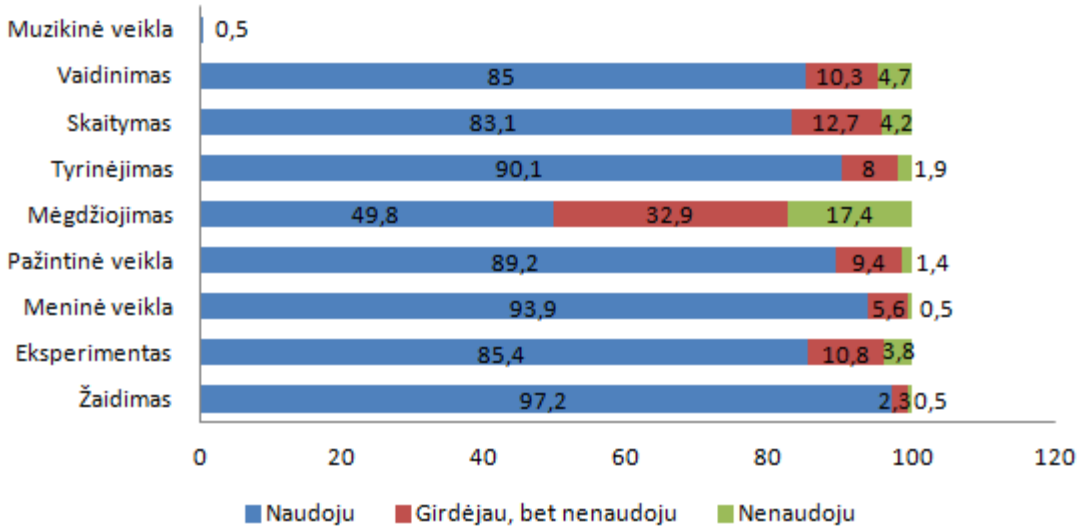
Didelis respondentų skaičius nurodė, kad vaikų kūrybiškumą ugdomas įtraukiant vaikus į projektinę veiklą (76,1 proc.). Per projektinę veiklą vaikai gali pristatyti savo idėjas, išreikšti savo emocijas, drauge su kitais savo bendraamžiais dalintis savo mintimis, kurti.

Vienodas respondentų skaičius pažymėjo, kad vaikų kūrybiškumą dažniausiai ugdo organizuojant išvykas ekskursijas, skatinant kurti pasakas, pasakojimus, trumpus eilėraštukus (72,8 proc.). Naujais įspūdžiais, knygelėmis, paveikslėliais plečiama vaikų vaizduotė ir turtinamas žodynas, lavinama vaikų kalba, kūrybiškumas, ugdomi pasakojimo pradmenys kuriant, pasakojant, deklamuojant, improvizuojant. Vaikai gali išreikšti savo išgyvenimus, patirtį, mintis, piešiniais, ženklais, raidėmis, kuriant pasakojimus, gaminant knygeles.

Beveik du trečdaliai respondentų nurodė, kad naudoja IKT priemones (60,1 proc.). Naudojamos naujos šiuolaikinės technologijos ugdymo procese suteikia vaikams naujų galimybių išreikšti savo vaizduotę, ugdyti kūrybiškumą, paįvairinti ugdymo procesą, daryti jį patrauklesniu vaikams.

Vienas respondentas nurodė, kad kūrybiškumui ugdyti naudoja pirštukines daineles ir žaidimus (0,5 proc.). Muzika ugdymo procese išlaisvina vaikus, klausydamiesi muzikos vaikai atsiplaiduoja, pradeda kurti savo melodijas, bando atkartoti jau žinomas daineles.

Apibendrinus tyrimo duomenis, galima daryti prielaidą, kad respondentai taiko įvairius kūrybiškumą skatinančius būdus. Vaikų kūrybiškumas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje daugiausiai siejamas su menine veikla, projektais, kūrybinėmis užduotimis, žaidybine veikla, ekskursijomis. Skatinant vaikų kūrybiškumą vykdomi įvairūs eksperimentai, aplinkos reiškinių ir daiktų tyrinėjimai, naudojamos netradicinės medžiagos ir užduotys.

14 pav. Pedagogų nuomonė, kokie metodai naudojami vaikų kūrybiškumo ugdymui (proc.)

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokius metodus respondentus taiko vaikų kūrybiškumo ugdymui (14 pav.). Beveik visi respondentai nurodė, kad naudoja žaidimus (97,2 proc.). Žaidimo kontekste lavėja vaiko fantazija, kūrybiškumas, savarankiškumas. Žaidimas suteikia galimybes vaikams tobulėti. Žaisdamas vaikas lavina vaizduotę, sutapatindami save su kokiu nors daiktu, vaikas nuoširdžiai įgyvendina savo siekius ir svajones.

Didžioji dalis respondentų vaikų kūrybiškumą ugdo menine veikla (93,9 proc.). Kurdamas vaikas išgyvena ir patiria daug teigiamų emocijų, kūrybinį malonumą, o tai žadina vaiko suinteresuotumą ir daro įtaką vaiko kūrybiškumo ugdymui. Kūrybinę veiklą stimuliuoja ir pažinimo poreikis, noras pažinti save ir supantį pasaulį.

Šiek tiek mažiau respondentų nurodė, kad naudoja tyrinėjimo metodą (90,1 proc.). Tyrinėjimas leidžia vaiko vaizdinius praturtinti natūraliu pažinimu, taip kūrybiškumas ugdomas suteikiant patiems vaikams atrasti naujoves.

Didžioji dalis repondentų nurodė naudojantys pažintinės veiklos metodus (89,2 proc.). Naudojant šiuos metodus didelis dėmesys kreipiamas į vaikų emocingumą, vaizduotę, iniciatyvumą, patirtį, naujas idėjas.

Beveik vienodas respondentų skaičius nurodė, kad naudoja eksperimentus (85,4 proc.) bei vaidinimus (85 proc.). Naudojant eksperimentus, kuriuose patys vaikai gali savo pastangomis atlikti įdomius atradimus, konstruoti, naudoti skirtingas medžiagas, taip suteikiama patiems vaikams laisvė kurti, mąstyti. Vaidinimų metu ugdomas vaikų kūrybiškumas skatinant saviraišką, plečiant aplinkinio pasaulio

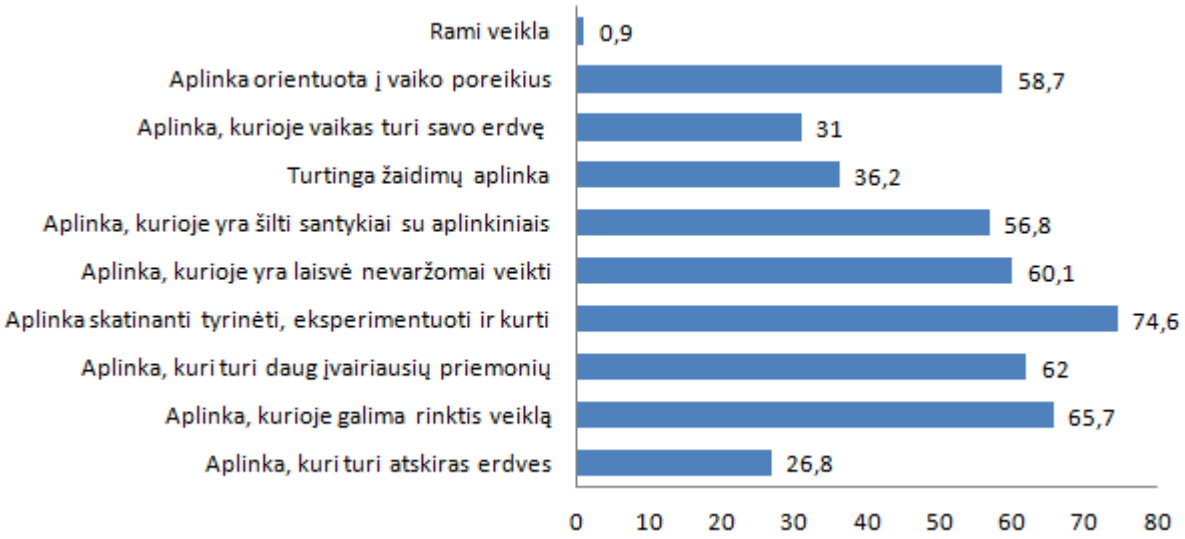
suvokimą, atkuriant pažįstamas bei kuriant naujas scenas, imituojant, mėgdžiojant. Taip vaikams yra lavinama vaizduotė, suteikiama galimybė žaisti siužetinius vaidmeninius žaidimus.

Skaitymą, kaip kūrybiškumo metodą nurodė 83,1 proc. respondentų. Skaitymas gerina ne tik vaiko kalbinius įgūdžius (mokomasi išgirsti ir klausytis, taisyklingai kalbėti), bet ir įtraukia į kūrybinį procesą – aktyvina vaikus tapti skaitomo kūrinio dalimi.

Beveik pusė respondentų nurodė naudojantys mėgdžiojimą vaikų kūrybiškumo ugdymui (49,8 proc.). Mėgdžiojant vaikas visada gali atkartoti buvusią veiklą, vėl ją išgyventi iš naujo ir geriau įsiminti. Taip vaikams atsiranda didesnis noras ir motyvacija mėgdžioti ir kurti.

Laukelyje kita, vienas respondentas nurodė muzikinę veiklą (0,5 proc.). Klausantis muzikos kūrinių, dainuojant, grojant kokiu nors instrumentu yra ugdomi vaikų meniniai gebėjimai.

Apibendrinus gautus tyrimo duomenis, pastebima, kad pedagogai ugdymo procese pedagogai taiko įvairius kūrybiškumą skatinančius procesus. Dominuojantis metodas – žaidimas, nes žaidimas yra labai svarbi ir veiksminga ugdomoji ir lavinamoji priemonė, kurios metu vaikai vysto savo kūrybinius gebėjimus.

15 pav. Pedagogų nuomonė, kokia aplinka yra kūrybiška (proc.)

Tyrimo metu buvo paprašyta respondentų įvertinti aplinką, kadangi aplinka turi lemiamą įtaką vaikų kūrybiškam ugdymui (15 pav.). Didžioji dauguma respondentų nurodė, kad aplinka turi skatinti vaikus tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti (74,6 proc.). Įdomi, patraukli aplinka kviečia vaikus tyrinėti, kurti. Eksperimentuodami ir tyrinėdami vaikai išreiškia savo kūrybinį potencialą. Tokioje aplinkoje vaikai gali bandyti, klysti, eksperimentuoti, pradėti iš naujo, jei nori.

Šiek tiek mažiau respondentų nurodė, kad kūrybiška aplinka yra ta aplinka, kuroje galima rinktis veiklą (65,7 proc.). Dalis respondentų sutinka, kad aplinkoje turi būti suteikiama vaikams laisvė nevaržomai veikti (60,1 proc.). Suteikiant vaikams laisvę rinktis, vaikams leidžiama pasirinkti, kokia veikla nori užsiimti, kaip nori išreikšti save.

Beveik du trečdaliai responentų nurodė, kad svarbu, jog aplinka būtų turtinga priemonėmis (62 proc.). Aplinka, kuri yra turtinga priemonėmis leidžia vaikui rasti tai, ko jam reikia žaidimams, kūrybinei veiklai, savirealizacijai.

Daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad aplinka būtų orientuota į vaikų poreikius (58,7 proc.). Mažus vaikus daug ko išmoko pati aplinka, tad aplinka turi atitikti ir patenkinti visus vaikų poreikius. Aplinka vaikams suteikia galimybę pritapti, jaustis saugiai ir patogiai, tad visiems vaikams turi būti sudaromos sąlygos tapti nepriklausomais ir savimi pasitikinčiais kūrėjais. Aplinkoje vaikai kaupia patirtį, vystosi kūrybiškai pasitelkę visus savo pojūčius.

Respondentų nuomone, svarbu, kad aplinkoje būtų šilti santykiai su aplinkiniais (56,8 proc.). Vaikai geriausiai ugdosi bendraudami, tad santykiai su bendraamžaisiais ir pedagogais turi įtakos, kaip vaikai jaučiaisi, kaip pažįsta ir supranta pasaulį. Geriausiai vaikai auga, vystosi, kaupia patirtį, kai jų savijauta gera. Geras mikroklimatas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje įtakoja vaikų savijautą, norą kurti, išreikšti save.

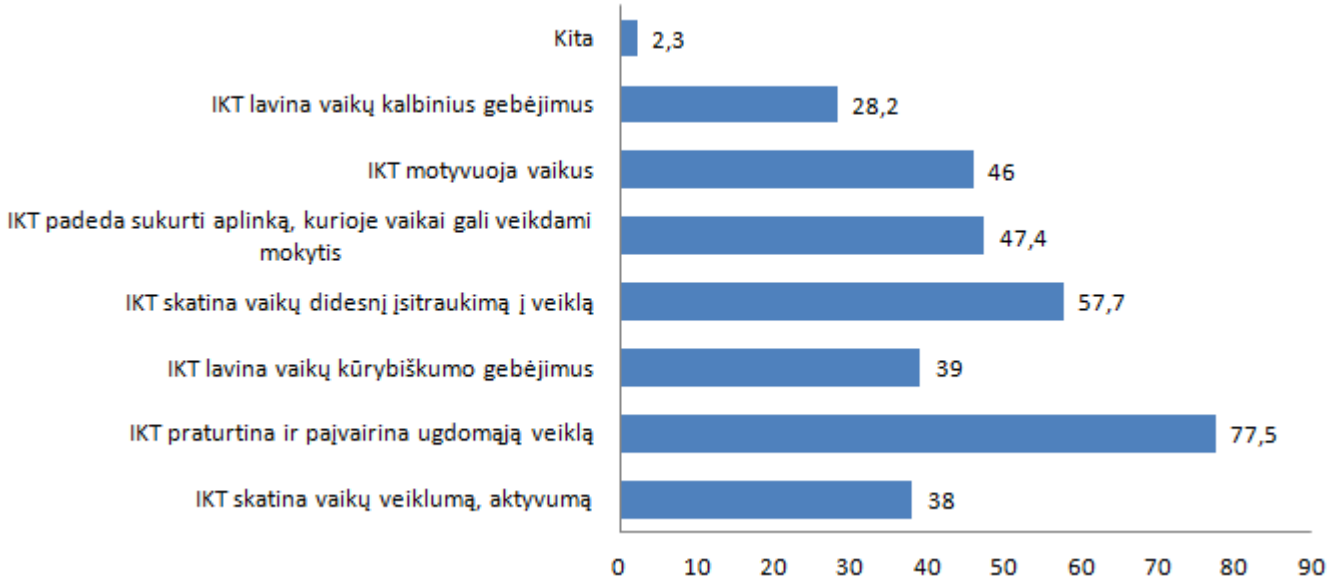
Mažiau nei trečdalis respondentų, nurodė, kad aplinka, kurioje vaikas turi savo erdvę yra kūrybiška (31 proc.). Savoje erdvėje vaikai dažnai jaučiasi patogiau ir jiems atsiranda galimybė susitelkti ties savo veikla.

Daugiau nei trečdalis respondentų nurodė, kad kūrybiškumą skatinanti aplinka yra turtinga žaidimais (36,2 proc.). Vaikai kūrybingai naudoja žaislus, ką nors kurdami. Iš spalvotų statybinių detalių jie gali pastatyti bokštą, iš konstruktoriaus sukurti mašinas, robotus, iš lego detalių – pastatyti miestą. Taip vaikai bando konstruoti, kurti, daryti atradimus.

Mažiausiai respondentų nurodė, kad aplinka turi turėti atskiras erdves (26,8 proc.). Aplinka turi teikti vaikams galimybes rinktis veiklas. Tą lengva daryti, kai visi žaislai ir priemonės vaikams yra lengvai pasiekiami ir galima žaisti su daug skirtingų žaidimų skirtingose erdvėse.

Vienas respondentas nurodė, kad aplinka turi būti rami, neperkrauta (0,9 proc.), nes perkrautoje, per daug ryškiomis spalvomis išdažytoje, chaotiškai sutvarkytoje aplinkoje, kur daiktai neturi savo vietos, vaikas jaučiasi pasimetęs, nesaugus, nepasitikintis savimi ir nenori joje būti, atsiskleisti.

Apibendrinus gautus tyrimo duomenis, galima daryti išvadą, kad kūrybiškai aplinkai yra svarbūs tiek fiziniai, tiek psichologiniai aspektai. Psichologiniai aspektai, tokie kaip laisvė eksperimentuoti, teigiamas požiūris į veiklumą, iniciatyvumą, išradingumą, kitoniškumą – idėjų, veiklos, vaiko savarankiškumo gerbimas – galimybės pasirinkti veiklą, veiklos priemones ir būdus. Fiziniai aspektai – priemonių bei žaidimų gausa, galimybė pasirinkti erdvę veikti. Tad kūrybiškumo ugdymui būtina įvairi, turtinga aplinka, kurioje yra pakankamai laiko, asmeninės erdvės, kur vaikas gali laisvai ir nevaržomai domėtis, tyrinėti ir pažinti aplinką, naudotis visomis ugdymo įstaigoje esančiomis priemonėmis.

16 pav. Pedagogų nuomonė apie IKT taikymą ikimokykliniame ugdyme (proc.)

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti respondentų požiūrį apie IKT taikymą ikimokykliniame ugdyme (16 pav.). Daugiau nei trys ketvirtadaliai respondentų teigia, kad IKT praturtina ir paįvairina ugdomąją veiklą (77,5 proc.). IKT suteikia galimybes vaikams smagiai leisti laiką mokantis, kaupti patyrimą. Žaisdami kompiuterinius žaidimus, naudodami įvairias IKT priemones vaikai tyrinėja, sprendžia problemas, atlieka įvairiausias užduotis kitaip, nei įprastai. Tokia veikla skatina visų vaiko raidos sričių plėtotę.

Daugiau nei pusė respondentų sutiko su teiginiu, kad IKT skatina didesnį vaikų įsitraukimą į veiklą (57,7 proc.). Taip pat respondentai sutinka, kad IKT skatina vaikų veiklumą ir aktyvumą (38 proc.). Vaikai noriai žaidžia su žaisliniais mobiliaisiais telefonais, fotoaparatais, mikrofonais, planšetiniais kompiuteriais, tai užtikrina didesnį vaikų įsitraukimą į ugdomąją veiklą, norą dalyvauti.

Mažiau nei pusė respondentų nurodė, kad IKT padeda sukurti aplinką, kurioje vaikai gali veikdami mokytis (47,4 proc.). Kompiuteriniai žaidimai prisideda prie vaikų intelekto raidos ir sumažina ribą tarp konkretaus ir abstraktaus mąstymo. Nagrinėdami priežastites ir pasekmės santykius, kurdami sekas, spręsdami problemas ir ieškodami atsakymų, vaikai įguunda pritaikyti savo gebėjimus.

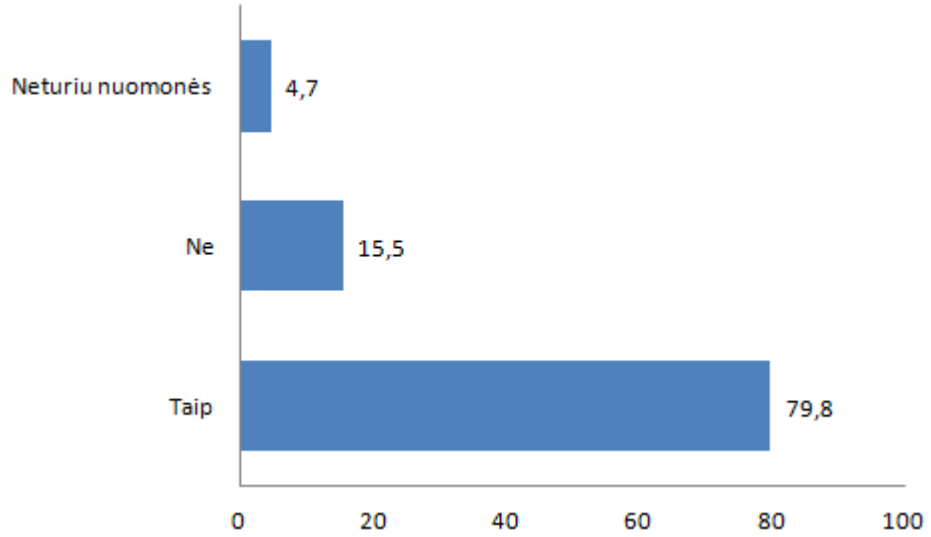
Šiek tiek mažiau respondentų sutinka, kad IKT motyva vaikus (46 proc.). Kompiuterinė veikla šiuolaikiniams vaikams yra priemonė demonstruoti savo gebėjimus ir nepriklausomybę, savarankiškumą, bendradarbiauti su kitais vaikais, spręsti problemas. Kai kurie vaikai puikiai žaidžia kompiuterinius žaidimus ir dėl gebėjimų šioje srityje tampa grupės lyderiais.

Daugiau nei trečdalis respondentų sutinka, kad IKT lavina vaikų kūrybinius gebėjimus (39 proc.). Kai vaikai kuria virtualų meną, keistai išdėliodami daiktus ar eksperimentuodami su grafinėmis kompiuterio, išmaniosios lentos, technologinių žaidimų galimybėmis, yra puoselėjamas vaikų kūrybiškumas.

Mažiausiai respondentų nurodė, kad IKT lavina vaikų kalbinius gebėjimus (28,2 proc.). Vaikai dirbdami su kompiuteriu, klaviatūra, įvairiomis kompiuterinėmis programos turi galimybių pažinti abėcėlės raides. Naudodamiesi specialiomis programomis, kurios gali išskirti tam tikras teksto vietas, jie susieja šnekamąją kalbą su raštu, taip pat mokosi suprasti žodinius nurodymus ir juos įvykdyti, užduoti klausimus, aktyviai dalyvauti pokalbyje, bandyti suprasti spausdintą tekstą.

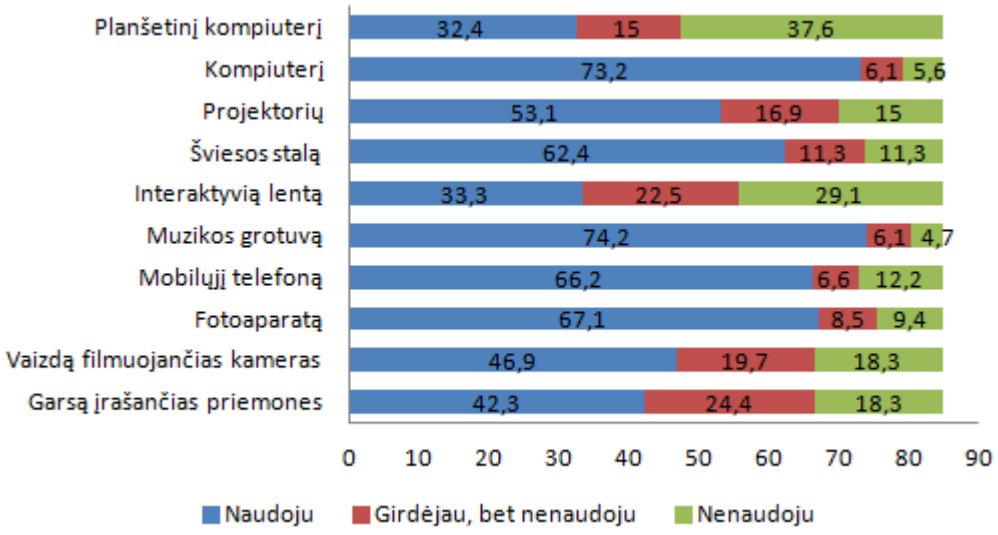
Laukelį “kita” pasirinko maža dalis respondentų, kurie pateikė tokius atsakymus apie IKT, kaip nenaudinga jiems; suteikia drąsos; IKT daro vaikius pasyvius; nereikalingas dalykas; IKT "nužudo" vaike kūrybiškumą (2,3 proc.).

Apibendrinus tyrimo duomenis matyti, kad pedagogai IKT taiko ugdymo procese ugdomosios veiklos paįvairinimui, siekiant užtikrinti didesnį vaikų įsitraukimą, kaip motyvacijos priemonę, tačiau ugdyti vaikų kūrybiškumui respondentai nėra linkę taikyti IKT. Galima daryti prielaidą, kad pedagogai nepakankamai daug dėmesio skiria IKT priemonių teikiamoms galimybėms ugdant vaikų kūrybiškumą. Pedagogams reikia išmokti IKT pradėti vertinti ir naudoti, kaip puikų kūrybiškumo ugdymo įrankį, o ne tik kaip žaidimų ir pramogų šaltinį.

17 pav. Pedagogų nuomonė, ar taiko IKT vaikų kūrybiškumui ugdyti (proc.)

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, ar respondentai savo darbe taiko IKT kūrybiškumui ugdyti (17 pav.). Pagal gautus duomenis matyti, kad didžioji dauguma respondentų taiko IKT ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą (79,8 proc.). Šiek tiek daugiau nei dešimtadalis respondentų nurodė, kad savo darbe nenaudoja IKT (15,5 proc.). Mažiausiai respondentų nurodė, kad neturi nuomonės (4,7 proc.). Apibendrinus duomenis matyti, kad pedagogai ugdydami šiuolaikinius, Z kartos vaikus atsižvelgia, kad tai skaitmeninės kartos vaikai, kurie turi stiprų ryšį su technologijomis, net yra tarytum tapatinami su technologijomis, tad respondentai kūrybiškumo ugdymo procese naudoja įvairias IKT.

18 pav. IKT priemonių taikymo ugdymo procese įvairovė (proc.)

Tyrime buvo siekta išsiaiškinti, kokias IKT priemones respondentai dažniausiai taiko kūrybiškumo ugdymo procese (18 pav.). Daugiausiai respondentai pažymėjo, kad kūrybiškumo ugdymo procese taiko muzikos grotuvą (74,2 proc.). Naudodami muzikos grotuvą vaikai gali susipažinti su įvairiausiai garsais, klausytis muzikos, susipažinti su skirtingų muzikos instrumentų garsais, rimuoti, dainuoti daineles ir šokti, taip bandydami muzikos garsus sieti su judesiais.

Didžioji dalis respondentų kūrybiškumo ugdymo procese naudoja kompiuterį (73,2 proc.). Kompiuteris ugdymo procese yra naudingas tiek vaikams, tiek pedagogams. Pedagogas jame kaupia visą informaciją apie vaiką, planuoja ugdymąją veiklą, ieško naujų idėjų, turi galimybę patraukliai vaikams pateikti naują informaciją. Vaikams tai galimybė smagiai žaisti ugdymo(si) procese, išmokti naujų dalykų bei taip kaupti savo patirtį ir ugdyti savo gebėjimus naudotis kompiuteriu. Tuo tarpu planšetinį kompiuterį naudoja tik trečdalis respondentų (32,4 proc.). Ko pasekoje, ne visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos turi juos įsigijusios.

Daugiau nei du trečdaliai respondentų nurodė, kad naudoja fotoaparatą kūrybiškumo ugdymo procese (67,1 proc.). Fotoapratu galima fiksuoti vaikų akimirkas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, vaikų meninius darbus ir juos kaupti kompiuteryje, taip stebint ir fiksuojant vaikų pažangą. Vaikai tuo tarpu naudodami fotoaparatą mokosi juo naudoti, pastebėti gamtoje esančius daiktus, juos nufotografuoti ir vėliau surengti savo darytų nuotraukų parodą.

Du trečdaliai respondentų naudoja mobiliuosius telefonus (66,2 proc.). Mobilieji telefonai pedagogams yra puiki bendravimo priemonė su vaikų tėvais. Jau yra sukurtos virtualios bendravimo platformos, kur pedagogai realiu metu gali pateikti visą informaciją apie vaiką tėvams, dalintis vaikų nuotraukomis, dienos pasiekimais.

Beveik du trečdaliai respondentų ugdymo procese naudoja šviesos stalą (62,4 proc.). Šviesos stalas - tai unikali vaikų saviraiškos priemonė. Stalo šviesa kuria ypatingą įspūdį, paryškina vaizdą, kūrinio detales galima stumdyti, laisvai taisyti savo kompoziciją, ant šviesos stalo spalvos atrodo gerokai sodresnės ir taip vaikams yra patiriama daugiau netikėtumų. Tapymas ant šviesos stalo turtina ikimokyklinio amžiaus vaiko vaizduotę. Vaikui jau vien procesas, kad tapoma ne ant popieriaus lapo, o ant šviesos stalas yra įdomus. Taip pat galima išmėginti įvairius meninius pateikimo būdus, derinti įvairias medžiagas ir spalvas, naudoti skirtingas menines priemones. Taip yra siekiama, kad vaikų kūryba būtų spontaniška, o vaidyba improvizuota.

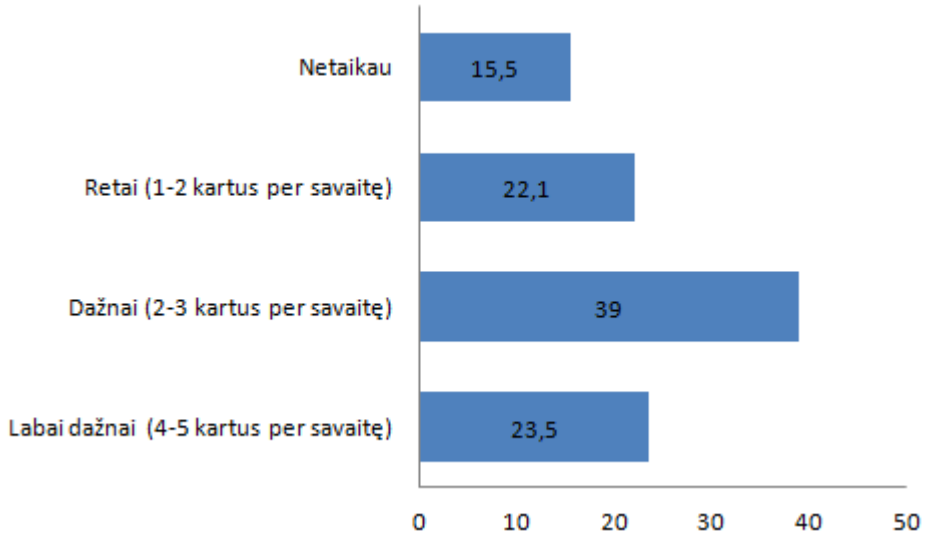
Daugiau nei pusė respondentų naudoja projektorių (53,1 proc.). Projektorius leidžia įdomiai, šiuolaikiškai ir efektyviai perteikti naujas žinias vaikams, taip pat tiek vaikams, tiek pedagogams rengti

pristatymus, įvairius pasakojimus. Projektorius ne vien tik sudomina vaikus, bet ir ugdo jų kalbinius gebėjimus, kai vaikai pasakoja, tai ką mato projektoriaus ekrane.

Mažiau nei pusė respondentų nurodė, kad naudoja vaizdą filmuojančias kameras (46,9 proc.) bei garsą įrašančias priemones (42,3 proc.). Šios priemonės naudojamos ugdyti vaikų kalbiniams gebėjimams, pavydžiui, naudojant interviu metodą. Taip yra palaikomas bendravimas tarp vaikų, vaikai yra skatinami klausti, aiškiai suformuluoti klausimą, drąsiai reikšti savo mintis, pateikti savo atsakymus. Išklausius įrašus galima diskutuoti, aptarti, papildyti draugų ir savo atsakymus.

Trečdalis respondentų nurodė, kad naudoja interaktyvias lentas (33,3 proc.). Interaktyvioje lentoje atliekamos įvairios užduotys vaikams leidžia geriau įsiminti, suprasti naują informaciją, skatina vaikų kūrybiškumą bei suteikia vaikams daug džiaugsmo. Ikimokyklinio amžiaus vaikams užduotys prie interaktyvios lentos yra įdomios ir patrauklios, nes galima pačiam atlikti įvairius veiksmus prie lentos, klausytis garso įrašų, stebėti vaizdinę informaciją. Tuo tarpu pedagogas mokėdamas naudotis interaktyvia lenta gali lengvai paruošti įvairias įtraukiančias užduotis vaikams.

Apibendrinus tyrimo duomenis matyti, kad respondentai ugdymo procese naudoja įvairias IKT priemones, tačiau dominuojančios yra kompiuteris ir muzikos grotuvas. Lyginant su tradicinėmis priemonėmis, IKT turi akivaizdžių pranašumų vizualizuojant mokomąją medžiagą, eksperimentuojant, įtvirtinant naujas žinias, formuojant įgūdžius, kūrybiškai išreiškiant savo mintis ir požiūrį, įtraukiant vaikus į ugdymo procesą. Kuo didesnė IKT priemonių įvairovė yra naudojama, tuo labiau galima pagerinti kūrybiškumo ugdymo procesą.

19 pav. IKT priemonių taikymo kūrybiškumo ugdymo procese dažnumas (proc.)

Atlikus apklausą paaiškėjo, kaip dažnai respondentai taiko IKT kūrybiškumo ugdymo procese (19 pav.). Didžioji dauguma respondentų IKT ugdymo procese taiko dažnai, t.y. 2 – 3 kartus per savaitę (39 proc.) Beveik ketvirtadalias respondentų IKT taiko labai dažnai (23,5 proc.), šiek tiek mažiau respondentų – retai taiko IKT ugdymo procese (22,1 proc.). Šeštadalis respondentų pažymėjo, kad iš vis netaiko IKT ugdymo procese (15,5 proc.). Apibendrinius gautus duomenis, galima teigti, kad respondentai organizuodami ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymą dažnai taiko įvairias IKT, taip siekdami įgyvendinti užsibrėžtus ugdymo tikslus ir uždavinius, ugdymo procesą darydami patrauklesniu ir įdomesniu šiuolaikiniams, skaitmeninės kartos, vaikams.

4 lentelė

Pedagogų nuomonė, kokias IKT priemones naudoja taikant konkretų ugdymo metodą vaikų kūrybiškumui ugdyti (proc.)

IKT	Žaidimas	Eksperimentas	Meninės veiklos metodas	Pažintinės veiklos metodas	Mėgdžiojimas	Tyrinėjimas	Skaitymas	Vaidinimai
Garsą įrašančias priemones	36,2	20,7	19,2	24,4	30,5	16,9	19,7	24,4
Vaizdą filmuojančias kameras	31,9	34,3	28,2	27,7	16,9	22,5	10,8	42,3
Fotoaparatą	43,2	43,7	45,1	43,7	20,2	39,9	17,8	36,2
Mobilųjį telefoną	40,4	32,4	30,5	42,3	18,3	32,4	20,2	26,3
Muzikos grotuvą	52,1	18,8	51,6	35,7	36,6	20,7	20,7	50,7
Interaktyvią lentą	23,9	19,2	19,7	31,5	8	23	18,3	13,1
Šviesos stalą	44,6	46,5	45,5	40,8	9,4	40,8	12,2	17,4
Projektorių	17,8	13,1	18,3	43,7	9,4	21,6	21,1	15
Kompiuterį	36,2	25,4	29,6	54,5	22,1	34,3	31	19,2
Planšetinį kompiuterį	22,5	15,5	15,5	24,9	9,4	17,4	16	12,2

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokias IKT priemones respondentai naudoja taikydami konkretų ugdymo metodą (4 lentelė). Kaip matyti iš pateiktų duomenų lentelėje, planšetinį kompiuterį dažniausiai taiko žaidimams (22,5 proc.) ir pažintinės veiklos metodams (24,9 proc.). Kompiuterį dažniausiai naudoja taikydami pažintinės veiklos metodus (54,5 proc.), taip pat ir projektorių dažniausiai taiko pažintinėje veikloje (43,7 proc.). Šviesos stalą respondentai daugiausiai taiko darant eksperimentus

(46,5 proc.), žaidžiant žaidimus (44,6 proc.) bei meninėje veikloje (45,5 proc.). Mobilųjį telefoną respondentai daugiausiai taiko pažintinėje veikloje (42,3 proc.) bei žaidžiant žaidimus (40,4 proc.). Interaktyvią lentą daugiausiai respondentai taiko pažintinėje veikloje (31,5 proc.), vaizdą filmuojančias kameras - vaidinimų metu (42,3 proc.), o garsą įrašančias priemones respondentai daugiausiai taiko žaidimams (36,2 proc.). Muzikos grotuvą respondentai populiariausiai taiko žaidimams (52,1 proc.), meninėje veikloje (51,6 proc.) ir vaidinimuose (50,7 proc.). Fotoaparatą daugiausiai respondentai taiko meninėje veikloje (45,1 proc.), pažintinėje veikloje (43,7 proc.), darant eksperimentus (43,7 proc.) bei žaidžiant žaidimus (43,2 proc.).

Apibendrinus gautus tyrimo duomenis matyti, kad respondentai IKT daugiausiai naudoja taikydami žaidimų bei pažintinės veiklos metodus, o pačios populiariausios IKT priemonės yra muzikos grotuvas, fotoaparatas ir šviesos stalas. Per pažintinę veiklą praktinėse kūrybinėse veiklose vaikas įgyja naujos patirties, išreiškia save, įgyvendina naujas idėjas, domisi juo supančiu pasauliu, o žaisdamas vaikas įgyvendina savo siekius ir svajones. Tuo tarpu muzikos grotuvas, fotoaparatas, šviesos stalas suteikia visapusišką laisvę vaikui nevaržomai kurti, interpretuoti, pastebėti gamtoje esantį grožį, jį įamžinti, klausantis muzikos atsipalaiduoti, mėgautis gamtos garsais, maišyti įvairias spalvas, dažus, medžiagas ir priemones ant šviesos stalo, kurti šešėlių teatro vaidinimus bei įgusti kūrybingai save išreikšti. Šios technologijos vaikams suteikia plačias galimybes veikti, kurti bei tyrinėti juos supantį pasaulį.

3.3. Tyrimo apibendrinimas

Apibendrinant gautus tyrimo duomenis galima teigti, kad iškeltas tyrimo tikslas yra pasiektas. Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kaip naudojant IKT priemones ikimokyklinio ugdymo procese yra skatinamas vaikų kūrybiškumo ugdymas. Apibendrinus tyrimo rezultatatus pastebėta, kad privačiose ikimokyklinėse ugdymo įstaigose yra taikomos įvairios IKT priemonės ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumui ugdyti, tačiau nepakankamai.

Pedagogai ugdydami šiuolaikinius, Z kartos vaikus atsižvelgia, kad tai skaitmeninės kartos vaikai, kurie turi stiprų ryšį su technologijomis, net yra tarytum tapatinami su technologijomis, todėl ugdymo procese naudoja įvairias IKT. Kaip pastebėta iš tyrimo, pedagogai IKT dažniausiai naudoja paįvairinti ugymo procesui, labiau įtraukti vaikus, juos motyvuoti. IKT priemonėmis pedagogai stengiasi ugdymo

procesą padaryti patrauklesniu ir įdomesniu šiuolaikiniams vaikams, o ne kryptingai IKT priemonių pagalba ugdyti vaikų kūrybiškumą, kuris ateityje bus vienas svarbiausių asmens gebėjimų.

Kaip dominuojančias IKT priemones ugdymo procese pedagogai išskyrė kompiuterį ir muzikos grotuvą, o kūrybiškumui skatinti daugiausiai naudoja muzikos grotuvą, fotoaparatą ir šviesos stalą. Ugdant vaikų kūrybiškumą muzikos grotuvas, fotoaparatas, šviesos stalas suteikia visapusišką laisvę vaikui nevaržomai kurti, interpretuoti, pastebėti gamtoje esantį grožį, jį įamžinti, klausantis muzikos atsipalaiduoti, mėgautis gamtos garsais, maišyti įvairias spalvas, dažus, medžiagas ir priemones ant šviesos stalo, kurti šešėlių teatro vaidinimus bei įgusti taip kūrybingai save išreikšti. Šios technologijos vaikams suteikia plačias galimybes veikti, kurti bei tyrinėti juos supantį pasaulį. Pagal tyrimo duomenis matyti, kad pedagogai šias šiuolaikines priemones daugiausiai naudoja taikant žaidimų bei pažintinės veiklos metodus, nes per pažintinę veiklą praktinėse kūrybinėse veiklose vaikas įgyja naujos patirties, išreiškia save, įgyvendina naujas idėjas, domisi juo supančiu pasauliu, o žaisdamas vaikas įgyvendina savo siekius ir svajones ir taip nevaržomai ugdo savo kūrybines galias.

Pagal gautus tyrimo rezultatus pedagogams rekomenduojama skirti daugiau dėmesio vaikų kūrybiškumui ugdyti, tikslingai ir kuo daugiau taikant įvairesnių IKT priemonių, nes kuo didesnė IKT priemonių įvairovė bus naudojama ugdymo procese, tuo geriau pavyks pedagogams ugdyti Z kartos vaikų kūrybiškumo gebėjimus.

IŠVADOS

1. Pedagogai vaidina svarbų vaidmenį organizuojant ugdymo procesą nukreiptą į vaikų kūrybiškumo ugdymą, nes pedagogas savo pavyzdžiu įtakoja vaikus. Tad, pedagogams privalu būti sumaniems, kūrybiškiems, išradingiems, kompetentingiems ir į vaiko veiklą įsikišti tik tada, kai to tikrai reikia. Nuo to, kaip patys pedagogai supranta kūrybiškumą, daug priklauso jų organizuojamo vaikų kūrybiškumo ugdymo ypatumai. Patys pedagogai tiesiogiai kuria ugdymo procesą, parenka ir planuoja ugdymo turinį, derina mokymo metodus bei priemones, todėl pedagogai patys yra atsakingi už tinkamai paruoštą ugdymo(si) aplinką bei ugdomus vaikų kūrybinius gebėjimus. To pasekoje, pedagogui kūrybinėje veikloje reikia taikyti, kuo įvairesnes užduotis, skatinti vaikus fantazuoti, eksperimentuoti, neversti daryti tai, ko jie nenori ir taip plėtotį vaikų kūrybiškumą, mąstymą ir elgesį. Taip pat, pedagogo veiklai yra svarbūs gebėjimai logiškai ir kūrybiškai mąstyti, nes nuo jo veiksmų tiesiogiai priklauso ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, tad pedagogas visada turi būti pasirengęs kūrybinei pedagoginei veiklai bei kūrybiškai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikus.
2. Vaikų kūrybiškumui ugdyti yra labai svarbi aplinka, kurioje jis auga, tobulėja, vystosi ir žaidžia. Šiandien ugdomoji aplinka yra suprantama, kaip erdvė, kurią sukuria pedagogas su savo ugdytiniais, kurioje pripažįstama kiekvieno vaiko teisė būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu. Ugdomoji ikimokyklinės ugdymo įstaigos aplinka turi būti orientuota į vaiką, jo poreikius. Nuo aplinkos sukūrimo priklauso, kaip sėkmingai bus pasiekti užsibrėžti kūrybiško ugdymo tikslai. Tad aplinka turi būti įrenta taip, skatintų vaikų kūrybiškumo ugdymą, padėtų laisvai skleistis ir plėtotis vaiko kūrybinėms galioms, skatintų sudėtingesnius vaikų tarpusavio žaidimus, mokytų būti nepriklausomais, įveikti sunkumus. Svarbu, kad aplinka būtų turtinga priemonėmis, skatinančiomis eksperimentuoti, tyrinėti, ieškoti naujos informacijos, taip sudarant geresnes sąlygas vaikų kūrybiškumui plėtotis.
3. Sėkmingą vaiko kūrybiškumo vystymąsi lemia kūrybinių veiklų ir metodų įvairovė, vaiko aktyvus dalyvavimas veiklose. Žaisdamas, tyrinėdamas, eksperimentuodamas, kurdamas, skaitydamas, piešdamas, dainuodamas, mėgdžiodamas vaikas kuria naujas žinias ant savo jau turimos patirties ir ieško naujų būdų, kaip kūrybiškai išreikšti save, lavina savo vaizduotę bei formuoja tvirtesnį savo kūrybos pamatą. Įvairiais metodais ugdant vaikų kūrybiškumą yra siekiama, kad vaikai mokėtų rasti įkvėpimo šalinius, pasitelkę vaizduotę drąsiai generuotų įvairias idėjas, gebėtų apgalvoti,

atrinkti, patikrinti idėjas ir jas veiksmingai realizuoti, įžvelgtų netikėtas idėjų sąsajas ir idėjų pritaikymo nestandartinėse situacijose galimybes, rodytų iniciatyvą, nevengtų apgalvotai rizikuoti, klysti, plėtoti inovatyvias, autentiškas idėjas, gebėtų paaiškinti kitiems savo sumanymus, jų inovatyvumą ir veiksmingumą.

4. Šiuolaikinių vaikų ugdymas yra neįsivaizduojamas be IKT priemonių taikymo bei naujosios mokymo aplinkos, nes dabar IKT yra ugdymo sistemos dalis padedanti geriau ugdyti vaikus. Norint, kad būtų mokoma(si) dar sklandžiau ir efektyviau, šiandieninėje ugdymo įstaigoje mokymo(si) procesas yra neatsiejamas nuo IKT naudojimo. IKT papildo tradicinių ugdymo metodų galimybes, kas leidžia lengviau sudominti ir įtraukti šiuolaikinius ikimokyklinio amžiaus vaikus į ugdymo procesą, pratinti juos dirbti su moderniosiomis technologijomis. Dabar yra daug būdų, kaip galima panaudoti IKT ugdymo procese, pedagogui tik reikia gerai suplanuoti ir apgalvoti IKT taikymo galimybes ir išnaudoti tik tas galimybes, kurios teikia pranašumų. IKT naudojimas ugdymo procese padeda vaikams susipažinti su technologijomis, įgusti kūrybingai save išreikšti, spręsti problemas ir tobulinti tyrinėjimo įgūdžius. IKT galima integruoti į ikimokyklinio ugdymo grupės gyvenimą įvairiais aspektais, o ugdymo procese atsiradus naujoms mokymo ir darbo priemonėms, būtini ir nauji mokymo(si) metodai, kurie efektyviai panaudojus naujas technologijų galimybes, būtų nukreipti tenkinti šių dienų naujosios kartos vaikų interesus.
5. Pedagogai ugdydami šiuolaikinius, Z kartos vaikus atsižvelgia, kad tai skaitmeninės kartos vaikai, kurie turi stiprų ryšį su technologijomis, net yra tarytum tapatinami su technologijomis, todėl ugdymo procese naudoja įvairias IKT, tačiau nepakankamai daug dėmesio skiria IKT priemonių teikiamoms galimybėms ugdant vaikų kūrybiškumą. Kūrybiškumui ugdyti ugdymo procese pedagogai daugiausiai naudoja muzikos grotuvą, fotoaparatą ir šviesos stalą. Ugdant vaikų kūrybiškumą muzikos grotuvas, fotoaparatas, šviesos stalas suteikia visapusišką laisvę vaikui nevaržomai kurti, interpretuoti, pastebėti gamtoje esantį grožį, jį įamžinti, mėgautis gamtos garsais, maišyti įvairias spalvas, dažus, medžiagas ir priemones bei įgusti kūrybingai save išreikšti. Šias technologijas pedagogai daugiausiai naudoja taikant žaidimų bei pažintinės veiklos metodus, nes per pažintinę veiklą praktinėse kūrybinėse veiklose vaikas įgyja naujos patirties, išreiškia save, įgyvendina naujas idėjas, domisi juo supančiu pasauliu, o žaisdamas vaikas įgyvendina savo siekius ir svajones ir taip nevaržomai ugdo savo kūrybines galias.

REKOMENDACIJOS

Šis tyrimas aktualus ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams ir pedagogams, kadangi šiandienos ikimokyklinei ugdymo įstaigai yra keliama daug uždavinių, iš kurių vienas iš pagrindinių yra ne vien tik įtraukti IKT priemones į ugdymo procesą, bet tuo pačiu ir išugdyti kūrybinius vaikų gebėjimus.

Ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovams:

1. Ikimokyklinėse ugdymo įstaigose vadovams skirti lėšų įsigyti, kuo daugiau ir įvairesnių IKT priemonių, kurios pedagogams padėtų ugdyti vaikų kūrybiškumo gebėjimus, kadangi dabar ikimokyklinėse ugdymo įstaigose yra ugdomi skaitmeninės kartos vaikai, kurie tarsi ir yra technologijos.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams:

1. Daugiau dėmesio skirti tikslingam IKT priemonių naudojimui ugdymo procese skatinant vaikų kūrybiškumą, o ne vien tik IKT naudoti ugdymo procesui paįvarinimui, vaikų motyvacijai kelti.

2. Kūrybiškumo ugdymui ugdymo procese taikant įvairius mokymo metodus naudoti tokias IKT priemones, kaip mobilusis telefonas, šviesos stalas, kompiuteris, projektorius, interaktyvi lenta, muzikos grotuvas, fotoaparatas, vaizdą filmuojančios kameros, garsą įrašančios priemonės ir kt.

LITERATŪRA

1. 2014 – 2020 metų Nacionalinės pažangos programa (2012). Prieiga per internetą: *https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028*
2. Banevičiūtė, B., Bujanauskienė, V., Galkienė, A., Gevorgianienė, V., Glebuvienė, V. S., Jonilienė, M., Karkockienė, D., Kazragytė, V., Mauragienė, V., Mazolevskienė, A., Monkevičienė, O., Motiejūnienė, E., Valantinas, A., Sičiūnienė, V., Stankevičienė, K., Ustilaitė, S. (2014). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas.* Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
3. Banevičiūtė, B., Bujanauskienė, V., Galkienė, A., Gevorgianienė, V., Glebuvienė, V. S., Jonilienė, M., Karkockienė, D., Kazragytė, V., Mauragienė, V., Mazolevskienė, A., Monkevičienė, O., Motiejūnienė, E., Valantinas, A., Sičiūnienė, V., Stankevičienė, K., Ustilaitė, S. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.* Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
4. Becker-Textor, I. (2001). *Kūrybiškumas vaikų darželyje.* Vilnius: Presvika.
5. Blatman, E., Kišnikas, R., (2000). *Vaikų žaidimai. Žaidimai ir žaislai*. Lietuvos Valdorfo pedagogikos centro leidykla.
6. Camero,n J., Lively E. (2015). *Kaip ugdyti vaikų kūrybingumą.* Vilnius: Alma Littera.
7. Caughlin P. A., Hansen, K. A., Heller D., Kaufmann, R. K., Stolberg, J. R., Walsh, K. B. (1997). *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojai.* Vilnius: Lietus.
8. Cheung, R. H. P. (2012). Teaching for creativity:examining the beliefs of early childhood teachers and their influence on teaching practices. *Australasian Journal of Early Childhood*, vol 37: p. 43 - 51.
9. Coker L. J. Dogde D. T., Heroman C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas.* Kaunas: Presvika.
10. Craft, A. (2005). *Creativity in schools: Tensions and dilemas.* Routledge, UK.
11. Cropley, A. J. (2009). Creativity in education and learning – a guide for teachers and educators. New York: Routledge Farmer.
12. Dagienė, V., Kurilovas, E. (2008). *Informacinės technologijos švietime: patirties ir analizė*. Monografija. Vilnius: Mokslo aidai.

13. Davidson, C. (2011). Collaborative Learning for the Digital Age. *The Chronicle of Higher Education* Washington, D. C.
14. De Bono, E. (2009). *Lateral Thinking: a textbook of creativity*. London: Penguin Books Ltd.
15. Drigas, A. S., Kokkalia, G. K. (2014). ICTs in Kindergarten. Prieiga per internetą: *http://dx.org/10.3991/ijet.v9i2.3278*
16. Dudzinskienė, R., Kalesnikienė, D., Paurienė L., Žilinskienė, I. (2010). *Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas. II knyga. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams.* Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
17. Dumčienė A. (2001). *Kūrybingumo ugdymo aspektai: Mokomoji priemonė*. Kaunas: LKKA.
18. Eckhoff, A. (2011). Creativity in the Early Childhood Classroom: Perspectives of Preservice Teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education, p.* 240 - 255.
19. Fouts, D. H., Fouts, R. S. (2000). Our emotional kid. Prieiga per internetą: *http://self.gutenberg.org/articles/eng/Deborah_Fouts%3E*
20. Fumoto, H., Robson, S., Greenfield, S., Hargreaves, D. (2012). *Young Children's Creative Thinking*. London: Sage.
21. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
22. Gardner, H. (1993). *Art Education and Human Development*. California, Los Angeles: Getty Publications.
23. Geros mokyklos koncepcija (2013). Prieiga per internetą: *http://www.nmva.smm.lt/2013/11/kvieciame-susipazinti-su-geros-mokyklos-koncepcijos-projektu/*
24. Girdzijauskienė, V., Gudynas, P., Jakavonytė, D., Jevsikova, T. (2010). *Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas. I knyga. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams.* Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
25. Glebuvienė, V. S., Tarasonienė, A. L. (2008). Šiuolaikinės informacinės technologijos ir vaikų žaidimai. Prieiga per internetą: *http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2008/89/glebtar70-74.pdf*
26. Goebel, W., Glockler, M. (2006). *Padėkime augti: sveikas ir saugus vaikas nuo kūdikystės iki brandos: gydytojo patarimai*. Vilnius: Tėvų paramos Valdorfo pedagogikai bendrija.
27. Grakauskaitė – Karkockienė, D. (2002). *Kūrybos psichologija*. Vilnius: Logotipas.

28. Grakauskaitė – Karkockienė, D. (2006). *Kur dingsta kodėlčiukai? Kūrybiškumo ugdymo pagrindai*. Vilnius: Logotipas.
29. Hill, M. (2010). Developing your creativity. *Dermotology Nursuing*, Vol. 12, Issues 3, p. 159.
30. Informatikos, informacinių technologijų ugdymo 2014 - 2020 metų gairės (2014). Priega per internetą: *https://www.upc.smm.lt/ugdymas/dokumentai/svarstomi/it/Informatikos_ir_IT_ugdymo_nuo_2015_m._gaires_2012-10-04.pdf*
31. Yeh, Y. C. (2004). *The interactive influences of three ecological systems on R & D personnel's technological creativity.* Prieiga per internetą: *http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=21&sid=b39e5c69-733b-4cb2-82d3-1f0afc0f63e9%40sessionmgr4001&hid=4101*
32. Jautakytė, R. (2014). Kūrybiškumo samprata ir jo ugdymas darželyje. Prieiga per internetą: *http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/viewFile/780/pdf*
33. Jonynienė, V. (2009) .Kūrybinio mąstymo ugdymas pradinėje mokykloje. *Žvirblių takas*, Nr. 1, p. 21 – 29.
34. Juodaitytė, A. (2003). *Vakystės fenomenas: socialinis – edukacinis aspektas.* Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
35. Kajokienė, I. (2012). Skaitmeninių technologijų įtaka vaikų socializacijai priešmokykliniame amžiuje. Prieiga per internetą: *http://vaikystes.lt/%E2%80%9Eskaitmeniniu-technologiju-itaka-vaiku-socializacijai-priesmokykliniame-amziuje/*
36. Kazragytė, V. (2011). *Mažųjų vaidyba: metodinė priemonė priešmokyklinio amžiaus vaikų grupių pedagogams.* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
37. Kehily, M. J. (2004). *Childhood studies.* England: Open University Press.
38. Kvieskienė G. (2004). *Mokomųjų kompiuterinių programų panaudojimo įtaka formuojant teigiamą mokymosi motyvaciją.* Gamtamokslis ugdymas: X respublikinės mokslinės praktinės konferencijos straipsnių rinkinys. Šiauliai.
39. Mayesky, M. (2013). *Creative Activities for Young Children.* 10th Ed. Belmont, Calif.: Wadsworth Cengage Learning.
40. Malaguzzi, L. (1998). History, ideas, and basic philosophy: An interview with Lella Gandini. In Edwards, C., Gandini, L. & Forman, G. (Ed.). *The hundred languages of children: The Reggio Approach – advanced reflections, second edition.* p. 49-97, Westport, CT: Ablex Publishing.

41. McCarrick, K., Li, X. (2007). Buried *Treasure: The Impact of Computer Use on Young Children's Social, Cognitive, Language Development and Motivation*. AACE Journal, 15(1) .
42. Mills, H. (2014). *The importance of creative arts in early childhood clasrooms.* Texas Child Care quarterly, Vol. 38, No 1. US: Texas
43. Monkevičienė, O., Glebuvienė, V., Tarasonienė, A. (2006). *Ugdymo aplinkos ir taikomų pedagoginių technologijų poveikis 5-7 metų vaikų kūrybiškumui.* Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos, p. 6, 3, 62-74.
44. Montemayor, J., Druin, A., Chipman, G., Farber, A., Guha, M. L. (2004). Tools for children to create Physical Interactive Story Rooms. Prieiga per internetą: *http://dx.org/10.1145/973801.973821*
45. Montessori M. (2000). *Vaikystės paslaptis.* Kaunas: Šviesa.
46. OECD/CERI (2001). Learning to Change: ICT in schools. Prieiga per internetą: *http://www.oecd-ilibrary.org/education/21st-century-skills-and-competences-for-new-millennium-learners-in-oecd-countries_218525261154*
47. Official Journal of European Union (ed) (2008). *Conclusion of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 22 May 2008 on promoting creativity and innovation through education and training (2008/C 141/10.*
48. O'Hara, M. (2008) Young children, learning and ICT: a case study in the UK maintained sector. Technology, Pedagogy and Education 17, p. 29 – 40. Prieiga per internetą: *http://dx.doi.org/10.1080/14759390701847443*
49. Pečiuliauskienė, P., Valantinaitė, I., Malonaitienė, V. (2013). *Z karta: kūrybingumas ir integracija*. Vilnius: Edukologija.
50. Petkevičienė, A., (2008). Edukacinės aplinkos kūrimas priešmokyklinėje grupėje. *Informacinis leidinys „Švietimo naujienos", Nr. 9 (264)* p. 8.
51. Petrulytė, A. (2001). *Kūrybiškumo ugdymas mokant*. Vilnius: Presvika.
52. Pilkauskaitė - Valickienė R., Skerytė-Kazlauskienė M. (2011). *Kas yra kūrybingumas ir kaip jį skatinti?* Prieiga per internetą: *http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/teveliams/kas-yra-kurybingumas-ir-kaip-ji-skatinti/5226*
53. Plowman, L., Stephen, C. (2003). *Developing a policy on ICT in prie-school settings: The role of research.* Paper presented at the British Educational Research Association annual conference, Edinburg.

54. Pocienė, J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdyma. Raida, pedagoginės sistemos*. Klaipėda.
55. Price, S., Rogers, Y. (2004). Let‘s get physical: The learning benefits of interacting in digitally augment physical spaces. Prieiga per internetą: *http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2003.12.009*
56. Projektas „Gera pradžia“ (2001). *Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga ugdytojams.* Vilnius: Lietus.
57. Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Sweden (2013). Prieiga per internetą: *https://www.oecd.org/edu/school/SWEDEN%20policy%20profile%20-%20published%2005-02-2013.pdf*
58. Rudienė, R., Volkovickienė, V., Butvilas, T. (2016). Fostering creativity in early child‘s education. Prieiga per internetą: *http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1270*
59. Rumšienė, R. R., Stūronaitė, J., Žiemytė, J. (2017). Informacinių technologijų panaudojimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ugdant vaikų meninę kompetenciją. Prieiga per internetą: *http://dspace.kauko.lt/bitstream/handle/1/1128/Ikimokyklinio%20ir%20priesmokyklinio%20ugdymo%20Pedagogu%20rengimo%20problema_25.pdf?sequence=1*
60. Runco, M. A. (2006). B. Spodek, O. Saracho (eds). *The development of children‘s creativity. Handbook of research on the education of young children.* Mahwah, NJ: Erlbaum, p. 121 – 129.
61. Russ, S. (2001*). Emotion in children's play and creative problem solving.* New York: Norton.
62. Saebo, A. B. (2006). *Exploring Teaching Creativity and creative teaching: the first step in an International Research Project*.
63. Sternberg, R. J., Lubart, T. I., Kaufman, J. C., Pretz, J. E. (2005). Creativity. *The Cambridge handbook of thinking and reasoning.* New York: Cambridge University Press.
64. Stankevičienė, K. (2002). *Vaikų kūrybiškumas F. Frėberio, M. Montessori ir R. Šteinerio pedagoginėse sistemose.* Vilnius.
65. Susan, W. (2000). Computers and young children. Prieiga per internetą: *https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED438926.pdf*
66. Šalkauskis, S. (1991). *Rinktiniai raštai.* Vilnius: Mintis.
67. Šiaučiukienė, L., Visockienė, O., Talijūnienė, P. (2006). *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai.* Kaunas: Technologija.
68. Tarasonienė, A. (2004). *Priešmokyklinio ugdymo formos, būdai ir metodai//Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas.* Vilnius: ŠAC.
69. *The Reggio Emilia Approach to Early Years Education* (2006). Learning and Teachning Scotland.

70. Trends Shaping Education. (2008). Centre for Educational Research and Innovation. Prieiga per internetą: *http://www.vwl.tuwien.ac.at/hanappi/AgeSo/SecReps/Trends_in_Education_2008.pdf*
71. Vaicekauskienė, V. (2009). Kūrybingumo (ne)ugdymas mokykloje, švietimo problemos analizė. Prieiga per internetą: *http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/kurybiskumo%20ugdymas.pdf*
72. Valackienė, A., Mikėnė, S. (2008). *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.
73. Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012). Prieiga per internetą: *http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2*
74. Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija (2014). Prieiga per internetą: *http://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf*
75. Visockienė, O., Alijošienė, S. (2014). *Kūrybiškumo ugdymo teorinės ir praktinės galimybės*. Kaunas: KTU leidykla Technika.
76. World Economic Forum (2016). Prieiga per internetą: *https://www.youtube.com/watch?v=ssH70sK07AI*

SANTRAUKA

Tema. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas taikant IKT.

Aktualumas XXI amžius šiandien yra laikomas informacinių technologojų amžiumi, o mūsų visuomenė įvardijama, kaip informacinė visuomenė. Informacinės ir komunikacinės technologijos tapo neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi ir pagrindiniu iššūkiu šiandieniniam švietimui. Atsiradusios naujosios kompiuterinės technologijos sparčiai keičia mūsų pasaulį, tuo pačiu keisdamos ir švietimą. Tokiame informacinių ir komunikacinių technologijų amžiaus kontekste auga ir formuojasi mūsų jaunoji karta. Mokslo pažanga skatina diegti ir plėsti naująsias informacines komunikacines technologijas ir ikimokykliniame ugdyme – įtraukti IKT į ugdymo(si) procesą, nes XXI amžiaus vaikai yra laikomi skaitmeninio amžiaus vaikais, jie yra smalsūs, norint juos sudominti, reikia įtraukti įvairias naujas IKT priemones. Pastebima, kad pastaraisiais metais informacinės ir komunikacinės technologijos vis labiau ir dažniau yra integruojamos į ugdymosi procesą, taip praturtindamos mokymo(si) metodus, darydamos įtaką mokymo(si) turiniui ir visam ugdymo(si) procesui. Šiandienos ikimokyklinei ugdymo įstaigai yra keliama daug uždavinių, iš kurių vienas iš pagrindinių yra ne vien tik įtraukti IKT priemones į ugdymo procesą, bet tuo pačiu ir išugdyti kūrybinius vaikų gebėjimus.

Tyrimo problema. Kaip taikant IKT skatinti vaikų kūrybiškumo ugdymą?

Tyrimo tikslas. Ištirti IKT priemonių taikymą ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymui.

Tyrimo uždaviniai.

1. Aptarti pedagogų vaidmenį ugdant vaikų kūrybiškumą ikimokykliniame ugdyme
2. Išanalizuoti kūrybiškumą skatinančios edukacinės aplinkos įtaką ikimokykliniame ugdyme
3. Aptarti metodus taikomus ikimokykliniame ugdyme ugdant vaikų kūrybiškumą
4. Aptarti ikimokykliniame ugdyme taikomas IKT, jų galimybes
5. Ištirti ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų požiūrį į IKT priemonių taikymo ypatumus ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumą

Informacijos rinkimo ir tyrimo metodai: Mokslinės ir metodinės literatūros analizė, anketa, rezultatų analizė ir lyginimas.

Pagrindinės išvados: Pedagogai vaidina svarbų vaidmenį organizuojant ugdymo procesą nukreiptą į vaikų kūrybiškumo ugdymą, nes pedagogas savo pavyzdžiu įtakoja vaikus. Nuo to, kaip patys pedagogai supranta kūrybiškumą, daug priklauso jų organizuojamo vaikų kūrybiškumo ugdymo ypatumai. Taip pat vaikų kūrybiškumui ugdyti yra labai svarbi aplinka, kurioje jis auga, tobulėja, vystosi ir žaidžia. Nuo aplinkos sukūrimo priklauso, kaip sėkmingai bus pasiekti užsibrėžti kūrybiško ugdymo tikslai. Svarbu, kad aplinka būtų turtinga priemonėmis, skatinančiomis eksperimentuoti, tyrinėti, ieškoti naujos informacijos, taip sudarant geresnes sąlygas vaikų kūrybiškumui plėtotis. Sėkmingą vaiko kūrybiškumo vystymąsi lemia kūrybinių veiklų ir metodų įvairovė, vaiko aktyvus dalyvavimas veiklose. Pedagogai ugdydami šiuolaikinius, Z kartos vaikus atsižvelgia, kad tai skaitmeninės kartos vaikai, kurie turi stiprų ryšį su technologijomis, net yra tarytum tapatinami su technologijomis, todėl ugdymo procese naudoja įvairias IKT, tačiau nepakankamai daug dėmesio skiria IKT priemonių teikiamoms galimybėms ugdant vaikų kūrybiškumą. Kūrybiškumui ugdyti ugdymo procese pedagogai daugiausiai naudoja muzikos grotuvą, fotoaparatą ir šviesos stalą.

SUMMARY

Topic. Developing the creativity of pre-school children through ICT.

Topic relevance. The 21st century is considered to be the age of information technology, and our society is referred to as the information society. Information and communication technologies have become an integral part of our lives and a major challenge for today's education. The emergence of new computer technologies is rapidly changing our world, thereby changing education. The age of information and communication technologies is shaping our young generation. The advances in science encourage the deployment and expansion of new information communication technologies and early childhood education. 21st century children are very curious and incorporation of various ICTs in the learning process makes it more engaging and interesting. It should be noted that in recent years, information and communication technologies have become more and more integrated into the educational process, thus enriching teaching methods, influencing the teaching content and the whole educational process. Today's pre-school education has many challenges, one of which is not only to incorporate ICT tools into the educational process, but at the same time to cultivate creative skills of the children.

Problem. How to stimulate the creativity of children through ICTs?

Objective. Investigate the use of ICT tools for the development of the pre-school children creativity.

Tasks:

1. Discuss the role of pedagogues in developing children's creativity in pre-school education.
2. Analyze the influence of the educational environment stimulating creativity in pre-school education.
3. Discuss the methods used in pre-school education to develop children's creativity.
4. Discuss the use and capabilities of ICT in pre-school education.
5. Study the attitudes of pre-school educational institutions teachers on the peculiarities of applying ICT tools in developing the creativity of pre-school children.

Methods of collecting and analyzing information. Analysis of scientific and methodological literature, questionnaire, analysis and comparison of results.

Key findings. Pedagogues have an important role of setting a good example and influencing the development of children‘s creativity. Development of creativity depends highly from the way pedagogues understand creativity themselves. The environment in which children grow, play and develop plays an important role of the creativity development. Creative development goals can be reached only in the environment that is rich in tools which encourage children to experiment, explore and search for new information. Successful development of the child's creativity is determined by a variety of creative activities and methods as well as active participation in them. Educating modern children of the Z generation reqires taking into account the fact that children of a digital generation have a strong connection with technology. Various ICTs are being incorporated in the educational process, however, more attention should be given to ICT tools for the developing of children's creativity. Teachers use the music players, cameras and light tables to develop and stimulate creativity in the education process.

PRIEDAI

1 Priedas

Anketa

Gerbiami Pedagogai,

esu Mykolo Romerio Universiteto, Edukacinių technologijų valdymo magistrantūros II kurso studentė. Šios apklausos tikslas ištirti Jūsų taikomas IKT priemones ikimokykliniame ugdyme skatinant vaikų kūrybiškumą. Jūsų nuoširdus dalyvavimas tyrime padės sužinoti efektyviausius metodus, kaip taikant IKT priemones geriausiai galima ugdyti kūrybiškumą ikimokyklinio amžiaus vaikams. Garantuoju atsakymų konfidencialumą ir anonimiškumą. Atliktas tyrimas padės parengti rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kaip naudojant IKT priemones galima skatinti vaikų kūrybiškumą. Su gautais tyrimo rezultatais Jūs galėsite susipažinti parašydami laišką donaujokaite@stud.mruni.eu .

VAIKŲ KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS

1. **Jūsų nuomone, kas yra kūrybiškumas?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Gebėjimas kelti naujas idėjas, mąstyti savarankiškai, lengvai rasti netipiškus sprendimus	O
2. Gebėjimas atlikti veiklas kitaip, nei dauguma	O
3. Gebėjimas atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta	O
4. Kita (*įrašykite*).....	O

2. **Jūsų nuomone, koks vaikas yra kūrybiškas?** *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą variantą)*

Teiginiai	Sutinku	Labiau sutinku, nei nesutinku	Nesutinku
1. Siūlantis naujas idėjas	O	O	O
2. Lanksčiai mąstantis	O	O	O
3. Veikiantis spontaniškai	O	O	O
4. Noriai įsitraukiantis į veiklą	O	O	O
5. Fantazuojantis vaikas	O	O	O
6. Juokaujantis vaikas	O	O	O
7. Kita (*įrašykite*).....	O	O	O

3. **Jūsų nuomone, kokioje veikloje labiausiai pasireiškia vaikų kūrybiškumas?** *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą veiklą)*

Veiklos	Sutinku	Labiau sutinku, nei nesutinku	Nesutinku
1. Vaidinimuose	O	O	O
2. Meno užsiėmimuose	O	O	O
3. Muzikos veiklose	O	O	O

Veiklos	Sutinku	Labiau sutinku, nei nesutinku	Nesutinku
4. Žaidžiant žaidimus	O	O	O
5. Veikloje prie kompiuterio, plančetės	O	O	O
6. Tyrinėjant, eksperimentuojant	O	O	O
7. Vaiko savarankiškoje veikloje	O	O	O
8. Projektinėje veikloje	O	O	O
9. Kita (*įrašykite)*.....	O	O	O

4. Jūsų nuomone, kurie veiksniai labiausiai skatina vaikų kūrybiškumą? *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą variantą)*

1. Galimybė vaikui turėti savo erdvę, kurioje savarankiškai ir netrugdomai veiktų	O
2. Turtinga, įvairi aplinka, skatinanti tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti	O
3. Demokratiški tėvų, pedagogų santykiai su vaikais	O
4. Pedagogų kūrybiškumas	O
5. Kita (*įrašykite)*.....	O

5. Jūsų nuomone, kaip geriausia ugdyti vaikų kūrybiškumą? *(Pažymėkite kelis, Jums tinkančius variantus)*

1. Suteikiant vaikams erdvę veikti, skatinant būti savarankiškais	O
2. Mokant vaikus tyrinėti, skatinant vaikų smalsumą	O
3. Vertinant vaikų originalumą, išklausant vaikų idėjas, padrąsinant	O
4. Leidžiant vaikams pasirinkti veiklą, sudarant sąlygas pačių vaikų inicijuotam mokymuisi	O
5. Turtinant vaikų vaizduotę ir įspūdžius: keliaujant, eksperimentuojant, žiūrint spektaklius	O
6. Kita (*įrašykite*).....	O

6. Kaip Jūs dažniausiai skatinate vaikų kūrybiškumą? *(Pažymėkite kelis, Jums tinkančius variantus)*

Vaikų kūrybiškumo skatinimo būdai	Naudoju	Girdėjau, bet nenaudoju	Nenaudoju
1. Pateikiat įvairias kūrybines užduotis	O	O	O
2. Skatinant kurti pasakas, pasakojimus, trumpus eilėraštukus	O	O	O
3. Įtraukiant vaikus į projektinę veiklą	O	O	O
4. Užsiimant menine veikla	O	O	O
5. Organizuojant išvykas, ekskursijas	O	O	O
6. Dirbant su IKT	O	O	O
7. Žaidžiant žaidimus	O	O	O
8. Kita (*įrašykite*).....	O	O	O

7. **Kokius metodus Jūs dažniausiai naudojate ugdydami vaikų kūrybiškumą?** *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą metodą)*

Metodas	Naudoju	Girdėjau, bet nenaudoju	Nenaudoju
1. Žaidimas	O	O	O
2. Eksperimentas	O	O	O
3. Meninė veikla	O	O	O
4. Pažintinė veikla	O	O	O
5. Mėgdžiojimas	O	O	O
6. Tyrinėjimas	O	O	O
7. Skaitymas	O	O	O
8. Vaidinimas (vaidmenų žaidimas)	O	O	O
9. Kita *(įrašykite)*.....	O	O	O

8. **Jūsų nuomone, kokia aplinka ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra kūrybiška?** *(Pažymėkite kelis, Jums tinkančius variantus)*

1. Aplinka, kuri turi atskiras erdves	O
2. Aplinka, kurioje galima rinktis veiklą	O
3. Aplinka, kuri turi daug įvairiausių priemonių	O
4. Aplinka skatinanti tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti	O
5. Aplinka, kurioje yra laisvė nevaržomai veikti	O
6. Aplinka, kurioje yra šilti santykiai su aplinkiniais	O
7. Turtinga žaidimų aplinka	O
8. Aplinka, kurioje vaikas turi savo erdvę	O
9. Aplinka orientuota į vaiko poreikius	O
10. Kita (*įrašykite*).....	O

IKT PRIEMONIŲ TAIKYMAS

9. **Koks Jūsų požiūris į IKT taikymą ikimokykliniame ugdyme?** *(Pažymėkite kelis, Jums tinkančius variantus)*

1. IKT skatina vaikų veiklumą, aktyvumą	O
2. IKT praturtina ir paįvairina ugdomąją veiklą	O
3. IKT lavina vaikų kūrybiškumo gebėjimus	O
4. IKT skatina vaikų didesnį įsitraukimą į veiklą	O
5. IKT padeda sukurti aplinką, kurioje vaikai gali veikdami mokytis	O
6. IKT motyvuoja vaikus	O
7. IKT lavina vaikų kalbinius gebėjimus	O
8. Kita (*įrašykite*).....	O

10. **Ar savo darbe taikote IKT priemones ugdydami vaikų kūrybiškumą?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Taip	O
2. Ne	O

3. Neturiu nuomonės	O

Jeigu į klausimą atsakėte „Ne“, pereikite prie 14 klausimo.

11. Kokias IKT priemones dažniausiai naudojate ugdydami vaikų kūrybiškumą? *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą priemonę)*

Priemonė	Naudoju	Esu girdėjusi, bet nenaudoju	Nenaudoju
1. Garsą įrašančias priemones	O	O	O
2. Vaizdą filmuojančias kameras	O	O	O
3. Fotoaparatą	O	O	O
4. Mobilųjį telefoną	O	O	O
5. Muzikos grotuvą	O	O	O
6. Interaktyvią lentą	O	O	O
7. Šviesos stalą	O	O	O
8. Projektorių	O	O	O
9. Kompiuterį	O	O	O
10. Planšetinį kompiuterį	O	O	O
11. Kita *(įrašykite)*	O	O	O

12. Kaip dažnai taikote IKT priemones ugdymo procese ugdydami vaikų kūrybiškumą? *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Labai dažnai (4-5 kartus per savaitę)	O
2. Dažnai (2-3 kartus per savaitę)	O
3. Retai (1-2 kartus per savaitę)	O
4. Netaikau	O

13. Ugdant vaikų kūrybiškumą galima naudoti įvairius ugdymo metodus bei įvairias IKT priemones. Kokias IKT priemones dažniausiai naudojate taikant konkretų ugdymo metodą. *(Įvertinkite kiekvieną pateiktą priemonę)*

Priemonės	Žaidimas	Eksperimentas	Meninės veiklos metodas	Pažintinės veiklos metodas	Mėgdžiojimas	Tyrinėjimas	Skaitymas	Vaidinimai	Kita (*įrašykite*) .....
1. Garsą įrašančias priemones	O	O	O	O	O	O	O	O	O
2. Vaizdą filmuojančias kameras	O	O	O	O	O	O	O	O	O
3. Fotoaparatą	O	O	O	O	O	O	O	O	O
4. Mobilųjį telefoną	O	O	O	O	O	O	O	O	O
5. Muzikos grotuvą	O	O	O	O	O	O	O	O	O
6. Interaktyvią lentą	O	O	O	O	O	O	O	O	O

Priemonės	Žaidimas	Eksperimentas	Meninės veiklos metodas	Pažintinės veiklos metodas	Mėgdžiojimas	Tyrinėjimas	Skaitymas	Vaidinimai	Kita (*įrašykite*) .....
7. Šviesos stalą	O	O	O	O	O	O	O	O	O
8. Projektorių	O	O	O	O	O	O	O	O	O
9. Kompiuterį	O	O	O	O	O	O	O	O	O
10. Planšetinį kompiuterį	O	O	O	O	O	O	O	O	O
11. Kita *(įrašykite)*	O	O	O	O	O	O	O	O	O

14. Kokioje vaikų amžiaus grupėje dirbate? *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Ankstyvasis ikimokyklinis ugdymas (0-3 metai)	O
2. Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)	O
3. Priešmokyklinis ugdymas (6-7 metai)	O

15. **Koks yra Jūsų amžius?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. 20-25 metai	O
2. 26-30 metų	O
3. 31-35 metai	O
4. 36-40 metų	O
5. 41-45 metai	O
6. 46-50 metai	O
7. 51-55 metai	O
8. 56-60 metai	O
9. Daugiau nei 60 metų	O

16. **Koks yra Jūsų išsilavinimas?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Aukštesnysis	O
2. Aukštasis neuniversitetinis	O
3. Aukštasis universitetinis	O
4. Magistras	O
5. Kita *(įrašykite)*	O

17. **Kokia yra Jūsų kvalifikacija?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Auklėtojos(-as) asistentė(-as)	O
2. Auklėtoja(-s)	O
3. Vyr. auklėtoja(-s)	O

4. Auklėtoja(-as) – metodininkė(-as)	O
5. Ekspertė(-as)	O
6. Kita *(įrašykite)*	O

18. **Koks yra Jūsų darbo stažas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?** *(Pažymėkite vieną, Jums tinkantį variantą)*

1. Iki 1 metų	O
2. 1-2 metai	O
3. 2-3 metai	O
4. 3-5 metai	O
5. 5-10 metų	O
6. 11-20 metų	O
7. 21-30 metų	O
8. Virš 30 metų	O

Ačiū už Jūsų bendradarbiavimą!